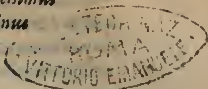

BEATISSIMO PATRI, IVLIO TERTIO

Pontifici Maximo Ioachimus Perionius Benedictinus Cormæriacenus S.P.D.

VM ipse mecum reputo, Iuli Pontifex Maxime, quàm multi & Græci & Latini scriptores vitas résque gestas imperatorum literarum monumentis mandare & ab hominum obliuione vindicare studuerint, nõ possum equidem non magnopere mirari, tã paucos esse, qui idem officium sanctißimis clarißimisque illis duodecim viris, quos Christi Apostolos Græco sermone, id est legatos & quasi nuncios, maiorum nostrorum instituto nuncupamus, sibi præstandum putauerint. Etenim si tot homines ad illud officium cõmunis voluptas atque vtilitas, quæ duo in hystoria vel sola vel maximè spectantur, excitauit, eædẽ profectò causæ, quæ hîc multò & grauiores & veriores, quàm illic omnibus propositæ sunt, nõ solùm eundẽ parémque hominum numerum, verum etiam plures, vt idem horum causa susciperent ac efficerent, impellere & potuerunt, & verò debuerunt.

Nam, vt de oblectatione primùm dicam, cùm illi quòd maximam in eo voluptatem posteris propositam putarent, si quibus armis, quibúsque artibus ac rationibus imperatores tam Græci quàm Latini vel auxerũt imperium quod initio paruum accepissent, vel quod maximum accepissent conseruauerint, cognouissent, sibi in eorum rebus gestis scribendis studiũ diligentiámque ponendam censuerint: quantam quæso, quámque veram cum maxima admiratione coniunctam voluptatem omnes ex Apostolorũ vitis percipere possunt, si eos duodecim vniuersos totum penè orbem terrarum, singulos infinitam hominum atque adeò populorum multitudinem ad Christi fidem religionémque deduxisse cognoscant? quanta verò eosdem affici necesse erit, cùm illos hoc totum sine vi, sine minis, fraude, insidiis, armis sanguine ac morte cuiusquam, quibus illis imperia sibi pepererunt, sed adhortationibus, precibus, modestia, continentia, parsimonia, patientia, aliísque virtutibus, id est, vt paucis omnia complectar, sermone & opere perfecisse intellexerint? Si enim eorum imperij initium recordando repetere velimus, tria milia hominũ à Petro primo sermone, altero, quem non ita multò pòst habuit, quinque ab ingrata Deo vita ad gratã sanctámque deducta reperiemus. Quòd si lõgius etiam progrediamur, in iis præsertim quæ quòd diuinis libris continen-

continentur, maiorem habent auctoritatẽ, quot milia hominum tota Græcia & Asia Paulum sola oratione & voce adiunctis nouis quibusdam inusitatísque operibus sub Christi imperium subegisse dicemus? Quod de cæteris quoque eodem modo iudicandum est. Conferantur nunc si placet, ea omnia quæ ab imperatoribus gesta sunt, quò facilius quãta sit in excitanda admiratione, pariendáque voluptate dissimilitudo, intelligatur. Alius apud Romanos Galliam Romano imperio adiũxisse, alius Germaniam dicitur, alij alias prouincias. An hæc illi sine agrorum depopulatione, sine vrbium euersione, sine cæde innumerabilium hominum, templorum direptione, iurísque diuini ac humani violatione aut perfecerunt, aut perficere potuerunt? Ex quibus intelligi potest, quæ aut quorũ voluptas sit ea, quæ iis legendis paritur, ex quibus maximũ animo dolorem omnes capere debent. Quòd si nihil tale in Apostolorum expeditionibus reperitur, contráque hominum salus, Rerum publicarum à miserabili deorum, id est dæmonum seruitute liberatio, veríque Dei religio eorum diligentia procurata & constituta est, certè horum omnium cognitione incredibilis quædam ac vera delectatio pariatur necesse est. De vtilitate eadem dici possunt. Si enim omnes ea & legere libenter, & attentis animis audire solent, quæ ad se pertinere intel-

ligunt, legẽdis autem audiendiſque rebus geſtis Apoſtolorum ea cognoſcuntur, & diſcuntur omnia quæ ad ſummam omnium hominũ vtilitatem, dignitatem, ſalutémque conducunt, an non indecorum videtur, hæc tam vtilia aut neceſſaria potiùs poſteris nõ tradere, vitas autem imperatorũ memoriæ prodere, quæ nec vtilitate cum his, nec neceßitate, nec verò dignitate comparari vllo modo poſſunt? Nam vt de hoc quoque aliquid dicam, fuerint ſanè in illis virtutes quæ eis à ſcriptoribus tribuuntur, fuerint in eis bene viuendi exempla, fuerint iidem continentes, iuſti, ſapientes, fortes: at veræ illæ virtutes non ſunt habẽdæ, præſertim cum à fide ſine qua Deo nihil gratũ eſſe poteſt, ſeiunctæ fuerint atque ſecretæ. Hoc etiam verè dici poteſt, cum ea ferè quæ illis tributa ſunt, ſcriptores vel ignorauerint, vel gratiæ cauſa & ad eorum vel aliorum voluptatẽ ſcripſerint, illos magna ex parte libros ſuos mendaciis & vanitatibus referſiſſe. Quæ ego omnia ſi mihi propoſitum eſſet, facilè docere poſſem, præſertim cùm ſummas eorũ qui his temporibus vixerunt, virtutes in hiſtoria legamus, quorum ſcelerum ita plerique ſpectatores fuerunt, vt eos ſuo teſtimonio iugulare poſſint, non ſubleuare. At in his duodecim viris quos Apoſtolos vt dixi maiorum noſtrorum inſtituto vocamus, nihil fucatum, nihil fictum, nihil denique ſimulatum reperiri poteſt, ſed om-

nium verarum virtutum in illis quasi splendor quidam expressus earúmque summa consistit, eiúsque rei non hominē testem habēt, sed Christum, id est Deum qui eos & lucem mundi appellat, & doctores eiusdem instituit, vt lucem ad sanctissimam eorum vitam, doctrinā ad ea quæ eos aliis tradere iussit, retulisse videatur, Quòd si eorum vitam atque doctrinā Deo gratam acceptámque esse videmus, quid de vtilitate existimare debemus? Legendis quidem veterum historiis nobis sæpe verbum prudenter, fortiter, moderatè, iustéque dictum placet, sed tamen an vita eorum quorum illud est, ei consona fuerit, ignoramus semper, aut plerunq; dubitamus, propterea quòd ferè vsu venire videamus, vt oratio pulcherrima sit hominum, vita turpissima, & ab oratione dissentiens: ex quo dicta ferè contemni solent. Quæ autem ab Apostolis in eo genere dicta feruntur, ea nobis similiter venire in dubium non possunt, propterea quòd illi & eam vitam traduxerunt, vt ipsius comes illorū esset oratio, & eo sermone vsi sunt, illum vt non refelleret vita, sed comprobaret. Hæc igitur aliáque talia cogitāti mihi, visum est indecorum maximè, cum non solum imperatorum, sed etiam priuatorū hominum vitas, id est dicta & facta quæ magna ex parte eiusmodi essent quæ dixi, tam multi scripsissent, neminem adhuc ferè extitisse, qui horū sanctissimo-

rum clarißimorúmque virorum res gestas sibi literis mandandas censuerit. Itaque hoc mihi opus suscipiẽdum esse statui, quod quò maiorem auctoritatẽ haberet, ea primum de his talibus viris tradidi, quæ diuinis literis ac libris continentur: deinde ea quæ probati auctores, ij præsertim qui id genus vitæ quod Christum nobis in præceptis reliquisse videmus, magnã cũ laude & gloria secuti sunt, memoriæ prodiderunt. Nam si qui fortè tales sunt, qui ea quæ de illis nõ iam diuinæ literæ, sed vel Egesippi, vel Irenæi, vel Eusebij, vel etiam Hieronymi aut aliorum eiusdem generis scripta confirmant, contemnenda putant, aut nullius esse auctoritatis censent oportere, aut eodem in numero & loco habenda illa indicant, quæ de illis vniuersa Ecclesia multis iam seculis comprobauit: nõ video quid verum in historia quæ veritatis magistra est, aut sequi ipsi poßint, aut aliis approbandum pro vero tradere. Si enim, exempli causa, Aemylij Probi, si Suetonij, Plutarchi, aliorúmque scriptorum historias veras esse, ob eámque causam retinendas approbandásque iudicant, horum autem falsas, & idcirco respuendas: primum maximam iniuriam cum illis talibus viris tum Ecclesiæ facere videntur, qui horum scripta & Ecclesiæ iudicia minus habere virium ad faciendam fidem, quam illorum censeant oportere. Deinde cũ nihil afferre poßint,

cur

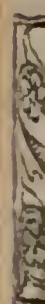
cur illis potiùs quam his fides habenda sit, & nos contrà graues causas afferre poßimus, quare his potiùs credi oporteat, isto quidem præiudicio suo planè declarant, & quantum ipsorum iudiciis tribuendum sit, & quid de eis omnes boni existimare poßint. In eodem mihi errore versari videntur ij, qui quales fuerint apostoli cæterique quos sanctißimæ beateßimæq; vitæ opinione clarißimos in cœlum hinc euolasse credit Ecclesia, scire non curant tenere verò quos se in vita præstiterint ac gesserint omnes ij, qui vel omnino à religione nostra abhorruerunt, aut eam quidem coluerunt, sed ei turpitudine vitæ quantum in ipsis fuit, tenebras offuderũt, sibi laudi esse ducunt. Videndum est enim, quãtum cuique scriptori tribuendum sit & fidei & tẽporis, vt in eo & locus retineatur, & modus necessarius adhibeatur. Quorum omnium si ratio habeatur, sicuti certè imprimis habenda est, non est id quidem dubium, quin quoniam historia & ad veritatem & ad maiores dirigi debet, horum duodecim virorum sanctißimorum & cæterorum quorum literæ diuinæ mentionem faciant, vita primum locum tenere debeat, proximum, cæterorum quos Ecclesia veneratur, tertium, eorum qui à nostro viuendi instituto non abhorruerunt, nec ab Ecclesia coluntur, postremum, eorum qui ab eodem abhorruerunt. Quæ enim (malum) ratio

est id quod plerisque in more positum est, primas in hoc genere iis tribuere, quorum res gestæ traduntur, nec tam veræ sint, si modò sunt, quàm cùm superiorum omnium tum vel maximè primorum, nec tantam lucem támque certam ad vitam & mores afferre poßint? Nec vero si quis splendidæ orationis rationem ita habendum esse censeat, vt hunc tam necessarium támque vtilem ordinem peruerti continuò putet oportere, audiendus est. Isto enim pacto fabula, id est rerum falsarum fictarúmque narratio historiæ, veríque cognitio falsi perceptioni anteponetur. Sed de his hactenus. Nunc cur & eum ordinem quem in exponendis eorum vitis seruaui tenuerim, & ad te potißimum, Iuli Pontifex Maxime hunc libellum miserim, dicendum est. Ego cum hos duodecim viros à Matthæo, Marco, & Luca non eodem ordine nominari animaduerterem, nec alium ordinem addendum putarem, eum potissimum secutus sum quem Lucas in euangelio suo tenuit, nisi quòd Paulum commodè inter Petrum & Andream interiici posse indicaui, cum eos ab Ecclesia coniungi cernerem, & Mathiam postremum tenere locum, quòd Iudæ proditori cæteris præter Paulum iam delectis successerit. Tibi autem potißimum Iuli Pontifex Maxime, horum talium virorum id est Christi Apostolorum vitas dicandas censui, quòd

sui,quòd sedes Romana, cui hoc anno prouidentia diuina præesse cœpisti, semper iam ab initio Apostolica appellata sit,nō ob aliam causam, nisi quòd Petrus princeps Apostolorum primus eam vniuersámque Ecclesiam rexerit. Eum equidem maiestate tua indignum esse scio,sed cum multos scribere de rebus diuinis cœpissem, atque hic vnus absolutus esset, eum ad te hoc tempore dum alij absoluentur, mittere malui, quàm gratulationis officio deesse, quod omnes boni certatim & votis, & oratione sequerentur. Neque enim mihi committendum putaui, vt cum illi eam voluptatem quam incredibilem ex ista maxima dignitate tua animis suis perciperent, declararent, vellént que te hunc summum honorem ex tua tuorúmque, id est Christi ouium dignitate administrare, ego vnus in tāta omnium lætitia facerem,nec oratione,scriptóque testificarer commune omnium nostrum gaudium ex eo natum esse,quòd te diuinitus delectum esse speremus,vt quemadmodum iam cœpisti, Ecclesiam quàm perniciosis quibusdam opinionum quasi tempestatibus fluctibúsque iamdiu agitatam & perturbatam, tuendam conseruandámque accepisti,pro summa sapientia & doctrina tua quam cum pari auctoritate Deus coniunxerit, ad eum tranquillitatis pacísque portum, quem tantopere omnes quasi ex lōga nauigatione aspirantes te-

173

nere cupiant, perducas Faxit Deus optimus Maximus, vt potestas & voluntas quas tibi dedi, eos exitus habeant, qui & illi maximæ gloriæ sint, & Ecclesiæ vtilitati, & tibi dignitati. Vale Beatißime pater. Cormæriaci quod est oppidum Turonum in Gallia Decimo Cal. Decemb. 1550.

VITA BEATI PETRI APOSTOLI,

Ioachimo Perionio Benedictino Cormœriaceno auctore.

IMON is qui Petrus à Christo, vt mox docebimus, appellatus est, frater Andreæ Apostoli, Ioanne, siue Iona patre natus est in oppido Galilææ prouinciæ, quod Bethsaïda dicitur. Is à Christo primùm discipulus delectus est, deinde apostolus, postremò cæteris totíque Ecclesiæ præfectus est. Quod quemadmodum factum sit, sigillatim exponendum censui. Andreas quidem eius frater, cùm Ioannem, qui Christum baptizauit dicentē audiret, Iesum esse qui peccata tolleret, eum secutus, apud illum eo ipso die cōmoratus est. Postridie Simonem fratrem primum inuenit, eíque se Christum, id est eum quem lex & prophetæ venturum prædixissent, & inuenisse & vidisse dixit. Simon qui hoc experiri vellet, ad Iesum se adducendum curauit, quem vt ille vidit, eum esse Simonem Ionæ filium dixit, eíque nomen Petri imposuit quo appellandus esset. Petrus Iesum his gestis sequi Ioan. 1.

non cœpit ſed tum denique, cùm ad mare Galilææ cum ſe vocantem audiuit. Cùm enim duæ naues ad lacum Geneſarenum ſtarent, earúmque vnam quæ Simonis erat, Chriſtus conſcendiſſet, eum, vt à terra paulùm ſubduceret, rogauit. Chriſtus ſedens ex nauicula multitudinem docebat: qui vt dicendi finẽ fecit, Simonem admonuit, vt rete laxaret, ac in mare demitteret. Simon ſe ac ſocios tota nocte in piſcatione operam perdidiſſe dixit, ſe tamẽ dicto eius audientem, rete laxaturum. Quod cùm feciſſet, piſcium multitudinem cœperunt tantam, vt rete rumperetur, cogeretúrque ipſe & ſocij eiuſdem nauis alios qui in altera naui erant, rogare, vt venirẽt, & ſe adiuuarẽt. Illi cùm veniſſent, vniuerſi vtranque nauem impleuerũt, quo quidem pondere penè naues ſubmerſæ ſunt. Simon autẽ Petrus qui hoc Chriſti factum ſecum animo penitus vt inuſitatum, reputaret, & miraretur, ſe ad illius pedes infirmitatis conſcius miſit eúmque rogauit vt à ſe qui peccator eſſet diſcederet. Chriſtus Petrũ vt bono animo eſſet admonuit, eíque fore dixit, vt homines caperet, id eſt retibus orationis eos ad ipſius fidem deduceret. Hinc Petrus ac ſocij eius relictis omnibus, Chriſtum ita ſecuti ſunt, vt nunquam poſteà ab eo diſceſſerint. Itaque cùm non ita multò pòſt, multi eius diſcipuli, propter eum ſermonem quem ab illo de edendo corpore, & potando ſanguine

Lucæ.5.
Matth.4.
Marc.1.

guine suo habitum prapostere acceperant, discederent, rogarétque Christus duodecim apostolos, num ipsi etiam abire vellent, Simon Petrus Ioan. 6.
vnus pro omnibus respondit, Domine ad quem nos conferemus? Verba enim eum vitæ æternæ habere. Se etiam ac condiscipulos credere, ac cognouisse iam eum esse Christum Dei viui filiũ. Erant iam tum ex communi discipulorum numero duodecim delecti, quos apostolorum appellauit nomine. Quod cùm Matthæus, Marcus & Lucas exponunt, Petrum primo loco nominant: Matthæus verò præterea primum eum Matt. 10.
vocat. Duodecim autem, inquit, apostolorum nomina sunt hæc, primus, Simon qui dicitur Petrus, & Andreas frater eius, Philippus & Bartholomæus, Iacobus Zebedæi, & Ioãnes frater eius, Thomas & Matthæus publicanus, & Iacobus Alphæi, & Thaddæus, Simon Chananæus, & Iudas Iscariotes qui & tradidit eum. Sed ad alia veniamus. Christus cum quinque milia hominũ quinque panibus ac piscibus duobus ita satiasset, vt reliquiæ etiã permultæ superessent, apostolos conscendere nauem, & trãsmittere, dum multitudinem dimitteret, iussit, ipse dimissa turba, solus in montem oratum ascendit, ibique vesper etiam orat. Nauicula autem in qua erant apostoli, in medio mari ita fluctibus iactabatur, vt penè se euadere posse iam diffiderent: cùm Christus re co-

Ioan. 6.
Matt. 14.
Marci. 6.

gnita, quarta noctis vigilia ad eos venit ita pedibus, vt si terra eundum fuisset. Quem cùm ita ambulantem discipuli animaduertissent, metu perculsi, clamare, ac visionem esse dicere. Ipse statim vt bono animo essent hortatus est, se esse, ne timerent. Petrus rogare eum, vt si ipse esset, se ad ipsum venire iuberet. Cúmque Petrus illius iussu de nauicula descendens, pedibus ingredi cœpisset, exorta vi magna ventorum timuit, iámque submergi incipiebat, cùm Christum vt se seruaret, rogauit. Christus autem porrecta manu comprehensum & ereptum obiurgauit, quòd de ipsius auxilio & ope diffisus esset. Christus in agrum Caesariensem nec ita multò pòst cum discipulis venit. In ipso itinere cùm ab eis quaesiuisset, quaenam esset hominum de ipso opinio: illique ita respondissent, vt diceret eum aliis Ioannem Baptistã, aliis Eliam, nonnullis Hieremiam, aliquibus vnum aliquem ex prophetis videri, eos rursus rogauit quemnam illi ipsum esse dicerent. Tùm Petrus vnus pro omnibus respondit, eum esse Christum Dei viui filium. Quę ille respõso satis declarauit, quãtum ei tribueret, quamq; verè de illo ipse sentiret. Itaque Christus ipse beatum eum esse dixit, quòd ei nõ caro & sanguis, sed pater ipsius qui in cœlo esset, talem de eo opinionem patefecisset atque enunciasset. Eúmque Petrũ esse professus, supra, & in ea petra ecclesiam

Matt. 16.
Marc. 8,
Luc. 9.

siam suam ædificaturum se esse promisit, quam portæ inferorum nulla vi labefactare possent aut euertere. Claues prætereà ei se traditurum cœlorum, id est, eiusmodi duplicem potestatem, vt quicquid alligauisset in terra, id ipse ratum in cœlo habiturus esset. Eodem ferè tempore amoris summi illius quidem, sed parum considerati signa magistro discipulus ostendit. Nam cùm idem discipulis, sibi propediem Hierosolymam eundem esse exponeret, ibique fore, vt à pontificibus primisq; ciuitatis irrideretur, cõspu taretur, verberaretur, interficeretur, ac tertio die ab inferis excitaretur: Petrus qui hæc eius maiestate ac virtute indigna existimaret, nõ diuinam prouidẽtiam charitatémq; illius in genus hominum consideraret, eum obiurgauit his verbis, Deus ista prohibeat, hæc tibi minimè accidẽt. Hoc Christus ita acerbè tulit, vt eũ aduersariũ vocauerit, eiq; vt se sequeretur imperauerit, quòd non ea quæ Dei essent, verùm ea quæ hominũ spectaret. Sexto post die illũ Christus vnà cũ Iacobo & Ioanne eius fratre in montẽ quendã remotis arbitris duxit, vbi cũ ita illius & vultus immutatus esset, & vestis, vt ille solis lumẽ imitaretur, hæc niuis cãdorem: eodemq; puncto temporis Moses & Elias visi essent cũ eo loquẽtes de morte quã Hierosolymis perpessurus esset, tũ Petrus loci amœnitate, christiq; iucũdissimo illo gratissimóq; aspectu captus

Ibidem.

Matt. 17.
Marc. 9.
Luc. 9.

& delinitus, Domine, inquit, gratus est hic & cõmodus nobis ad habitandum locus. Itaque si tibi videtur, tria hic tabernacula, tibi, Mosi, Eliæq; faciamus. Nihil ad hæc ille respondit, tantúmque visi sunt illi vocem exaudire monentis vt Christum filium suum charißimum audirent. Quod cùm audirent, præ metu proni in terram ceciderunt: ad quos Iesus accedẽs, eis, vt surgerent nec timerent, imperauit. Illi surgentes cùm oculos sustulissent, prater Iesum viderunt neminem. Capharnaum Galilææ oppidum Christus docẽdi causa tum fortè venerat, cùm nonnulli quorum hoc munus erat, ibi tributum exigebant. Ii ad Simonem Petrum adeuntes, eum rogarunt num Christus eius magister tributum pendisset. Cúmque ille annuisset, domum in qua Christus erat ingressus est. Christus eum occupans quæsiuit, à filiisne suis reges tributum exigerẽt, an ab alienis. Cùm ille ab alienis respondisset, tum Christus conclusit, liberos esse filios, sed ne ipsi illis causam sermonis de se afferrẽt, eum ad mare iußit ire, & hamum iacere, cúmque piscem quem primum cœpisset auferre, eiúsque ore aperto numum quem inuenturus esset, pendere. Idem cùm Christum audisset siue docentem, siue admonentem, siue etiam præcipientem, vt si quis nostræ religionis ac disciplinæ alteri peccasset, is primùm clam remotisq; arbitriis, ab illo obiurgâretur: si ipsum

Ibidem. Matt. 18. Luc. 17.

non

diret, duos testes adhiberet: si ne tum quidem in viam rediret, idem apud ecclesiam ab ipso accusaretur: cui si minimè ille obtemperaret, iam pro alieno à nostra disciplina haberetur: quoniã quoties peccanti nobis veniam dare nos oporteret, ex Christi oratione non planè intellexerat: eum rogauit, quoties peccanti fratri ignoscere deberet, & an si septies peccasset, in eo modum statuendum esse censeret. Christus autem non in septima quoque peccato modum se statuere respondet, sed in septimo & septuagesimo, Quo ille respõso facilè declarauit quotiescunque Christianus aliquis contra nos quippiã aut dixerit, aut scripserit, aut fecerit toties nos si ex animo vt sibi ignoscamus, roget, veniam dare oportere. Adolescens quidam admodum locuples ad Iesum adiens eum, vt viam salutis sibi ostẽderet, rogauerat, Christus legis Mosaicæ præcepta quæ roganti ille commemorasset, eiusmodi esse respondit, vt iis si pareret, vitam & gloriam consequeretur sempiternam. Quibus cùm se ille iam inde à puero obtemperasse dixisset: Christus quiddam illi deesse addidit, quod si faceret, fore dixit vt perfecto absolutóq; virtutis muniere fungeretur. Hoc autem in eo positum esse, vt omnia quæ haberet, vẽderet daréque egentibus, veniénsque ipsum sequeretur. Ille qui multa, vt dixi, habebat, cùm de bonorum cõtemptione ac despicientia verba Christũ

Matt 19.
Mar. 10.
Luc. 18.

facere audiſſet, triſtis abiit. Chriſtus autē hoc comperiſſet, diſcipulorum animos à diuitiarū & opum ſtudio hoc modo abduxit, difficile eſſe eos qui eſſent locupletes, in cœlū peruenire: quinetiam facilius eſſe camelum per foramen acus trāſire, quàm eum in cœlum conuolare, cuius ſpes omnis ī opibus acquieſceret. Quod cùm illi intellexiſſent, mirari & quærère cœperunt, quiſnam gloriam ſempiternam conſequi poſſet. Ille & hoc in hominibus ſitū eſſe negauit, & nihil eſſe dixit quod Dei poteſtatem potētiámque effugeret. Petrus verò qui Chriſtum de cōtemnendis deſerendiſque omnibus ita diſſeruiſſe meminiſſet, vt ei etiam qui hoc feciſſet, ſi gloriam conſequi ſempiternam vellet, neceſſe eſſet ipſum ſequi, rogare eum cœpit, quódnam præmium ipſe ac condiſcipuli, qui eum contemptis relictiſque omnibus ſecuti eſſent, ab eo expectare deberent. Tum Chriſtus iureiurando confirmauit, ipſos illos qui eum ſecuti eſſent, in mundi renouatione cum cœpiſſet iudicare, in ſellis duodecim ſedentes, duodecim tribus Iſraëlitici populi iudicaturos: omnes verò qui vel domum, vel fratres, vel ſorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut liberos, aut agros ipſius nomine cauſáque reliquiſſent, vitam ſempiternam eſſe conſecuturos. Idem in conuiuio illo ad quod extremum duodecim apoſtolos pridie quàm in crucem ageretur, adhibuit, quantum

&

... Iesu tribueret, & de se detraheret declarauit, quãtóque studio ad gloriam aspiraret sempiternam. Cum enim Iesus abluere eis omnibus pedes ac detergere constituisset, primum à Petro initium cœpit. Quod ille primum cum & magistri dignitatẽ, & suam infirmitatem, & vt ita dicam, indignitatem cõsideraret, pati noluit: deinde cum illum dicentem audisset, si eum non ablueret, nihil ipsi cum eo commercij, nihil commune futurum, tanta animi alacritate concessit, vt non solum pedes, verum etiam manus & caput quo minus ab eo abluerentur, minimè recusaret. Eadẽ in cœna paulò pòst, idem Christum tristem perturbatúmque animo animaduerterat, eodémque affectum animo ipsi ac condiscipulis prædicentem audiuerat, fore, vt vnus eorum ipsum proderet. Qua illius oratione cùm vehementer omnes, vt æquum erat, commoti essent, ipse Ioannem silentio admonuit, vt ex Christo quisnam hoc tantum támque immane scelus admissurus esset, cognosceret. Ille in Iesu sinum capite deposito, intellexit ad eum hoc crimen pertinere, cui frustum intinctum Iesus porrecturus esset. Quanta in magistrum fide esset, ibidem ostendit. Nam cùm ille omnibus prædixisset fore, vt ipsi ea ipsa nocte se deserto discederent, ipse multis verbis, iterũ ac tertiũ pollicitus ei est, vt cæteri illũ desererent, se tamen cum illo pariter antè moriturum, quàm tanto scelere

se contaminaret. Quod quidem aliqua ex pa-
tum præstitit, cùm paulò pòst, in eo horto qui
quòd oliuis cõsitus erat Oliueti dictus est, mul-
titudo omnis generis armatorum qui eum com-
prehensuri erant, à defendendo magistro non
Mat. 26. *deterruit, districtóque gladio Malcho qui vim*
Marc. 14. *primus inferebat, aurem præcidit. Itaque solus*
cùm Ioanne postea ex apostolis Iesum cùm eum
vinctum armata cohors ad pontifices & pha-
risæos hostes ducebat, vsque ad Annæ ædes
secutus est. Sed iam tẽpus illud venerat, in quo
Christus ei amicitiæ officia nulla, morte etiam
proposita se prætermissurum pollicenti prædixe-
rat fore, vt antequàm gallus ea ipsa nocte ca-
neret, ter se ipsius esse discipulum negaret. Ita-
que amor ille quem tam eximium & singula-
rem præ se ferebat, puncto temporis ac repente
ita refrixit, & immutatus est ei animus, vt qui
tot, vt dixi, armatorũ metu deterritus non fuis-
set paulò antè à defendendo magistro, tum mu-
lierculæ voce & interrogatione impulsus se il-
lius esse discipulum negauerit. Quod quia metu
coactus fecit, non est à magistro quem ipse ne-
gauerat, desertus discipulus, fecit enim vt statim
in viam rediret, vt colligeret, culpámque & cõ-
fessione tacita agnosceret, & lachrymis dilue-
ret: quemadmodum paulò antè ei prædixerat,
cùm se rogasse patrem exposuit, ne illius fidem
deficere tollique pateretur. Itaque hæc illius pœ
nitentia

nitentia tam grata Iesu fuit, vt tertio inde die cum ab inferis excitatus esset, & nominatim vni Petro se reuixisse nunciari voluerit, & se ipse illi cum solus esset eodem die ostẽderit. His ita expositis, ad maiora nũc lætioráque veniamus. Ex eis enim id quod adhuc dixi, intelligi licebit. Eo ipso quo Iesus reuixerat die cum mulieres quædã, in his Maria Magdalena, se ad sepulcrum Christi prima luce officij causa contulissent, neminémque vidissent, sed modò sepulcrum vacuum, Magdalena statim ad apostolos veniens, eis nunciauit sepulcrum inane esse, dominúmque sublatum. Petrus hoc nuncio valdè conturbatus, vnà cum Ioanne cursu eò contendit. Cúmque illi ita esse animaduertissent, domum se receperunt. In quo quidem officio quoniam illi duo soli fuerunt, facilè intelligi potest, in eis magistri amorem maiores vires habuisse, altiúsque radices egisse quàm in cæteris. Quod autem sequitur, eiusmodi est, vt ex eo vno illum magistro discipulum omnium charißimũ fuisse appareat. Fortè Iacobo ac Ioanni eius fratri, & Thomæ, aliisque nonnullis cõdiscipulis se ad mare Tiberiadis piscatum ire dixerat, quibus etiam visum est eò vnà proficisci. Conscensa naue cùm totam noctem frustra in piscatione consumpsissent, mane Iesus in litore cõstitit eo quidem habitu, vt eum minimè agnoscerent. Quærit ille nunquid cœpissent, quod cùm negarẽt, eu

dixit, si rete ad dextrum nauigij latus iacerent, fore, vt inuenirent. Paruerũt illi pisciúmq; multitudinem cœperunt tantam, vt rete iam trahere non possent. Ioannes animaduerso miraculo, Petro Iesum esse dixit. Petrus in mare se deiecit, alij nauigio terram tenuerunt, trahentes rete plenũ piscium. Cùm descendissent, piscem qui subditis ignibus coquebatur, & panem vident. Iubet eos Christus pisces afferre quos cœpissẽt, cõscensáq; naue Petrus rete traxit, in quo cùm centum quinquaginta tres essent, integrum tamen remansit. Ad prandium cùm discipulos Christus vocasset omnes ab eo panem piscémque acceperunt. A prandio Petrum ille rogat, an se chariorem, quàm alij qui aderant, haberet, ídque fecit iterum ac tertiò, cùm & Petrus singillatim ad rogata etiã respõderet, & Christus toties ei se oues suas id est ecclesiam suam cõmittere diceret. Hoc præterea Christus addidit, eum cùm adolescens esset, proficisci quò vellet solitum, fore cùm prouectæ ætatu fuisset, vt porrectis manibus eum alius cingeret & duceret, quò minimè vellet. Qua ille sua oratione significauit, quo mortis genere gloriam Deo tributurus esset. Idem cùm in cœlum Christus ascendisset, ante missum spiritum, iam tum non solùm scripturæ sanctæ mysteria intelligebat, verum etiam eorũ veritatem re & euẽtu docebat. Cum enim duodecim apostolos à Christo

delectos

180

delectos recordaretur, eum numerum Iudæ proditione ac morte & imminutũ, & restituẽdum esse ex Dauidis psalmis intellexit. Itaque cum surrexisset, hoc condiscipulos docuit, his verbis. Scripturã impleri oportere, quam spiritus sanctus ore Dauidis de Iuda proditore magistri, prædixisset. scriptũ enim esse in libro Psalmorum, Fiat domicilium eorũ desertum, nec sit qui in eo habitet: & episcopatũ eius alter accipiat. Itaque deligendum esse ac sufficiendum in eius locum vnum ex iis, qui semper Christum vnà cum ipsis secuti essent ex eo iam tempore, cum à Ioãne ablutus & baptizatus est, ad eum diem quo in cœlum ascendisset. Hac Petri oratione cæteri apostoli adducti, duos vnà cum eo proposuerunt, Iosephum qui Barsabas dictus est, & Mathiam, orauerúntque Deum, vt ostenderet vtrum eorum vellet in Iudæ demortui locum succedere. Cúmq; eis sortes dedissent, Mathiæ sorte magistratus & apostolatus obtigit. Paucis post diebus, quinquagesimus dies, quem pentecosten Græco nomine appellamus, venit. Eo die cùm spiritum sanctum Christus discipulis misisset, quo completi variis linguis Deum laudarent, eius rei fama innumerabiles qui ex omnibus nationibus Hierosolymæ tum erant, ad rem cognoscendam excitauit. Cúmque in eum locum vbi erant discipuli, conuenissent, nemóque esset qui non illos eo sermone vti, Act. 2.

eáq; lingua loqui perciperet, quæ regionis cuius erat, ꝑpria esset, partim stupor eos inuasit, partim admiratio. Sed tamen nonnulli irridentes eos vino onustos esse dixerunt. Itaque Petrus vnus hanc illorum audaciam & calumniandi libidinē hac oratione reprehendit, falsò eos existimare nostros esse ebrios, cum tertia etiam tū diei hora esset, esse autem hoc ipsum, quod Deus Ioëlis prophetæ voce prædixerat, fore, vt ipse extremis diebus in omnes homines spiritū suum diffunderet, prophetaréntque ac prædicerent res futuras liberi Hierosolymitanorum: conuersáque oratione ad Hierosolymitanos, eis Iesum dixit virū inter eos signis virtutibúsque à Deo probatum, quem ipsi interemissent, ab eodem ab inferis excitatum esse, quòd eo in loco retineri co hiberíque minimè potuisset. Id enim Dauidem his verbis prædixisse, Insuper & caro mea in spe acquiescet, Quoniam nō relinques animam meam in inferis, nec sanctum tuum corruptioni obnoxium facies. Dauidem enim non ipsum de se hæc dixisse, cùm & mortuus esset, & sepulcrum illius vsque ad eum diem ibi viseretur, sed cum propheta esset, Deum ei iurasse quendam, qui ex illius semine nasceretur, in solio illius sessurum esse, hinc eum hæc de Christi, vt hoc verbo vtar, resurrectione multò antè prædixisse. Eum Iesum à Deo excitatū esse, cuius rei ipsi omnes eius discipuli testes essent. Itaque eum

qui su-

qui ſublatus eſſet in cœlum, promiſſione patris donum illud effudiſſe, quod ipſi cernerēt & audirent. Eum autē in cœlum aſcendiſſe Dauidē docere, his verbis: Dixit dominus domino meo, ſede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorū: cum Dauid ipſe in cœlum minimè aſcēderit. Quapropter hoc ſibi perſuaderent, Ieſum eum, quē cruci ſuffixiſſent, & dominum à Deo & Chriſtū eſſe factum. Hæc cum Petrū perorantem audiſſent, ſubiit eos pœnitentia, eúmque ac cæteros apoſtolos rogarūt, quidnam facere eos oporteret: tum Petrus eos hortatus eſt, vt & eos veteris vitæ pœniteret, & vnuſquiſque eorum Ieſu Chriſti nomine aqua ſalutari expiaretur. ſic enim fore, vt donū ſpirituſſancti acciperent. ad eos enim eorúmque liberos, & ad omnes qui procul abeſſent, quos quidem dominus vocauiſſet, hanc promiſſionem pertinere. Aliis etiam verbis plurimis eos hortatus eſt, vt ſe ab eo hominum genere qui Chriſtum in crucem egiſſent, abducerent, atque ſecernerent. Valuit apud tria milia hominum hæc Petri oratio, omnéſq; aqua ſalutari abluti expiatique ſunt. Multò etiam plures, nec ita multò poſt, ad noſtram fidem religionémque deduxit. Is enim vnà cūm Ioanne in templum orandi cauſa ad horam nonam veniebat, cum claudus & paralyticus quidam, quem morbus is ex vtero matris inuaſerat, portaretur: vt quemad- Ibidem.

modum quotidie solitus erat, ante ianuam templi quæ Speciosa dicebatur, positus, aliquid ab iis qui introirent in templum acciperet. Is ergo cum Petrũ & Ioannẽ introeuntes animaduertisset, eos vt sibi aliquid largirentur rogare cœpit. Quem cum illi intuerẽtur, Petrúsq; eum in ipsos oculos conijcere iussisset, ille paruit, quòd se ab eis pecuniam accepturum esse speraret. Sed cum Petrus sibi argentũ esse negasset, hoc se illi dare quod haberet, dixit, imperauitque vt Iesu Christi Nazareni nomine se in pedes erigeret, atque ambularet. Se erigit ille statim, & in tẽplum rectè ingrediens, Deo gratias agit, quod tantæ admirationi fuit omnibus, vt maximus cõcursus factus sit populi in porticum Salomonis ad Petrum & Ioannem, cùm ille eos teneret. Quam multitudinem vt vidit Petrus, nihil esse dixit quòd mirarentur, aut in se & Ioannem oculos conijcerent, quasi vi sua atque auctoritate fecissent, vt ille incederet. Iesum enim esse quem & illi deditũ Pilati libidini, dimisso liberatóq; scelesto homine, interfecissent, & Deus ab inferis excitauisset, cuius fide & nomine is quem cernerent ac nossent, sanus esset & incederet. Scire se hoc ab illis imprudentia esse factum, quemadmodum etiam ab eorum magistratibus: quod autem omnium prophetarum sermone prædictum esset Christũ esse perpessurum, ita absolutum esse à Deo. Quare eos

facti pæ-

facti pœniteret, ipsiq; in viam redirẽt, vt eorum peccata eluerentur. Multáque alia in eandem sententiam ipse & Ioannes dicebat, cùm sacerdotes & magistratus templi atque Saducæi interuenerunt, qui iniectis manibus comprehensos eos in custodiam in crastinum tradiderunt, quòd molestè ferrent, doceri ab eis populum, & Iesu exemplo & nomine induci mortuorum resurrectionem. Quinque autem milia hominum qui hæc audierant, eis crediderunt. Postero die dum Annas & Caiphas aliiq; sacerdotes & scribæ conuenissent, eos produci iubẽt, ab eisque requirũt, cuius hoc nomine fecissent. Petrus spiritus sancti plenus, hoc scire omnes qui adessent oportere dicit, si ab ipsis quæratur in iudicio, cuius nomine curatus esset is de quo ageretur, curatũ eum esse Iesu Christi Nazareni nomine, quẽ cum cruci suffixissent, Deus à mortuis excitasset. Hunc esse lapidem, qui cũ ab eis ædificantibus improbatus esset, ad anguli caput sit accõmodatus, neq; in alio spem salutis esse collocandam. Neque enim nomen aliud esse in terra datũ hominibus, quo omnibus salutẽ dari oporteat. Illi cũ Petri & Ioannis, quos idiotas & ignaros esse scirent, constantiã tantã cernerent, & virtus eorum magnam eis admirationẽ attulit & oratio. Cúmq; hominẽ qui curatus fuerat, stantem cum eis viderent, nihil habebant quod contrà dicerent. Secedere tamen eos extra

concilium paulisper iusserunt, vt inter se quid faciundum esset constituerent. Rem esse ita claram & illustrem dicunt, vt eam ipsi iam negare non possent. Itaque hoc tantum placere, ne deinceps loquerentur aut docerent Iesu nomine. Quod cum eis imperarent, illi responderunt: Si æquū esset diuino iudicio, eos potius quam Deū audire, ipsi viderent, Se autem non posse de iis quæ vidissent & audiuissent non loqui. Eos tū cum minis dimiserunt, cùm nullam satis iustam causam animaduersionis inuenirent. Disciplulo-
Act. 4. *rum omnium eiusmodi erat vitæ institutum, vt nec quisquam eorū quicquam haberet vt suum: & si qui eis se adiungerent, omnia quæ poßiderent venderent, preciúmque ante apostolos po-*
Ibidem. 5. *nerent. Vir autem quidam Ananias nomine cum Sapphira vxore sua, cum agrum vēdidisset, multúmque de precio detraxisset vxore conscia, partem quādam afferens ad pedes apostolorum posuit. Quod cum Petrus Spiritus sancti permotione cognouisset, ab Anania quæsiuit, cur à Satana impulsus, spiritui sancto mentitus esset, fraudassétque de agri precio, cum præsertim maneret ei, venditáque possesio in illius esset potestate. Neque enim eum mentitum esse hominibus, sed Deo. Hæc cum Ananias audiret, cecidit, & spiritum edidit. Quæ res omnium animos vehemēti metu perculit. Vix autem trium horarum spatium intercesserat, cum*

Sapphira

183

Sapphira eius vxor huius rei ignara, introiuit. Eam Petrus rogauit, an tanti agrum vẽdidissent, quæ cum annuisset, reprehensáque esset ab illo, iisdẽ verbis quibus vir eius statim id quod ei Petrus prædixerat, cecidit mortua. Quanta autem vis in eo curandorum morborum fuerit, quantáque omnium de eo in hoc genere opinio, hinc intelligi licet, quòd cum omnes ægros & debiles in viis quibus iter facturum eum sperarent, posuissent, non expectabant, dum eos ipse tangeret, sed vim in eius vmbra tantam inesse putabant, vt se ac suos liberatum iri confiderẽt, si ea ad ipsos perueniret. Quæ eos spes minimè fefellit. Omnes enim qui tum è finitimis oppidis Hierosolymã venerunt aut delati sunt, Petrus sanitati pristinæ restituit. Aeneam etiam quendam, qui annis octo iacuerat in grabbato paralyticus, Lyddæ curauit, quod cùm Lyddenses & Saronenses comperissent, ad Christianã religionẽ deducti sunt. Quinctiam mortuos excitauit in iis Tabitham quæ Dorcas dicitur. Hæc Ioppe habitabat, mulier cùm virtutibus omnibus, tum liberalitate in egentes prædita. Cum autem ex morbo interiisset, discipuli qui Ioppæ erant, missis duobus Lyddam, quoniam haud procul inde aberat, Petrum rogant, vt ad se venire ne grauaretur. Venit ille. circunstant eum omnes viduæ flentes, eique vestes ostenderunt, quas ipsis Dorcas faceret. Eiectis foras

Ibidem. 8.

Ibidem.

omnibus, ipse orat, cõuersúsque ad cadauer, Tabitha, inquit, surge: illa continuò oculos aperit quam sua manu erecta, sanctis ac viduis viuã reddidit. Cuius miraculi fama cum totã vrbẽ

Act. 8. peruasisset, multi crediderunt. Sed eò vnde digreßus sum, reuertor. Simon quidã erat in quodam oppido Samaritanorũ, magicis artibus & rationibus eruditus. Is cum longo tempore ante aduentum Philippi, qui fuit ex septem diaconis vnus, Samaritanos suis illis artibus præstigiisq; ita captaßet semper, vt illum vim magnã eße Dei dicerent: tamen Philippo multa de regno Dei ibi dißerenti cum multi aßentirentur, ipse etiam aßensus est, aquáque salutari expiatus, eum sequebatur. Apostoli autẽ qui erãt Hierosolymæ, cum Samariam disciplinam nostram approbaße audißent, eò Petrum Ioannémque miserunt, vt Samaritani oratione eorum, manuúmque impositione spiritum sanctum acciperent. Simon quem Magum paulò antè fuiße diximus, cùm ita spiritum sanctũ dari ab apostolis cerneret, contendit ab eis vt precio ad hãc vim & potestatẽ perueniret. Petrus qui scelus hominis perspectum haberet, Pecunia, inquit, tua tibi sit exitio, quòd Dei munus pecunia cõstare, quærique existimasti. Itaque eum admonuit, vt ipsum istius sceleris pœniteret, Deúmq; ipse rogaret, si fortè hoc animi tam peruersum præposterúmque iudicium remitteret. Ille apo-

stolos orauit, vt dominum causa sua rogarent, ne quid eorum quæ dixissent, ei cõtingeret. Petrus Ioppæ apud Simonem quendam sutorem, eo tempore, quo Thabitam mortuam excitauit, habitabat. Paucis interiectis diebus, quadam ei visio hora diei sexta cum esuriret, & cibum capere vellet, hec modo oblata est. Cælum apertum visus est videre, ex eóque linteum magnũ quatuor initiis & oris in terrã demitti, in quo essent omnia genera quadrupedum serpentium, & volucrum. Secuta est tum vox, siue admonentis, siue imperantis, vt ea occideret & comederet: cúmque negasset ille se vlla re vesci posse, quæ immunda sacráque esset, tum vocem audire visus est dicentis, quod Deus consecrasset & expiasset, id ne profanum diceret. Quod cum iterum ac tertiò factum esset, vas illud speciem lintei præferens, in cælum receptum est. Petrus cum se collegisset, cogitare ac reputare secum cœpit, quídnam visio illa portenderet. Intereà & viri tres missi à Cornelio centurione cohortis Italicæ, ad ianuam Simonis sutoris perueniũt, qui euocatis nõnullis quærũt, num Simon Petrus ibi habitaret: & spiritus eum admonuit, esse tres qui eum vellent, cum quibus proficisci ne dubitaret, quòd eos ipse misisset. Itaque descẽdens, vltrò eis se obtulit, dixítque eum esse se quem quærerẽt rogauítque quid venissent. Illi se à Cornelio Centurione viro probo, cuius de-

Ibidem. 9. & .10.

184

virtute & liberalitate in egentes Iudæi omnes testarentur, missos esse dixerunt, quòd angelus sanctus eum admonuisset, vt illum accersendum curaret. postero die vnà cum illis profectus, sequenti Cæsaream peruenit. Cornelius conuocatis necessariis & amicis eos expectabat. Itaque vt eum appropinquare cognouit, ei obuiam prodiit, misitq; se ad pedes eius vt illum adoraret. Quod ille facere, cùm se etiam hominem esse diceret, prohibuit. Domum vnà cum eo loquens cum intrasset, vt multos qui conuenissent vidit, eos certò scire dixit, nefas esse viro Iudæo societate coniungi cum alienis aut ad eos accedere. Sed quoniam Deus ipsi ostendisset, neminem hominem profanum aut immundum esse habendum, propterea accersitum se non grauatè venisse. Hinc quærere cœpit, quãobrem ab eis accersitus esset. Tũ Cornelius quatriduo antè exposuit, cùm solus domi suæ hora diei nona oraret, virũ quendam veste candida ornatũ ita visum esse qui & orationẽ ipsius & eleemosynas Deo acceptas gratásq; diceret, ac moneret, vt ipse Ioppa Simonem Petrũ accerseret: itaque se gratias illi agere dixit, quòd venisset, & simul se paratos ad audiendum id omne quod ei à domino præceptum esset. Petrus cùm hæc audisset, sibi cõpertum esse dixit, nullius rationem à Deo potius quàm alterius, haberi, sed acceptos gratósque illi esse omnes apud

omnes

omnes gẽtes, qui eum timeãt, iustéque vixerint. Verbum misisse dum filiis Israëliticis quod pacem Iesu nomine nunciaret, eum esse dominum omnium. Eos scire verba habita esse ab illo per vniuersam Iudæam, quibus à Ioannis baptismo intellectum sit, Iesum à spiritu sancto vnctum esse, eundémque omnes qui à diabolo oppreßi eßẽt, p sua benignitate curasse, cùm Deus *in eo inesset, & cum eo versaretur. Se ac condiscipulos testes esse eorum omnium, quæ ipse in Iudæa Hierosolymæq; fecisset. Eum cùm Iudæi cruci suffixissent, tertio die à Deo ab inferis excitatum esse ostensúmque non omni populo, sed ipsis qui à Deo prouisi essent, conuiuióque ab eo adhibiti vnà cum eo edissent atque bibissent, cùm à mortuis excitatus esset. Eundem eis imperasse, vt populum docerent, ac dicerent pro testimonio, ipsum à Deo viuorum & mortuorum datum esse iudicem, Eum prophetas omnes ostendere, cuius nomine omnibus qui ei crederent, errantibus & peccantibus venia daretur. Nondum finem dicẽdi fecerat, cùm spiritus sanctus in eos descendit, qui eum audiebant. Quos cùm linguis loquẽtes, & Deum laudantes cernerent, Iudæi Christiani qui cum Petro venerant, obstupuerunt, quòd munus spiritus sancti ad Gentes etiam pertineret. Tum Petrus eos Iesu Christi nomine baptizandos expiandósque curauit. Hierosolymam cùm*

Ibidẽ.12. *Petrus paulò pòst adiisset, Iudæi qui nostram disciplinam comprobassent, eum grauiter obiurgarunt, quòd ad homines qui præputium haberent, diuertisset. Quibus cùm rem omnem ordine narrasset, ita in eius sermone acquieuerunt, vt Deo gloriam tribuerent, quòd etiam Gentibus pœnitentiæ locum ad vitam dedisset. Iisdem ferè temporibus Herodes rex Iacobum Ioannis fratrem securi feriẽdum curauit. Quod cùm Iudæis probari ac placuisse cerneret, Petrum etiam comprehendi iussit, & in vincula conijci, iis ipsis diebus, quibus Iudæi panibus fermento confectis vesci non solent, vt eum post Pascha populo produceret, Ecclesia toto illo tẽpore Petrum precibus suis Deo commẽdare nõ desistebat. Nocte autem quam is dies sequebatur, quo eũ Herodes producturus erat, Petrus inter duos milites vinctus catenis duabus dormiebat, & custodes ad ianuam carcerem custodiebant, cùm Dei angelus præsto fuit, qui excitato Petro, vt surgeret, vestémque sibi sumeret, séque sequeretur, imperauit. Ille catenis repentè è manibus elapsis, sic eum sequi cœpit, vt sibi visum oblatum existimaret. Nec verò ab ea erratione antè liberatus est, quàm præteritis primis & secundis vigilibus, portáque Ferrea quæ eis vltro aperta est; quæ eadem ad vrbem ferebat, viáque vna confecta, ab eo angelus discessit. Tum demum cùm se collegisset, certò scire se dixit,*

186

se dixit, angelum à Deo missum esse, qui ipsum è manibus & potestate Herodis eripuisset, & Iudæorum expectatione. Domum cùm venisset Mariæ matris Ioãnis, qui Marcus dictus est, in qua multi orabant, pulsauit fores. Cúmque puella quædam Rhode nomine accurrens, quisnam pulsaret, rogaret, cognita Petri voce non aperuit, sed gestiens lætitia omnibus nũciatum rediit, Petrũ ad fores stare. Illi qui eum in carcerem coniectum custodiri etiam existimarent, primùm insanire eam dixerũt, deinde cùm illa ita esse affirmaret, eius angelum esse fatebantur, in eáque sententia permanserũt, quoad Petrus qui semper pulsabat, intromissus, rei veritatem comprobauit. Ipse manu indicto silentio, eis rem omnem ordine exposuit, eósque rogauit, vt ea ipsa Iacobo & condiscipulis nunciarent. Iudæi posteà extiterunt, qui primùm Antiochiæ, deinde etiam Hierosolymæ docerent, qui non circunciderentur, vitam sempiternam consequi posse neminẽ. Tum fortè Antiochiæ erant Paulus & Barnabas, qui cùm contrà docerẽt id non esse necessarium, res ad magnam contentionem seditionémq; peruenit: itaque Christianis omnibus qui eam vrbem incolebant, Paulum & Barnabam vnius, quosdámque alios alterius factionis, mitti placuit de hac controuersia Hierosolymam ad apostolos atque maiores natu. Quò vt venerũt, apostoli maioréśq; Ibidem. 9.

natu conuenerunt vnum in locum, vt quid de hac re teneri oporteret, viderent. Cúmque res diligenter tractaretur, Petrus surgens, scire omnes qui aderant, dixit, prouidentia diuina iampridem factum esse, vt ex ipsius ore Gentes euangelij verba audirent, & crederēt, ídque Deum ita approbasse, vt eis æquè ac ipsis qui Iudæi essent, spiritū sanctum daret, nihilq; inter vtrósque interesse ostenderet. Itaque nihil esse quòd dent operam, vt Deus onus discipulis imponat, quod neque ipsi, neque maiores ferre potuissent, præsertim cum munere ac beneficio Iesu Christi, gloriam sempiternam, quemadmodum illi se consecuturos esse confiderent. Iacobus frater Iudæ apostoli qui Hierosolymitanus episcopus erat, cùm perorasset Petrus, ita locutus est, Simonem narrasse, quemadmodum Deus primùm constituerit ex Gentibus populū sibi adipisci ac sumere, id quod prophetæ tradidissent. Itaq; hoc censere se, eorum animos qui ex Gētibus ad Deum reuerterētur, non esse conturbādos nouis legibus, sed scribendum ad eos esse, vt se deinceps ab iis quæ idolis immolarētur, à stupro & fornicatione, ab eorum animalium quæ suffocata essent, sanguine abstinerent. Hoc omnium sententiis cōprobatum est. Itaque missa epistola ad eos qui Antiochiæ erant, cuius hæc fuit sententia, Visum esse spiritui sancto & ipsis, nihil oneris eis imponere, nisi ea quæ

187

modò commemorauimus. Atque hæc quidem sunt, quæ de Petro in his libris, qui Noui testamenti nomine inscribuntur, & appellantur, scripta reperiuntur. Quæ autem deinceps narrabimus, ab aliis, vt ab Egesippo, Irenæo, & Eusebio, Hieronymóq; accepimus. Romam quidem Petrus venit Claudio imperatore, ibiq; pontificatum quinq; & viginti annis gessit, vt omnes probati auctores ac veteres cōmemorant. Quòd si quinque & viginti pōtificatum administrauit, id est vsque ad quartumdecimum Neronis annū, qui idem vltimus fuit, certè tertio vel secundo, vt Hieronymo placet, Claudij anno, primùm Romam venerit necesse est. Nonnulli autem exponunt, in iis Clemens, qui ei quarto loco successit, eum Romam eo maximè consilio venisse, vt Simonis Samaritani de quo paulò antè dixi, errorem refelleret. Egesippus quidem principio tertij libri aliquid narrat, quod quia & ad Petri laudem, & Simonis summum dedecus pertinet, nō erit alienum exponere. Simonis istius fraudes & præstigiæ tantū apud Neronem valuerant, vt non solùm primum apud eum locū amicitiæ teneret, verùm etiam illi ab eo diuini honores tribuerentur, vt Iustinus, Irenæúsque commemorant: præter autem alia inusitata opera quæ effecturum se esse pollicebatur, etiam mortuos ab inferis excitare se posse iactabat. Excesserat tū fortè e vita Romæ adolescēs

Hierony. de scriptor. ecclesiast.

Clemens papa.

Egesippus lib. 3.

Iustinus.

Irenæus.

nobilis, Neronis propinquus, ad quem excitandum alij Petrũ, alij Simonem accersendum censuerunt, illi cùm venissent, Petrus Simoni qui suam vim & potestatem iactaret, priores partes dedit, ita tamẽ vt si id quod se facturum esse profiteretur, non præstaret, ipsi non deesset. Simon qui plurimùm apud barbaros & ignaros nostræ religionis homines artes suas valituras speraret, conditionem hanc præposuit, vt si ipse adolescentem ab inferis excitasset, Petro moriendum esset, sin Petrus hoc certaminis genere vicisset, idem supplicium maneret, Placet Petro conditio. Accessit ad mortuum, qui vt carmina quædam pronunciare cœpit, is qui mortuus erat, caput mouere, & agitare visus est. Hinc clamor barbarorũ, eum viuere, eum cum Simone loqui cum gaudio vociferantium: hinc in Petrum irarum stimuli, hinc etiam irridentium cachinni, quòd se ausus esset cum Simone comparare. Petrus qui ea falsa, quæ à Simone fierãt, intelligeret, eundem vultum, eundem oris animique habitum ferebat. Silentiũmq; vt imperauit, ita locutus est, non id verum esse quod videretur, sed speciem quandam veri imitari, Quòd si verum esset eum viuere, ipse loqueretur: si verè ab inferis excitatus esset, surgeret, incederet, colloqueretur. Atque quò facilius non solùm id falsum esse quod videretur, intelligi posset, sed ne iam quidem ostẽdi speciem posse, Simo-

 188

se, Simonem à mortuo iubet secedere: cùm recessisset, ne moueri quidem vnquam visus est posteà. Tum Petrus cùm secum ipse silentio paulisper orasset, adolescenti vt Christi nomine sanus & incolumis surgeret, imperauit. Statim surgit adolescẽs, loquitur, incedit, cibum capit. Eum posteà matri tradidit, quæ cùm eum rogaret, vt ab se illum discedere ne pateretur, eam ne timeret, hortatus est, eum enim custodem suũ habet. Hoc cum omnibus ingentem admirationem excitasset, in cõtrarium versa sunt omnia. Petrum laudibus in cælum ferre omnes, Simonem vt præstigiatorem irridere, explodere, & lapidibus obruere, idq; factum esset, nisi Petrus compresso ac sedato paulisper tumultu, satis acre de illo supplicium sumptum esse dixisset, quòd artes suas nihil valere intelligeret atque sentiret. Viueret ille sanè, & Christi regnum crescere vel inuitus cerneret. Angebatur ille apostoli gloria, séque victum dolebat. Itaque conuocato populo offensum se à Galilæis (sic enim nostros contumeliæ causa appellabat) ostendit, deserturúmque se dicit eam vrbem quam tueri soleret. Constituit diem quo in cælum volando ascenderet, sibique in cælum quãdo vellet, aditũ patere dixit. Dies vt constitutus venit, collem Capitolinum conscendit, vnde se deiiciens volare cœpit, cum summa populi admiratione, qui eum venerabatur: plerique vim talem Dei, non

hominis esse dicebant, nihil tale fecisse Christũ. Petrus intereà orare cœpit Iesum vt ei suas artes futiles esse ostenderet, nec tali specie populus deceptus, non facilè ad fidem compelli adducique posset. Se tamen precari, vt sic in terram caderet, vt nihil se potuisse viuus recognosceret. Ille vt Petrus finem dicendi fecit, implicatis remigiis pennarum quas sumpserat, corruit, non quidem exanimus, sed fracto debilitatóque crure, Aretiam cõcessit, ibique mortuus est. Quod vt Nero comperit, dolens amici casu, ereptúmq; sibi virum Reipub. vtilem ac necessarium molestè ferens, Petrum quemadmodum interficeret, cogitare cœpit. Cùm verò comprehendi eum iussisset, ea re cognita, Christiani omnes eum rogant, vt aliò se recipiat. Petrus contrà, se non cõmissurum dicit, vt metu mortis cessisse videatur, æquum esse mori pro Christo, qui mortem subiisset pro omnibus, nõ mortem illam, sed immortalitatem futuram, indignam se esse fugam mortis, qui multos doctrina sua vt se hostias Christo offerrẽt, impulisset. Christi prædictione mortem sibi subeundã esse, qua deo gloriam tribueret. Atque hæc quidem & his similia, Petrus afferebat, plebs autẽ illachrymãs ab eo petebat, ne se inter maximas sæuientiũ barbarorũ tempestates fluctuantem desereret. Vicerunt fletus & lachrimæ obstinatum animũ. Discessurum se ex vrbe pollicetur, Itaq; in sequẽti nocte

salutatis

189

salutatis Christianis, proficisci solus cœpit. qui vt ad portã qua egredi cõstituerat, venit, Christum sibi obuiam prodire videt, adoránsq; eum quónam iret rogauit. Ille cum Romã se vt iterum cruci suffigeretur, venire dixisset, statim Petrus hoc de genere mortis suæ dictum intellexit. Itaque in vrbem rediit, nec ita multò pòst comprehensus, supplicio crucis inuerso capite, quòd indignum se esse diceret, qui ita vt Christus moreretur, affectus est. In cruce multis verbis Christo oues commendauit, quas ipsi tradidisset.

VITA BEATI PAVLI APOSTOLI, IOACHIMO PERIONIO BENEDICTINO CORMÆRIACENO AUCTORE.

Paulus qui antea Saulus appellabatur, Philip. 3. *Iudæus, vt ipse ait, Pharisæúsque genere, ex tribu Beniamin, Tharsi quod est Ciliciæ oppidum, natus est. Vt autem aptus literis eius a-* Act. 22. *nimus fuit, eum hierosolymam legis Mosaïcæ perdiscendæ causa parentes miserunt, ibiq; Gamalielem legis optimum interpretem doctorémque audiuit. Hic autem eum fructũ ex studiis percepit, vt statim ei contigerit æquales suos lõgé multúmque superare non solum legum institutorúmque, quæ à maioribus acceperat, doctri-*

na, verumetiam in iis defendendis studio & voluntate, Itaque dum etiam admodũ adolescens esset, cerneretq; Stephanum aliam disciplinã, vt ipsi videbatur, Mosaïca sublata & conuulsa, constituere velle, eorum omnium qui illum ea de causa lapidibus obruerunt, vestes custodiuit, necisque eius vt ipse ait conscius fuit. Nec verò ita multò post, biẽnio ferè exacto, cum ipse per se iam religioni disciplinæq; nostræ nocere posset, hostili infestóque animo ecclesiam primum domi, id est Hierosolymæ, deinde foris oppugnare cœpit. Nam in ædes ipse irrumpebat, viròsque ac mulieres, qui Christũ vt Deũ colerent, vi abductos tradebat custodiæ. Impetratis verò hac de re à principe sacerdotum ad synagogas Damascenorum epistolis, quasi furiis agitatus, adiunctis comitibus, eo contendit, vt si quos ibi inuenisset huius disciplinæ viros ac mulieres, vinctos Hierosolymam perduceret. Iam ille magnam itineris partem in eo consilio propositóque permanens confecerat, cum subito media luce, offuso, obiectóque cœlesti lumine, excæcatus, metúque perculsus, ex equo decidit. Tum verò huiusmodi vocem exaudiuit, Saule, Saule, quid me oppugnas? Cúmque obstupescens, quæsiuisset, Quis es Domine? illéque dixisset. Se esse Iesum quem oppugnaret ac persequeretur, durúmque ac graue ei esse stimulo calces opponere, tum quærere cœpit, quid se ille

Act. 7. Ibidẽ. 22. Ibidem. 9 Galat. 1.

facere iuberet, At ille, vt Damascum proficisceretur admonuit, ibi enim eum auditurũ, quid ipsum facere vellet. Comites autem Pauli perterrefacti constiterant, cum & vocem exaudirent, & viderent neminem. His ita gestis, Paulus vt praeceptis Christi paréret, oculos aperit, sed cùm nihil prorsus cerneret, à comitibus deductus est. Iam triduo oculorum munere caruerat, cibúmque non cœperat, cum quidam Christi discipulus, cui nomen Ananias, ab illo in visu admonitus confirmatúsq; quòd Paulum sibi discipulum doctorémque Gentium delegisset, ad Paulum adiit, eique negotium quod Ipsi Christus dedisset, exposuit. Expiatur salutari aqua Paulus, captóque cibo vires suas séque collegit. Atque hoc quidem pacto Paulus à vita Deo ingrata ad Christianam religionẽ traductus est. Nunc quem in hac se praebuerit, dicendum est. Nunquam ille tam infestus & acer nostrae religionis disciplinaeq; antè quàm ei se Christi impulsu addixit, oppugnator hostisq; fuit, quàm magnum se eiusdem posteà propugnatorem defensorémque praestitit. Ad eam enim defendendam tum celeritatem attulit, tum studium, tũ incredibilem inuicti animi in omni suppliciorum genere patientiam & constantiã. Nam vt primùm aqua salutari expiatus est, qui anteà in Iesum contumeliosus fuisset, eúmque Deum esse ac Christum quem iudaei serua- Ibidem.

190

torem expectarent, ita pernegasset, vt qui id cõfirmarent, eos vinctos ad supplicium necémq;, vt dixi, raperet, contrà non priuatim & obscurè sed publicè ac palam Damasci in senatu concilióque publico ciuitatis hunc & filium Dei & Christum esse profiteri ac prædicare cœpit. Quę eius tam repentè facta mutatio, contrariáque oratio, & omnibus qui eum audiebant, tantæ admirationis fuit, vt dicerent: An non hic Hierosolymæ eos qui Iesum appellabant, oppugnabat, eóque huc venit, vt vinctos illos ad principes sacerdotum pertrahat? & Iudæis tam inuidiosa atque inuisa, vt tandem communi consensu & quasi conspiratione eum necare decreuerint. Quod quò & commodius & maturius facerent, præfectum Arethæ regis rogant vt vigiles pro portis excubare iubeat. At eius discipuli illorum insidiis cognitis, ipsum noctu è specula in sporta demisserunt, & ita fuga salutem quæsiuit. Lucas quidem eum commemorat statim ex hac fuga se Hierosolymam recepisse, conantémque se discipulis adiungere, metu prohibitum fuisse, quòd illi discipulum eum minimè crederent: Barnabeq; opera ad apostolos adductum esse, qui eis ordine quæ & in itinere sibi euenissent, & à se Damasci Iesu nomine magno animo acta essent, narrauerit. Ipse autem Paulus in epistola quam ad Galatas multò pòst scripsit, se

ad apo-

ad apostolos profectum negat nisi triennio pòst, primúmque in Arabiam concessisse, deinde Damascum rediisse confirmat. Itaque vel Lucas prætermissa eius in Arabiam profectione, & in Damascum reditu, quod triennio pòst egerit Paulus, commemorat, vel certè Paulus ex illa fuga Hierosolymam ad apostolos se recepit, cum eísque tam paucos dies cōmoratus est, vt hoc sibi commemorandum non putauerit, Vtcunque res habeat, hoc profectò constat, eum & Hierosolymam & in Arabiam venisse. Quantum quidem temporis in Arabia consumpserit, incertum est. Neque enim ipse, neque Lucas, neque quisquam alius tradit. Hoc autem dubium non est, quin in ea regione quandiu commoratus est, multa verba de religione nostra fecerit, multósque ad Christi fidem deduxerit. Ab Arabia Damascum se rediisse dicit, deinde triennio pòst, Hierosolymam venisse Petri vidēdi causa, & apud eum dies quindecim commoratum, aliúmque apostolum præter Iacobum fratrem, id est propinquum domini vidisse neminem. Quindecimo pòst die in Syriam & Ciliciam concessit, quòd vt ipse ait, Ecclesiis Iudææ quæ Christū colebant, facie ignotus esset. Atque hoc ipsum est fortasse quod Lucas deinceps commemorat, eum cum à Barnaba ad apostolos deductus esset, ipseq; cum Gentibus locutus esset,

disputassétque cum Græcis qui illum ob eam causam interficere cupiebant, à Discipulis cognito eorum consilio deductũ esse primùm Cæsaream, deinde Tharsum Ciliciæ oppidũ. Cùm autem illic esset, Barnabas qui Antiochiam

Act. 11. à Discipulis gratulandi causa iis quos Christo credidisse cognouerant, missus erat, hortandíque eos, vt in susceptà professáque semel fide permanerent, non ità multò pòst Tharsum vt illum quæreret, profectus est. quem cùm inuenisset, eũ Antiochiam duxit, ibique annum continuum ita populum docuerunt, vt Discipuli tum primùm Christiani nominarentur. Visum est etiã tum Discipulis qui in ea vrbe habitabant conferre quantum quisque poterat, ac pro facultatibus, idque per Barnabam & Paulum discipulis egentibus qui Iudæam incolebant mittere, Quo expleto munere, Antiochiam adiuncto Ioanne qui Marcus appellatus est, reuersi

Ibidẽ. 12. sunt. Erãt autem præter illos Antiochiæ tum

Ibidẽ. 13. prophetæ & doctores permulti qui cùm Dominum colerent, ac ieiunarent, Spiritus sancti iussu Paulum & Barnabam ad id munus & opus ad quod perficiendum eos delegerat positis super eos manibus cùm orassent atque ieiunassent, dimiserũt. Illi autem à Spiritu sancto delecti atque missi primùm in Seleuciam venerunt, deinde in Cyprum nauigauerunt, vno comite itineris Ioanne, de quo Paulo antè dixi.

Cúmque

192

Cúmque totam insulam vsque ad Paphum obiissent, Sergius Paulus proconsul vir prudẽs eos accersiuit, quòd verbum dei audire cuperet, Erat tum in eius comitatu quidam magus, cui nomen Elymæ erat, qui apostolis, cùm proconsulem à sententia abducere studeret, resistebat. Hoc cùm Paulus instinctu Spiritus sancti cognouisset, grauissimis eum verbis obiurgare cœpit, quòd Diuina cõsilia institutáque dissolueret ac tolleret, eúmque cæcitate ad tempus huiusmodi sceleris sui pœnas daturum esse prædixit. Vix ille finem dicẽdi fecerat, cùm Elymas cæcus repente effectus, qui se duceret obambulans visus est requirere, Quo tam admirabili facto adductus Sergius Paulus proconsul, credidit. Ex quo plerique, in his Hieronymus, illum qui anteà Saulus diceretur, Paulum nominatum esse confirmant. Paulus autem & Barnabas à Papho soluentes Pergen Pamphyliæ vrbem traiecerunt, Hinc Ioanne hierosolymam reuertente, ipsi Antiochiam Pisidiæ oppidum recto cursu contenderunt. Quo in oppido cùm aliquãdiu commorati essent, in synagogam conuenerunt, lectisque pro more nõnullis legis & prophetarum capitibus, principes eos rogauerunt numquid vellent dicere. Tum Paulus clarissima oratione vsus est, qua Dei in Iudæos beneficia vsque à patriarcharũ selectione, populique ex Aegyptiorum seruitute

Hierony. de scrip. Ecele.

liberatione repetens, commemorauit, perduxitq; ad Dauidem, ex cuius semine, ac genere Iesum seruatorem Deus ex pacto extulisset, quem Ioannes venturum prædixisset, venienti testimonium diuinitatis dixisset, quem principes sacerdotum nullo comperto crimine innocentem indicta causa in crucem egissent, ablatúmque sepulturæ tradidissent, quem tertio pòst die ab inferis excitasset, conuenienter iis omnibus, quæ à prophetis prædicta essent. Eum esse agnoscerent, cuius beneficio delictorum eis gratia fieret, quam facere lex Mosis minimè potuisset. At eis qui ab Abrahamo genus duxissent, qui Deum timerēt, hoc verbum salutare missum esse, ad eósque pertinere. Cùm finem dicendi fecisset, dimissáque concione, ipse & Barnabas exirent, eos rogarunt vt proximo die, qui solennis erat habēdis concionibus (sabbatum vocant) iisdem de rebus verba facerent. Multi autē Iudæi & peregrini eos secuti sunt quos illi vt in sancto proposito permanerent. hortari non destiterunt. Cùm autem dies venisset, tota propè ciuitas conuenit ad verbum Dei audiendum. Quod cùm Iudæi animaduerterent, ira perciti, iis quæ à Paulo dicebantur, contradicere cœperunt. Tum Paulus & Barnabas, magno constantiq; animo Iudæis dicunt, eis primùm consilium verbúmque Dei exponēdum fuisse, se autē iam quòd indigni essent illi

indicio

iudicio suo sempiterna gloria quam prædicarẽt, ad Gentes proficisci, sic enim Dominum ipsis præcepisse. Quod cùm ij qui erant ex Gentibus, audirent, maximam ex eo voluptatem perceperunt, Domini que verbum maximis laudibus honorificisque verbis extulerunt, quinetiam omnes quibus vitam æternam Deus dare decreuerat, crediderunt. Hanc continuo apostolorum gloriam Iudæorum inuidia consecuta est. Adduxerũt enim eos in inuidiam odiúmque primorum ciuitatis, ac mulierum tantum, vt orto tumultu excusso primùm ex pedibus Dei præcepto puluere Iconium venirent. In hoc quoque oppido cùm synagogam Iudæorum ingreßi ita verba facerent, vt multos Iudæos & Græcos ad religionem disciplinámque nostram deducerent, Iudæorum opera & inuidia in eos Gentium animi cõcitati sunt. Ac multis quidem diebus quibus ibi cõmorati sunt, magno animo egerũt, cum interea Dominus signis miraculísque verbũ suum ornauit ac probauit. Cùm autem distracta diuisáque esset in partes duas ciuitas, alteráque pars apostolos sequeretur, altera quæ cum Iudæis faciebat impetu facto, eos contumeliis affectos lapidibus obruere decreuisset, huius rei certiores facti se Lystram & Derban Lycaoniæ oppida contulerunt ibiq; atque in finitima regione docendi verbi diuini munere functi sunt. Tum forte Ibid. 14.

Lyſtris erat claudus quidam qui ſemper ingrediendi munere caruerat. Eum cùm Paulus ita audientẽ animaduerteret, vt ſe curari poſſe non videretur diffidere, clara voce ei vt rectus ſe in pedes erigeret, imperauit. Erigit ſe ille, valentiſque ritu ingredi cœpit. Quod cum turba animaduertiſſet, magna voce Lycanonicè omnes, Deos ſpecie habitúque hominum ad ſe veniſſe clamant nuncupántque Barnabam Iouem, & Paulũ Mercurium, quòd dux verbi eſſet. Sacerdos quoque Iouis hoc comperto, tauros cum coronis ante portas vrbis vnà cum populo volebat immolare, feciſſétque niſi Apoſtoli in medium ſciſsis tunicis prodiiſſent, cum hac oratione, Se etiam mortales eſſe illis ſimiles homines, qui docerent rebus huiuſmodi fictis & falſis repudiatis Deum viuum colẽdum eſſe cuius opere cœlum, terra, mare, omniáque quæ illa cõplexu ſuo continerent, conſtitiſſent, qui ſuperioribus temporibus Gentes ſuo arbitratu viuere ſiuiſſet, quibus tamen ſpecimen ſui edidiſſet, pluuiis temporibúſque fertilitatem præſtantibus. Quæ cum illi dixiſſent, vix tãdem obtinere potuerunt vt ne immolarent. Nonnulli autẽ Iudæi nec ita multò pòſt Antiochia & Iconio veniẽtes multitudini perſuaſerũt, vt Paulum lapidibus obruerẽt, quem eiectum ex vrbe pro mortuo reliquerunt. At diſcipulorum opera qui eum circundederũt, ſeruatus, in oppidum introiuit,

introiuit, posteráque die cum Barnaba Derbã profectus est. Cúmque in illo oppido verbum Dei docuissent, adduxisséntque multos in Christo fidem, Lystram, Iconium, & Antiochiam reuersi sunt, ibíque discipulorum animis confirmatis cum exhortati eos essent, vt in fide permanerent, multísque calamitatibus & aduersis rebus superatis, in Dei regnum introeundũ esse docuissent, praefectísque singulis vrbibus presbyteris, orassent cum ieiuniis, eos Domino in quem crediderant cõmendauerunt. Tum verò obeuntes Pisidiam, in Pamphiliam contenderunt, cúmque Perge verbũ Dei nunciassent descenderunt in Ataliam, inde Antiochiam in qua vrbe delecti fuerant ad id munus quo functi erant, nauigauerunt. Quo cum peruenissent, conuocata concione, exposuerũt omnia quae Dei benignitate egissent. Commorati sunt autem ibi multos dies cum discipulis, quo quidem tempore quidam ex Iudaea venerunt qui hoc profitebantur, Nisi qui ex lege Mosis circuncisus esset, salutem adipisci posse neminẽ. Cúmque Barnabas & Paulus ab illis discreparẽt, ex eáque dissensione, orta esset vt fit seditio, placuit omnibus, Paulum & Barnabam cum aliis nõnullis alterius factionis Hierosolymam ad apostolos & presbyteros de hac quaestione mitti. Illi per Phoenicem & Samariã Hierosolymam profecti, ibi exponebant quanta

Deus ipsorum hortationibus apud Gentes fecisset, iisq; commemorandis omnium animos ingenti lætitia affecerunt. Quod etiam Hierosolymam cum venissent, facere minimè destiterunt. Ibi autem conuocata cõcione cùm rem cuius causa missi essent narrassent, quæ illis etiam temporibus in ea vrbe Pharisæorum maximè qui crediderant opera quæstio posita est, dictis vicissim sententiis, tandem placuit ad eos discipulos quorum animi eius quæstionis difficultate Antiochiæ distraherẽtur, hoc scribi per Iudam qui etiam Barsabas dicebatur, & Silam viros primos in Ecclesia, Paulo & Barnaba adiunctis, visum esse Spiritui sancto atque ipsis, nihil eis oneris Mosaïcæ legis imponere, nisi vt à stupro, & ab animalium iis cibis qui idolis immolati essent, & à sanguine quæ suffocata essent, abstinerent. Illi autem Antiochiam cum venissent, cõuocata multitudine epistolam reddiderunt qua perlecta, incredibilem animo ex consolatione cœperunt voluptatem. Aliquot verò interiectis diebus Paulus cum Barnaba egit vt ad eas regiones ac ciuitates in quibus verbum Dei exposuissent, reuerterentur, viserentque quid fratres ac discipuli agerent. Cùmque Barnabas probato collaudatóque consilio Ioannem quem paulò antè reuertisse Hierosolymam dixi secum esse vellet,

Paulus. *Paulus autem nollet, propterea quòd Hierosolymam*

195

ſolymam tum cum ipſi operam eius deſiderarent, abiiſſet: ſecuta eſt ex eo diſſenſio tanta, vt Barnabas comite itineris Ioanne aſſcito, in Cyprum adiret, Paulus adiuncto delectóque Sila Syriam & Ciliciam obiret, quibus in regionibus confirmatis diſcipulorum animis eos vt Apoſtolorum presbyterorúmque præceptis parerent, admonebat. De qua illius profectione ante quàm plura dico, libet de ſuperiore quam Hieroſolymam, vt dictum eſt, ſuſceperunt, ille & Barnabas, aliquid dicere. Mihi quidem hæc illa videtur eſſe quam in epiſtola ad Galatas exponit his verbis: Se iterum Hieroſolymam quarto decimo anno pòſt, aſſcito Tito vna cum Barnaba veniſſe contuliſſéque cum diſcipulis, ſermonémque habuiſſe de eis quæ ad Euangelium quod Gentibus & apud Gentes prædicaret, pertinerent, idque in commune ac publicè: quod in eo concilio de quo paulo antè dixi, factum eſſe arbitror, priuatim autem ac remotis arbitriis cum iis de quibus aliqua eſſet opinio. Iacobum autem, Petrum, & Ioannem, qui columina religionis noſtræ eſſe viderentur, cum munus quod Chriſtus ipſi conceſſiſſet, cognouiſſent, datis dextris, id eſt data acceptáque fide, ſocietatem cum ipſo & Barnaba conſtat vt illi ad Gẽtes, ipſi ad Iudæos proficiſcerentur. Hoc vt credam, me hæc verba cum iis quæ ex Luca ſuprà com- Galat. 2.

memorati collata & coniuncta admonet. Nam cum ita seiunctum à Paulo Barnabam Lucas propter Ioannem dicat, vt nunquam posteà eum à Paulo visum esse commemoraret, his autem verbis confirmat Paulus se vnà cum Barnaba tantò pòst Hierosolymam profectarum esse vt sermonem de euãgelij ratione cum apostolis haberet, quod semel factũ esse idem Lucas narrat, certè hæc illa ipsa, non alia videtur profectio. Idémque declarat quod deinceps in eadem epistola Paulus confirmat, Petrum cùm Antiochiam venisset, & modò cum Gentibus modò cum Iudæis clam cibum caperet, cùm Iudæos, tum verò Barnabã in istam suam simulatam & fictam traxisse sententiam. Atqui Barnabas post eam de qua dixi, dissensionem, nunquã visus est Antiochiæ. In Cypro enim interfectum eum fuisse Ioannes is quem secum duxit, in vita eius exponit. Atque hæc à me eò dicta sunt, vt ne temporum inscitia laberemur. Nunc ad reliquam expositionem reuertamur. Paulus igitur comitem itineris laborísque sociũ delegit Silam. Ii cùm Syriam & Siliciã obeuntes, Derbã & Lystriam peruenissent, Paulus ibi Timotheum patre Gẽtili matre Iudæa eáque fideli natum, cuius de vitæ integritate, disciplinæq; obseruatione discipuli bene existimarent ac loquerentur, cùm inuenisset, secum proficisci voluit, eúmque propter Iudæos circũcidit.

Act. 16.

cidit. Quęcunque venissent, ea quæ ab apostolis & presbyteris Hierosolymæ decreta fuerant, seruanda tradebant. In Phrygiam & Galatiam cum venissent, Spiritus sanctus vetuit, ne verbum Dei in Asia docerent. Inde cùm traiecissent in Mysiam, vellentque in Bithyniam venire, Spiritus Iesu non siuit. Itaque ex Mysia Troadem profecti sunt. Hic visum Paulo ostensum est. Vir quidam Macedo visus est ei stare, ac orare, vt in Macedoniam traiiceret séque adiuuaret. Quo ex viso intellexit Paulus iique qui cum eo erant, cum eis exposuisset, se à Deo ad euangelium Dei Macedonibus renunciandum vocari. Itaque statim Troade recto cursu Samothracam, & in sequenti die Neapolim tenuerunt, inde Philippos quæ est prima partis Macedoniæ ciuitas. In hac vrbe aliquot dies commorati sunt. Egressi autem portam ad flumen precationis causa cùm consedissent, verbúmque Dei mulieribus quæ eò conuenerant, prædicarent, & in iis quædam mulier Lydia nomine purpuraria Thyatirorúmque Deum colebat, ea quæ à Paulò dicebantur attentè audiret, afflata spiritu sancto credidit. Cúmque aqua vitali expiata, totáque eius familia rogaret, vt si se fidelem esse Domino cognouissét, ad ædes suas habitatum venirent, impetrauit. Cum autem Paulus cum suis precationis causa irent, facta est eis obuiam puella quædam, quæ

numine Pythonico afflata diuinando, magno quæstui dominis suis erat. Hæc Paulum comitésque eius secuta, magna voce hæc locuta est, Hi homines serui Dei sunt, qui vobis viam salutis ostendunt. Idque multis diebus fecisse dicitur. Paulus autem ad eam conuersus, Dæmoni imperauit, vt Iesu Christi nomine ex illa exiret, eodémque puncto temporis egressus est. Domini autem puellæ cum de spe quæstus hoc pacto se decidisse animaduerterẽt, Paulum & Silam comprehenderunt, perduxerúntq; in forum ad principes, producentésque magistratibus, eos dixerunt perturbare ciuitatem, doceréq; morem & disciplinã, quam sequi & approbare ciuibus qui Romani essent, minimè liceret. Magistratus cùm etiam multitudo in eos infesta venisset, scissis tunicis suis, eos virgis cædi iussit, cæsos in vincula coniecit. Media autem nocte cùm ita precarentur Deum & laudarẽt, vt ab aliis qui erant in carcere facilè exaudirentur, terræmotus repentè factus est tantus, vt etiam carceris fundamenta commouerentur, & ostia aperta sint, & vniuersorum dissoluta vincula. Expergefactus autem custos carceris ex illo terræmotu, cùm apertas ianuas carceris cerneret, districto gladio se ipse iam interficere volebat, quòd vinctos fugisse existimaret, cùm statim Paulus voce magna clamare cœpit, ne se interficeret, vniuersos enim esse etiam in car-

in carcere. Ille cum lumine introgressus, cùm eos solutos videret, tremore correptus, se ad pedes eorum misit, ducénsque extra carcerem, rogare eos cœpit, quid sibi faciendum esse censerent, vt vitam consequeretur sempiternam. At illi hoc ei responsum dederunt, Si in Iesum Christum crederet, fore vt ipse familiáque eius tota, gloriam sempiternam adipiscerentur. Domum autem eius cum venissent, primum quæ ad salutem pertinebant, ei totique familiæ tradiderũt. Deinde ablutus plagis, eum familiámque eius totam aqua salutari expiauerunt, tum mensa instructa iis epulis quæ ille pro tempore parare potuit, vnà cibum læti cœperũt. Prima autem luce per lictores custodi magistratus imperarũt, vt illos emitteret. Quod cum ille Paulo nunciasset, questus est quòd cæsos se ac Silam publicè, & homines Romanos indemnatos in vincula coniecissent clàm emitterent. Nõ ita fieri oportere, sed ipsi venirent & emitterẽt. Quod cum lictores principibus ciuitatis renunciassent, timore perculsi illi, quod Romanos esse Paulum & Silam audirent, eos rogare cœperũt, cum eos eduxissent, vt ex vrbe discederẽt. Illi autem educti è carcere, in Lydiam concesserũt: inde visis fratribus, cum eos cõsolati essent, profecti sunt. Cum autem peragratis Amphipoli & Apollonia, Thessalonicam, vbi Iudæorum synagoga erat, venissent, Paulus ter in

hebdomada de ſcripturis cum eis diſputabat, totáque eius oratio in eo conſumebatur, vt doceret Chriſtum & perpeti mortem oportuiſſe, & à mortuis excitari, & Ieſum eſſe Chriſtũ eum, quẽ ipſis prædicaret. Nec verò eius oratio inanis fuit. Nam & ex Iudæis quidam crediderunt, Paulóque ac Silæ coniuncti ſunt, & ex Gentibus permulti, & in his nõ paucæ mulieres nobiles. Erat in ea vrbe Iaſon quidam, qui Paulum & Silam domum ſuam acceperat. Quòd cùm Iudæi intellexiſſent, ij qui in falſa ſua ſententia permanſerunt, adhibitis de vulgo viris quibuſdam facinoroſis, orto tumultu ciuitatem concitauerunt, eóque conſilio domum Iaſonis conuenerunt, vt cùm eos inueniſſent, populo producerent. Sed cùm eos nõ inueniſſent, Iaſonem ipſum & quoſdam Chriſti diſcipulos ad principes ciuitatis rapere & trahere cœperunt, cum hoc clamore, Iaſonem eſſe qui eos quos tenerent & alios homines qui orbem concitarẽt, eóque iam veniſſẽt, hoſpitio exceperit atque eos omnes contra Cæſaris decreta facere, cum regem alium Ieſum eſſe dicerẽt. Qua quidem ſua oratione plebem principéſque ciuitatis concitauerunt. Cùm verò Iaſon cæteríque quos vnà cum eo productos paulò antè dixi, cauſam dixiſſent, dimiſſi ſunt ac liberati, Chriſtiani autem confeſtim noctu Paulum & Silam Berrhœam miſerũt: quò cùm veniſſẽt, in Iudæorum cõuentum

tum introierunt, habitóque de religione nostra cum eis multo sermone, permultos & Iudæos & Gentiles tã viros quàm mulieres ad Christi fidem cultúmque traduxerũt. Quod cum Iudæi qui erant Thessalonicæ, rescivissent, Berrhœam venientes, ita tumultibus vrbem impleuerunt vt Christiani statim Paulum, Timotheo Siláque ibi remanentibus, coacti sint ad mare mittere. Sed ij qui eum deducebant, ipsum Athenas vsque prosecuti sunt, quibus cùm Paulus mandatum dedisset ad Silam & Timotheum vt quamprimum ad se venirẽt, abierunt. Paulus autem cum eos Athenis expectaret, cernerétque idololatriæ deditam ciuitatem, animi agitatione inflãmari impellique cœpit, vt de rebus ad religionem nostram pertinẽtibus ibi dissereret. Quod factum est, vt & in synagoga cum Iudæis & Christianis, & in foro quotidie cum eis qui confluebant, disputaret. Quidam autem Epicurei & Stoici cum eo disserebant, multísque de doctrina noua ex vtraque parte inter se collatis sermonibus, eum ad Ariopagum pertraxerunt, quò liberius quid ille de hac re tota sentiret, diceret. Ille verò in medio Ariopagi stans, hæc liberè dixit, Se illos omni ex parte superstitiosiores animaduertere, propterea quòd ipse cum illorum simulacra præteriret, atque inspiceret, aram etiam inuenisset, in qua hoc inscriptũ esset, Ignoto Deo, quasi

quod ignorarent, colerent, atque venerarentur. Quòd igitur ignari colerent, id se eis enunciare. Deum enim qui hanc vniuersitatem, eáque omnia, quæ cõplexu suo continet, effecit, cum cæli terraéq; sit dominus, non in templis quæ manu operéque hominum facta sint, habitare, nec manibus hominũ coli, quasi aliquo egeat, cum ipse det omnibus vitam, spiritum, cæteráque omnia. Eundémque fecisse vt ex vno omne hominum genus vniuersam terram incolant, definito vitæ cursu quem omnibus dederit, vt quærant Deum, si fortè ad eius notitiam perueniant, quanquam non multum ab vnoquoque nostrum abest. Eius enim benignitate & viuere nos, & moueri loco, & esse, quemadmodum quidam poëta illorum dixerit: Nam sumus & genus eius. Nos igitur cum genus Dei simus, eiúsque cognatione teneamur, non debere existimare auro & argento aut lapidi quem homo arte & cogitatione sua sculpserit, similem esse diuinitatẽ. Et tempora quidem huius ignorationis cum Deus detestatus sit anteà semper, tum denique hominibus patefacere, vt omnes actæ vitæ pœniteat, propterea quod diem constituerit, in quo orbem iustè sit iudicaturus, eo iudice, quem esse decreuerit, tradita omnibus fide, cum eum à mortuis excitasset. Cum autem mentionem resurrectionis fieri audissent, eorum partim irridere cœperunt, partim se de ijsdem

rebus

rebus Paulum iterum differentem audituros esse dixerunt. Sic Paulus è Senatu dimissus est. Quidam tamen ei assensi sunt, in his Dionysius Ariopagita, & mulier nomine Damaris. Illis quidem temporibus Claudius Cæsar Ibid.13. Iudæos omnes ex vrbe Roma abire iusserat. In his Aquila quidam Iudæus Ponticus genere, & Priscilla eius vxor relicta Italia Corinthum venerat. Paulus autẽ cum Athenis Corinthum contendisset, ad eos adiit, habitauitq; apud eos, quòd eiusdẽ artis essent, quæ in tabernaculis faciendis versatur, eiusq; artis vnà cum eis opus agere solitus erat. Nec verò arte illa impediebatur, quo minus in synagoga præsertim Sabbato desputaret, darétq; operam, vt Iudæos & Græcos ad religionem cultúmque nostrum deduceret. Quod tamen & liberius & studiosius fecit, posteaquã Silas & Timotheus de Macedonia venissẽt. Orationẽ autem omnẽ eo cõferebat, vt Iudæis Iesum Christũ esse testimoniis scripturæ persuaderet. Quod illi cum improbarẽt, atq; adeo insectarentur, excussit Paulus vestimenta sua cum his verbis, Peccata vestra in capita vestra redundabunt, nulla culpa mea. Iam ad Gentes me cõferam. Hæc cũ perorasset, migrãs inde domũ cuiusdam, cui nomen Tito Iusto erat, qui Deum colebat, venit. In ea cum synagogæ coniuncta esset, non destitit ea quæ religionis nostræ sunt, exponere, tantúmq;

præfecit dicẽdo, vt & Crispus qui princeps erat synagogæ, cum omni familia sua crediderit, & multi Corinthÿ etiam aqua salutari expiarentur. Noctu autem dominus visus est Paulum monere ne timeret, liberéq; loqueretur, propterea quod cum ipso esset, neminémque ei malum daturum, quod magnum hominum numerũ in ea vrbe haberet. Commoratus est autẽ ibi Paulus annum & sex menses, quod tempus in docendo Dei verbo cõsumpsit. Erat tũ Achaiæ procõsul Gallio, ad cuius tribunal Iudæi Paulum adduxerunt, accusarúntque, quod cõtra legem hominibus Deum colere suaderet. Quibus cum Paulus purgandi sui causa respõdere vellet, Gallio vetuit, dixitque Iudæis, eos se æquo animo audituros, si quod facinus proferrent. nũc cum de legis eorum verbis ac nominibus cõtrouersia sit, ipsi viderent, se enim earum rerum iudicem esse nolle. Ac Iudæi quidem tum Paulo omisso, toto impetu in Sosthenem ferri, eúmque in conspectu Gallionis cædere cæperunt, nec illi ea res curæ fuit. Paulus verò cum etiam multos dies illic fuisset, salutatis fratribus in Syriã vnà cũ Aquila & Priscilla nauigauit, peruenitque Ephesum, ibique illis relictis, ipse in Iudæorum concilium veniens, cum eis disputauit. Cúmque Epheso se discedere velle diceret, eúmque Iudæi rogarent vt diutius commoraretur, non concessit, sed cum rediturum se pollicere-

tur,

tur, discessit, venítque Cæsaream, vbi salutatis Christianis Antiochiam profectus est, quo in oppido cum aliquandiu cõmemoratus esset, Galatiam Phrygiámq; obiuit, eo consilio, vt Christianos in fide cõfirmaret. Peragratis autem superioribus regionibus, Ephesum rediit, ibíq; inuentis quibusdã discipulis, ab eis quæsiuit, num spiritum sanctum credentes accepissent. Cúmq; respõdissent, se ne id quidem auditione accepisse, essétne Spiritus sanctus omnino. Rogare eos iterum cœpit, cuius igitur nomine baptizati essent. Tum responderunt illi, Ioannis baptismo se esse expiatos. Paulus ad hæc addidit Ioannem baptismo pœnitẽtiæ populum expiasse, eos monentem, vt in eum qui ipsum sequeretur, id est in Iesum, crederent. Tum omnes qui erant duodecim numero Iesu nomine baptizati sunt, venítq; ad eos Spiritus sanctus, cum eis manus imposuisset, inde linguis loqui, & prophetare cœperunt. His gestis, in synagogam venit, liberéque per trimestre de regno Dei disserũt. Cum vero nonnullos & obstinatè in sentẽtia permanere, & Christi disciplinam cultúmque in conspectu multorum insectari animaduerteret, ab eis discessit, secretísque discipulis in Tyranni cuiusdam schola quotidie disputabat, idque biennio perpetuum fuit, ita vt omnes qui Asiam incolebant Iudæi atque Græci verbum domini audirent. Hinc Paulus mira quædã opera & Ibid. 19.

inusitata Christi nomine edidit. Nam cum & sudaria & semicinctia quæ corpus illius attigissent, ægris adhibebantur, iis etiam qui à dæmonibus torquebantur, statim morbi dæmonésque depellebãtur. Quod cum septem filij Iudæi qui exorcistæ habebãtur, animaduertissent, experiri placuit, num idem facerẽt quod Paulum facere cernerent. Itaque Iesu nomen in eis qui spiritus malos habebãt, inuocabant, his verbis, Adiuro vos per Iesum quẽ Paulus prædicat. Dæmones autem respondissent, Se & Iesum nosse, & Paulum, & illi qui essent, ignorare: homo in quo malus genius erat, statim in eos inuolauit, vimque eis intulit tantam, vt nudi acceptis vulneribus domo fugerent. Eiúsque rei fama cum omnibus Iudæis & Gentilibus qui erãt Ephesi, percrebruisset, metu perculsi omnes, Iesum laudibus in cœlum extollere. Multi etiã eorum qui religioni nostræ nomen dederant, ea quæ egerant in vita, confitebantur. Plerique etiam qui rebus eorum studiisque quibusdam curiosius dediti erant, libros in conspectu omniũ combusserunt tanta copia, vt cùm rationem haberent pretij, denariûm quinquaginta milia inuenirent. His ita gestis numine diuino Paulus afflatus, Hierosolymam, Macedonia & Achaia pergratis, ire decreuerat, quòd intelligeret cùm eò venisset, sibi Romam esse proficiscẽdum. Tum verò Ephesi ingẽs motus ob Christi discipli-

disciplinam ortus est. Demetrius enim quidã, qui argentariam faciebat, fingendis ædibus ex argento Dianæ, opificibus atque operis magno quæstui erat, quem cùm Pauli doctrina tolli intelligeret, eos conuocauit, atque in Paulum nostrósque homines concitauit his verbis, Eos scire dixit, quanto ipsi atque sibi hæc ars quæstui semper fuisset, spectare etiam atque audire, à Paulo non solùm Ephesi, sed penè tota Asia ingentem hominum multitudinem ab ea religione reuocari, quippe qui doceret Deos non esse, qui manu operéque hominum fierent. Quòd si eos quæstus tantus qui eis eriperetur, criminique dandus esset non moueret, vel Dianæ templum, quod isto pacto contemneretur, eiúsque religio ac maiestas, quã tota Asia & orbis coleret, cuius tollendæ fundamenta iacerentur, moueret. Qua Demetrij oratione tanta iracundia illorũ animi exarserunt, vt clarißima voce clamarent, Magna Diana Ephesiorũ. Hinc totã vrbem tumultus occupauit, impetúque facto communi consensu omnes Caium & Aristarchum Macedones Pauli comites in theatrum vi perduxerunt. Paulus autem cùm ad populum prodire vellet, nõ paßi sunt discipuli. Nonnulli etiã de Asiæ principibus qui cũ eo amicitia coniuncti erant, miserũt, qui eum rogarent, ne in theatrũ prodiret. Alij autem aliud sentiebant. Erat enim in magna

perturbatione ecclesia, & plerique quã ob causam conuenissent, nesciebant, cum Alexander de turba protrahitur. Ille silentio postulato rationem reddere nitebatur. Cum verò Iudæum eum esse comperissent, clamare tum cœperunt omnes: Magna Diana Ephesiorum. Scriba autem vrbis sedato tumultu, nostros ita defendit, quasi in Dianam illi nihil dicerent, aliisque ia ctatis sermonibus, qui ad sedandos populi ani-
Ibid. 20. mos pertinerent, concionem dimisit. Motu sedato, discipulos Paulus cohortandi causa conuocauit, quos cùm ad extremũ salutasset, in Macedoniam profectus est, quam ille prouinciam peragrans, discipulos multo sermone cohortari nullo loco destitit. Venit inde in Græciam, in qua cùm menses tres commoratus esset, constitueretque in Syriam nauigare, insidiæ illi à Iudæis factæ sunt. itaque mutato consilio per Macedoniam rediit. Comites ei se itineris prebuerunt Sosipater Pyrrhi Berrhoensis filius, Thessalonicensium, Aristarchus, Secundus, Caius Derbæus, & Timothæus, Asiani Tychicus & Trophimus. His præmissis Troadem, Lucam vnum secum habuit: qui cum Philippis quinto die Troadem nauigio peruenit, qua in vrbe dies septem omnes cõmorati sunt. Eorum autem extremo quem dominicũ dicimus (vnam enim sabbati diem hunc Lucas intelligit) cùm cibi capiendi causa omnes conuenissent, Paulus postero

postero die profecturus cũ eis disputabat, cùmque sermonem in multam noctem produceret, adolescens quidam cui nomen Eutycho erat, oppressus somno de tertia contignatione decidit, sublatúsq; est mortuus. Ad quem Paulus descendens, medium complexus, circunstantes ne conturbarentur, admonuit: animum enim eius in ipso esse. Certus ille de salute adolescentis, rediit in cubiculum, vbi cùm gustato cibo vsque ad lucem sermonem protraxisset, puerũ viuum læti adduxerunt, cùm iam ille discessisset. Lucas autem ac cæteri comites itineris, conscendentes nauem, in Asson nauigauerũt, vt ibi eum qui terra iter faciebat, reciperent. Sic enim illis se velle facere dixerat. Paulus ibi conscensa naui, recto cursu Mytilenem cum eis contendit. postera die è regione insulæ quæ Chius dicitur, applicuerunt, sequenti Samum, postridie Miletum: quòd ipse Ephesum præterire decreuisset, ne qua mora ei in Asia afferretur, quo minus Hierosolymã ante Pentecostes diem peruenire posset. Itaque Myleto mittens Ephesum maiores natu ecclesiæ accersiuit, qui cùm ad eum conuenissent, hac ad eos oratione vsus est. Scire eos ac tenere optimè, se ex quo primùm die in Asia fuisset, Domino ministrasse ac paruisse, semper cum omni animi demissione ac lachrymis: scire etiam quibus à Iudæis insidiis malisque circũuentus sit, nullúmque ab ipso prætermissum tẽ-

pus esse, quo non liberè diligentérque publicè priuatimque eos docuerit quæ ad religionem Christianam pertinerent, testimoniisque scripturæ Iudæis ac Gentilibus, pœnitentiam scelerum quæ in Deum admisissent, & in Dominum nostrum Iesum Christum fidem suáserit, cum intereà nihil de ipsorũ facultatibus abstulisset. Tum verò Spiritu vinctum se Hierosolymam petere, vbi quid sibi euẽturum sit ignoraret, nisi quod Spiritus sanctus vbique indicet, eum illic vincula & cruciatus manere. Sed tamen se nihil horum omnium extimescere, nec vitam suam pluris quàm se ipsum facere, dum modo cũ vitæ cursum, qui ipsi à Deo datus esset, cõficeret, idque munus docendi euãgelij quod à Domino accepisset, exequi pro dignitate posset. Exploratum sibi esse, se nunquam postea à quoquam eorum visum iri, quos adiisset. Itaque testari eo se tum, culpæ nulli se affinem esse. quippe cùm omne Dei consilium eis exposuerit, à quo nulla pœna proposita, nullis suppliciis potuerit retardari: sibi vniuersóque gregi consulerent, cui eos Spiritus sanctus episcopos præfecisset, Dei ecclesiæ, quam ille sanguine suo quæsisset gubernandæ gratia. Scire se lupos rapaces impetum facturos esse in gregem post discessum suum, & ex ipsis virosredituros qui improba oratione discipulos ad se conarẽtur abducere. Proinde vigilarẽt, memoriáque tenerẽt,

ipsum,

ipsum, nullum finem eos per triennium cum lachrymis monendi fecisse. Se eos Deo & verbo gratiæ eius commendare, qui ædificare sanctos omnes, eisque hæreditatem dare posset. Argẽtum & aurum, aut vestem nullius se cõcupisse, eiúsque rei eos se testes habere, cùm ad ea parãda quæ ipsi ad cultum victúmque necessaria fuerint, corporis labor suffecerit: eos se docuisse, labore & opere quæsitis opibus egẽtibus atque ægris subuenire oportere, memores verbi illius Domini Iesu, Beatius esse dare, quàm accipere. Quæ cùm dixisset, positis genibus orauit cũ omnibus. Tum verò magnus omnium fletus secutus est, incidentésque in illius collum, osculum ei ferre cœperũt, nec aliud maiorem dolorem eis attulit, quàm quòd se nunquam posteà à quoquam ipsorum visum iri dixerat. Deduxerunt eum ad nauem, qua conscensa ipse & comites recto cursu Coum, postridie Rhodum, inde Pataram venerunt. Inuenta autem naui quæ in Phœnicem contenderet, nauigarũt in Syriam, Tyrúmque applicuerunt, quod ibi nauis onus expositura esset. Hic cùm discipulos offendisset, qui ei afflatu diuino commoti prohibebant, ne Hierosolymam adiret, septem dies commoratus est; quibus expletis Tyro Ptolemaïdã venit, qua in vrbe salutatis fratribus diem vnum cum eis fuit: in sequenti Cæsaream cùm venisset, ad Philippum Euangelistam qui in septem

Ibid. 21.

diaconis erat, adiit, & apud eum cum comitibus habitauit. Ibi iam aliquot dies commorati erant, cùm vir quidam ex Iudæa, propheta aduenit, Agabus nomine. Is cum ad eos venisset, detracta Pauli zona, pedes & manus alligauit, dixitque Spiritum sanctum hoc prædicere & antè denunciare, Virum cuius illa zona esset, ita Hierosolymæ à Iudæis vinctum, dedendum esse Gentibus. Quod cùm Pauli comites & loci incolæ audiuissēt, eum rogare omnes cœperūt, ne Hierosolymam proficisceretur. Ille autem eis ita obiurgatis, vt fletu illorū animum suum excruciari fateretur, se non solum vinciri, sed etiam mori Hierosolymæ Christi causa & nomine paratum esse dixit. Itaque illi cum eum se de sententia deducere posse diffiderēt, ita suadere destiterunt, vt eius rei euentum diuinæ voluntati permitterent. Hierosolymam cum venisset nostræ religionis homines libenter eum cū comitibus exceperūt. Postridie vnà cum eis ad Iacobum apostolum, qui Hierosolymæ episcopus præerat, venit, quo cùm seniores omnes conuenissent, primū ipse singillatim eis omnia exposuit, quæ Deus apud Gentes ipso ministro adhibito effecisset: deinde illi cum Deum summis laudibus ornassent, dixerunt. Eum quanta Iudæorum multitudo ad Christi fidem deducta esset, videre. Eos autē omnes qui legi Mosaicæ parendum censerent, auditione accepisse

ipsum

204

ipsum quocunque veniret, vbi Iudæi inter alias nationes viuerent, hoc docere, discedendum esse à lege Mosaïca, nec Iudæis circuncidendos esse filios, nec illam iam in templum eo more quem lex illa præscriberet, ingrediendi esse necessitatem. Itaque se illi auctores esse, vt quoniã multitudinem necesse esset cõuenire, se ipse cum aliis quatuor qui voluissent, expiaret, capútque raderet. Sic enim fore, vt quæ de illo audissent, falsa esse comperirent. Se autem scripsisse de iis qui ex Gentibus religioni nostræ nomen dedissent, vt se deinceps ab escis, quæ idolis immolatæ essent, sanguine strangulatorum animalium, & fornicatione stupróque abstinerent. Paulus postero die adiunctis illis quatuor, expiatus in tẽplum cum eis venit, ostenditque expiationis tẽpus esse quoad pro vnoquoq; eorum hostia immolaretur. Dum autem hæc aguntur, explentúrque dies septem, Iudæi Asiani cum Paulum in templo animaduertissent, omnẽ in eum populum cõcitauerunt, iniectísque manibus vt eum comprehenderent, admonere & rogare cœperunt circunstantes, vt se in comprehendendo eo homine adiuuarẽt, qui cum vbique omnes ea doceret, quæ & ad populi, Senatúsque Iudæorum, & legis, & templi perniciem, exitiúmque pertinerent, tum verò prophanos homines in tẽplum adduxisset, sanctúmque locum violasset, Trophimum enim Ephesinũ quem cum illo in

vrbe viderant, ab illo in templum introductum existimabant. Motus hinc tota vrbe ortus est tantus, vt omnes eò concurrerent. Quòd si tribuno qui tum in vrbe erat, nunciatus tumultus non fuisset, periculum fuisset, ne à populo tumultuante discerperetur. Sed ita tulit diuinum consilium, vt dum cõprehensum & extractum extra templum interficere cogitant, tribunus cum centurionibus & militibus interueniret, cuius primus aduentus non furorem aut inuidiam populi sedauit, sed finem cædẽdi eius attulit. Is sedato vt dixi, tumultu, comprehensum Paulum catenis duabus vinciri iußit. Cúmque rogaret, quisnam esset, quidque fecisset, aliique aliud in turba clamarent, sic vt nihil certi præ tumultu posset cognoscere, vt in castra duceretur, imperauit. Secuta est eum multitudo populi vociferantis, vt de medio tolleretur, tantáq; vis orta est, vt à militibus cum ad gradus ventum esset, portari cogeretur. Paulus verò cum in castra duci cœpisset, tribunum rogauit, num cum eo paucis agere liceret? Ille, cũ quæsiuisset, Græcéne sciret, & num is esset Ægyptius qui paucis ante diebus tumultum concitauisset, eduxisśétque in solitudines quatuor millia sicariorũ, Paulus se Iudæum Tarsi quod Ciliciæ nõ igno

Ibid. 22. *tum oppidum esset, natum esse respondit, rogare autem illum se, vt ad populum sibi verba facere liceret. Quod cum ille permisisset, Paulus è*

lus è gradibus, Hebraicè (quod maioris silentij causa fuit) cum eos admonuiſſet, vt quam ipſe rationem apud illos redderet, audirent, ita locutus eſt, ſe Iudæum eſſe, Tharſi Ciliciæ natum, educatum Hieroſolymæ ad Gamalielis pedes, eruditum patriis legibus, quarum non ſecus atque illi omnes tum eſſent, ita propugnator extitiſſet, vt Chriſtianam diſciplinam hoſtili animo ad mortem inſectaretur, vinciendis tradendiſque in cuſtodias viris & mulieribus qui eam ſectam ſequerentur. Quorum omniũ ſe habere teſtes dicebat pontificem omnéſque maiores natu, à quibus acceptis ad fratres epiſtolis, cùm Damaſcum iret, vt inde vinctos & nexos Hieroſolymam ſupplicij cauſa abduceret, accidiſſe in ipſo itinere cũ iam Damaſcus in propinquo eſſet, vt meridie ſubito lumine cœleſti circunfunderetur, cadénſq; ex equo, audiret vocem quaſi obiurgantis, cur ipſum perſequeretur: cúmq; rogaſſet, quiſnam eſſet, & quid ipſi imperaret, illum reſpõdiſſe Ieſum Nazarenum ſe eſſe quem perſequeretur, Damaſcum autem iret, vbi planè quid ei faciũdum eſſet, cognoſceret. Cùm verò præ ſplendore lucis deſpicere non poſſet, manu à comitibus Damaſcum ſe eſſe deductum. Ananiam vero quẽdam, qui Iudæorum omnium Damaſcenorum teſtimonio legis erat obſeruantiſſimus, ad eum veniſſe ac dixiſſe vt cerneret, eodémque puncto temporis ſe illum

num admonuit, etiam atque etiam videret, quid faceret. Eum enim hominem quē verberari iussisset ciuem esse Romanum. Accedens autem tribunus, eū rogauit, num Romanus esset: quod cùm ille annuisset. Ego, inquit, magna vi pecuniæ hoc ius ciuitatis adeptus sum. Ego verò, Paulus inquit, & natus ciuis sum. Ita & ea pœna Paulus liberatus est, & tribunus magno in metu fuit, cùm eum ciuem Romanū esse resciuisset. Postero die soluit eum, conuocatísque sacerdotibus omniq; populo eum produxit, quo diligentius comperiret, quam ob causam à Iudæis accusaretur. Ipse in eos qui conuenerant cōiectis oculis, ita verba fecit, Se ad eum diem semper bona fide in oculis iudicióque Dei vixisse. Hoc verbum pōtifex Ananias molestè acerbéque ferens, eis qui circunstabant præcepit, vt ei colaphos infringerēt. Paulus verò hac ad eū oratione vsus est, Percutiet te Deus paries dealbate, qui cùm sedens ex lege me iudices, tamē cōtra legem os meum tundi iubeas. Qui aderāt, Paulum obiurgare, quòd summū Dei sacerdotem maledictis lacesseret. Ille verò nescire se dixit eum principem sacerdotum esse. Scriptum enim esse, Principi populi tui ne maledicito. Tū Paulus qui ibi partem vnā eorum qui aderāt, Saducæorum, alteram Pharisæorū esse intelligeret, clamare in cōcilio cœpit, Pharisæum se esse, Pharisæique filium, in iudicium adductum se,

quòd spem & vitā mortuorum poneret ac defenderet. Statim orta est inter Pharisæos & Saducæos dissensio tanta, vt dimissa multitudine, quidā Pharisæi, nihil se facinoris aut sceleris in eo comperisse pugnaciter dicerent. Quid, inquiunt, si Spiritus aut angelus cum eo collocutus est? Tribunus qui timeret ne Paulus in turba discerperetur, militibus imperauit, vt eum de medio raptū in castra ducerent. Proxima nocte eum Deus visus est admonere, vt bono fortique animo esset. Sicut enim Hierosolymæ ipsius propugnator & defensor fuisset, sic fore vt Romæ etiam existeret. Vt autem illuxit, nonnulli Iudæi plures quadraginta inito consilio vouerunt se nihil cibi & potionis capturos, quoad Paulum interfecissent. Quam quidem coniurationē suam pontifici ac senioribus exposuerunt, admonueruntque eos, vt peterent à tribuno, vt Paulum ad illos producerent, eámque fraudem ita tegerent, quasi aliquid de eo certiùs comperturi essent, se verò prius quàm ille appropinquaret, eum paratos esse interficere. Pauli sororis filius cùm insidias quæ auunculo pararentur, intellexisset, venit ad eum in castra, eique indicauit. Ille accersito Cēturione, eum rogauit multis verbis, vt adolescentem ad tribunum ducendū curaret, habere enim eum aliquid quod ei nūciet. Adolescētem tribunus cùm remotis arbitris rogaret, quidnam indicare sibi vellet, con-

ſtituiſſe dixit Iudæos, ipſum rogare, vt poſtero die Paulum in conſilium produceret, quaſi certius aliquid in eum inquiſituri eſſent. Quod videret, ne faceret, propterea quòd eſſent plures quadraginta ex iis qui coniuraſſent ſe ex inſidiis Paulum eſſe interfecturos, & vouiſſent ſe nihil capturos cibi antequam hoc ſcelere contaminaſſẽt. Tribunus dimiſſo ita adoleſcẽte vt vetaret ne cui cum ſe illo de ea re locutum fuiſſe diceret, duos cẽturiones accerſiri iuſsit, quibus imperauit, vt milites ducẽtos, equites ſeptuaginta, lanceariόſque ducẽtos compararent, & iumenta in quæ impoſitum Paulum tertia noctis hora ſaluum & incolumem ad Feſtum præſidem Cæſaream perducerent. eiſque ad illum epiſtolam dedit cuius hæc ſententia eſt: Claudius Lyſias Felici optimo præſidi, Salutem. Virũ quem ad te mitto, à Iudæis cõprehenſum cùm iam interficeretur, aduẽtu meo militum opera vix ſaluum è manibus eorum eripui, cùm Romanum eum eſſe comperiſſem. Cùm verò ſcire cupiens quid ei obiicerent, illum in concilium eorum produxiſſem, ei tantum obiici comperi, quæ ad legem eorum pertinerent, quorum nihil morte aut vinculis dignum eſſet. Quoniam autem intellexi, ex eis eſſe qui illum ex inſidiis necare conſtituiſſent, eum ad te miſi, vt accuſatores apud te agãt, ſi quid in eum velint dicere, Vale. Milites noctu Paulũ Antipatridem duxerũt,

postridie verò equites eum Cæsaream ad Felicem perduxerunt, cùm cæteri in castra reuertissent. Reddunt etiam illi epistolam, quam cùm perlegisset, Paulum cuius esset prouinciæ rogauit. Cúmque Cilicem eum esse cognouisset, eum se auditurum esse dixit, cùm accusatores in eum venissent. Interim in Herodis prætorio custodiri eum iussit.

Ibid. 24. *Quinto autē die Ananias pontifex cum quibusdam maioribus natu & Tertullo quodam oratore Cæsaream venit, omnésq; Felicem adierunt: citatóque Paulo, eum Tertullus accusare cœpit his verbis, Maximas tibi gratias agimus optime Felix, quòd & benignitate ac virtute tua in pace omni cōpresso tumultu bellóque viuimus, & pro incredibili tua sapientia multa quæ superiores prætores quibus successisti, neglexerant, correctione adhibita fœliciter geruntur. Sed ne te longa oratione traham, à te peto maiorem in modum, vt nos breuiter dicentes benignè attentéque audias. Non ignotam tibi esse arbitror sectam Nazareorū, qui nouis quibusdam religionibus institutísque omnium hominum mētes contra leges imbuunt & inficiunt. Eius principem cùm pestiferum istum inuenissemus, qui & omnibus Iudæis in vniuerso orbe seditionis auctor esset, & templū violare ac polluere voluisset, comprehensum ex lege nostra iudicare decreuimus. Sed tribunus Lysias, vi magna eum eripuit, iussitque eius ac-*

cusatores

cusatores ad te venire: ex quo tu facilè poteris ea crimina cognoscere, quorum causa eum in iudicium adducimus. Iudaei tū vera esse quae Tertullus diceret, asseneraruñt. Paulus verò cùm Felix potestatē dicendi fecisset, ita respondit, Scio ego te optime Felix iampridem iudicem datum esse Iudaeis, quae me causa impellit, vt bono animo magnáq; spe fretus, nunc pro me ipse respondeam. Intelligere enim potuisti, dies esse nō plus quindecim, cùm Hierosolymam in templū religionis causa adij. Isti autem nec ibi me cum aliquo disputantem, aut seditionem mouentem, nec in vrbe ipsa, nec in synagogis inuenerūt, nec verò ea quae mihi obiiciunt, probare possunt. Hoc autem fateor me in disciplina quam sectā vocant, sic patrium Deum meum colere, vt & ea omnia quae in lege ac prophetis scripta sunt, vera esse credam, & eam quam etiam illi expectant, bonorum ac malorum resurrectionem fore confidam. in quo ipse etiam studeo ita me gerere, vt nemini quod sciam materiā occasionémq; peccandi praebeam, ab eáque suspicione Deo teste sum liberrimus. Multis autem annis post Hierosolymam veni, vt egentibus pro facultatibus subuenirem, Deóque offerrem quae vouissem, quae in templo facientem me tùm offendissent Iudaei, non tumultum turbámque concitantem, vt isti volunt, comprehenderunt clamātes voce maxima, Tolle inimicum nostrum. In iis

quidam erant ex Asia Iudæi, quos adesse hic oportuit, & accusare, si quid haberent, quod criminosum in me putarent. Dicant verò nunc hi ipsi quo in flagitio me deprehenderint, nisi quòd hac oratione vsus sum, cùm in iudicium ob resurrectionem mortuorum adductum me esse clamarem. Hæc cùm ex vtraque parte dicta essent, Iudæorũ querimoniam in illud tempus reiecit, cùm Lysias tribunus venisset. Paulum autem interim Centurioni ita custodiendum tradidit, vt & in pace eum esse vellet, & neminem de suis ei ministrare quæ opus essent prohiberet. Interiectis aliquot diebus Felix cũ Drusilla vxore sua quæ Iudæa erat veniens, Paulum accersiuit, audiuítque eum de Christi fide & religione disserentem. Cúmque protracto, vt fit, sermone, de iustitia, de castimonia iudicióque futuro diceret, tremore correptus Felix, Paulum dimisit, eique dixit se eum euocaturum, cùm opus esset, eúmque sæpe etiam postea accersiuit, quòd se ab illo pecuniam accepturum esse speraret. Biennio autem post, Felici Porcius Festus successit, eique vinctum Paulum reliquit, vt à Iudæis gratiam iniret. Festus
Ibid. 25. *tertio quam in prouinciam venisset die Hierosolymam, Cæsarea profectus est: quod cùm primùm põtifices ac primi Iudæorum resciuissent, illum adierunt, rogarúntque vt Paulum in quem infesto animo venissent, Hierosolymam*

perdu-

perduci iuberet: idque fecerunt, vt in via ex insidiis eum opprimerent ac necarent. Festus autem Paulum Cæsareæ custodiri dixit, quam ad vrbem cùm propediem rediturus esset, si qui ex eis vna proficisci vellent, venirent & accusarent, si quod in homine crimen esse existimarent. Ipse Hierosolymæ non amplius dies octo aut decẽ cõmoratus, Cæsaream vt venit, postridie pro tribunali sedens Paulum ad se adduci iussit. Iudæi qui Hierosolyma venerant, eum cùm productus esset, circunsteterunt, multáque & grauia ei crimina obiicere cœperunt, quæ probare non poterant, cùm Paulus verbo tantum, se legem Iudæorum, aut templum violasse, aut quicquam contra Cæsaris maiestatẽ fecisse pernegaret. Tum Festus qui Iudæis gratificari vellet, cùm à Paulo quæsiuisset, num Hierosolymam ire, & illic de iis ipsis criminibus apud ipsum iudicari vellet, Paulus se ad Cæsaris tribunal, vbi iudicandus esset, stare dixit, Iudæis se nullo loco iniuriam intulisse, quod ipse melius sciret. Si quid eos læsisset, aut crimen capitis admisisset, se quo minus morte mulctetur, minimè recusare. Sin nihil esset eorum, quæ in ipsum conferrent, neminem esse qui eum illorum libidini posset dedere. Itaque ad Cæsarem, inquit, prouoco. Tũ Festus de cõsilij sentẽtia. Ad Cæsarem, inquit, prouocasti, ad Cæsarẽ ibis. Aliquot diebus pòst, Agrippa rex & Bernice Cæ-

ſaream Feſti ſalutandi cauſa venerunt, qua in vrbe cùm multos dies commorarētur, cum eis de Paulo ſermonem Feſtus inſtituit, eáq; omnia eis expoſuit, quæ paulò antè geſta & dicta eſſe dixi. Quæ cùm Feſtus omnia commemoraſſet, Agrippa hominem ſe velle audire dixit, quod futurum poſtridie ille promiſit. Poſtero die Agrippa & Bernice cum tribunis & primis viris ciuitatis conuenerunt, quos vt vidit Feſtus, produci Paulũ iuſsit. Eo producto Feſtus dixit, Eum hominem quem Agrippa & cæteri cernerent, à Iudæis eiuſmodi criminibus circunuentum eſſe, quæ ſi vera eſſent, ipſe continuò ſummo ſupplicio afficiendus eſſet, quemadmodũ etiam Iudæi ipſi cùm ipſe Hieroſolymæ eſſet, contenderant. Se verò nullum crimen capitis in eo comperiſſe. Quoniam autem Romã eum ad Cæſarem, ad quem prouocauiſset, mittendum cenſeret, nihilque certum haberet, quod de illo domino ſcriberet, ſe iuſsiſſe eum ad illos & maximè ad Agrippam produci, vt cum eum pro ſe dicentem audiuiſset, ipſe haberet quod ſcriberet. Cum Agrippa Paulo poteſtatem dicendi

Ibid. 26. factam eſſe dixiſset: tum Paulus beatum ſe primum dixit, quòd apud eum eſſet verba facturus, qui omnem Iudæorum diſciplinam, omniáque inſtituta, omnéſque conſuetudines teneret: deinde ea omnia expoſuit quæ ab illo commemorata eſſe ante dixi de Iudæorum inuidia, initio

longè

210

longè petito ab eo tēpore, cum primum à Christo è cælo vocatus est, eóque superiore, cum legi Mosaïcæ parendū esse censeret. Hæc cum Paulus diceret, Festus magna voce insanire Paulū dixit, eúmque ad insaniam adigere multas literas quibus esset præditus. Paulus insanire se negauit, sed verba veritatis prudentiæq; plena dixit fundere, Scire enim hæc omnia regē apud quem verba faceret. Tum Agrippam rogauit, num prophetis fidem haberet. Scire etiam se dixit, eum fidem habere: cùm ille, Paucis, inquit, hortaris me, vt sim Christianus. & Paulus, Oro, inquit, Deum, & paucis & pluribus, vt non tu modò verumetiā hi omnes qui audiunt, tales euadant, qualis sum ego, exceptis his vinculis. Surrexerunt tum rex, prætor, Bernice, & qui cum eis considerāt, cúmque secessissent, hæc inter se de Paulo iactabāt, eum nihil morte aut vinculis dignum fecisse, ac præterea Agrippa Festo eum dimitti potuisse dixit, nisi ad Cæsarem prouocasset. Cùm autem nauigationi dies constitutus esset, vt Romam ad Cæsarem iret Paulus, cuidam Centurioni Iulio nomine, cohortis Augustæ, vnà cum aliquot aliis vinctis, traditus est. Conscensa naue Adrumentina, cùm essent omnes in Asiam nauigaturi, soluerunt. Postero die Sidonem applicuerunt. Iulius qui Paulum humanè haberet, eum ad amicos adire permisit, ab eisque curari. Hinc

Ibid. 27.

soluẽtes, Cyprum, propterea quòd aduersis vẽtis vsi essent, tenere non potuerunt. Itaque ab ea repulsi, mare Ciliciæ & Pamphiliæ præteruecti, Lystram Lyciæ oppidum deuenerunt: vbi cùm Centurio nauem Alexandrinam offendisset, quæ in Italiam nauigaret, in eam omnes imposuit. Cúmque satis multis diebus tarda nauigatione vix ad Guidum, quod ventus non sineret, peruenissent, Cretam per Salmonem prænauigarunt, quam cùm vix tenuissent, venerunt in quẽdam locum, qui Boniportus dicitur, cui finitima erat Thalassa vrbs. Cũ verò multum iam tempus peractum esset, nec tuta esset iam nauigatio, propterea quòd ieiunij iam tempus præteriisset, omnes qui aderant Paulus admonebat, videre se nauigationem futuram cum magno periculo non solum oneris & nauis, sed etiam vitæ omnium. Cẽturio porro maiorem fidem gubernatori & nauclero, quàm Pauli verbis habebat. Et portus ille minimè ad hyemandum aptus erat. Quod cùm multi animaduerterent, auctores fuerunt vt illinc naues subducerentur, vt Phœnicem Cretæ portum, qui Africum & Corum spectat, hyemandi causa possent appellere. Sed Austro flãte, cum ex animi sentẽtia nauigationem successisse sibi existimarent, cum Asso soluentes, Cretam applicarent, vẽtus Typhonicus qui Euroaquilo vocatur, non ita multo post nauem agitauit & impulit,

pulit, quæ cum correpta, non posset impetũ vimq; venti sustinere, omnes cũ cessissent, huc atque illuc agitabantur, in paruámque insulam quæ Clauda vocatur, tẽpestate delati, vix scapham tenere potuerunt, qua conscensa, subsidio vsi sunt, deligata naue, veriti ne in Syrtim inciderent, soluta naue ita agitabantur. Cúmque vi magna tempestatis agitarentur, postero die iacturam fecerunt, sequenti suis manibus nauis supellectilem proiecerunt. Cúmque nec sol, nec astra multis diebus se eis ostenderent, tempestatísque vis magna impẽderet, sublata eis erat in posterum spes omnis salutis. Tum Paulus in medium omnium procedens, Si me, inquit, audiuissetis, à Creta minimè soluissetis, omniáque hæc quæ amisistis haberetis. Sed vos nunc hortor & moneo, vt bono animo sitis. Neque enim cuiusquam vestrum vita amittetur, sed nauis tantummodo. Visus est enim mihi superiore nocte angelus Dei, cuius sum, quémque colo, dicere, ne timerem. Cæsari me sisti oportere, Deúmque mihi omnes qui vnà mecũ nauigarent dedisse. Itaq; bono animo este. Diuina enim benignitate fretus ita fore credo, vt mihi prædictum est. nos in quandã insulã peruenturi sumus. Vt autẽ quartadecima nox fuit, cùm omnes intẽpesta nocte in mari Adriatico huc atq; illuc iactarentur, suspicabantur nautæ aliquem sibi locũ ostẽdi, depressoq; bolide passus viginti abesse

compererunt, paruóque interuallo progreßi, iacto rursus bolide, quindecim passus inuenerunt. Cúmque vererentur, ne in loca salebrosa incíderent, iactis ex puppi ancoris quatuor, optabãt vt lucesceret. Iidem cum ex naui effugere constituerent demersa in mare scapha, quasi ancoras à prora expansuri essent, tum Paulus Centurionem ac milites commonefecit, nisi illi in naui manerent, eos saluos esse non posse. Itaque milites statim scaphæ funibus diruptis, eam in mare demergi siuerũt. Dum verò dies expectatur, hortabatur omnes Paulus, vt cibum caperent, quòd ad eorum salutem hoc pertineret. Neminémque dicebat, crinem capitis amissurũ. Quę cùm dixisset, & ipse, & cæteri iam meliore spe freti, cibum vnà cœperunt. Erant autem in ea naui ducenti septuaginta sex. Capto cibo, triticum in mare abiecerunt, itáque nauem exonerarunt. Cùm verò illuxisset, nec terram cognoscerent, animaduertunt sinum quendam, qui litus habebat, in quem constituebant, si possent, nauem expellere. Itaque sublatis ancoris, mari se committebant, laxatísque gubernaculorũ funibus, paßísque vento velis ad litus contendebant. Sed cùm in locum qui vtraque ex parte mari cingitur incidissent, nauis ita impegit, vt prora fixa immobilis staret: puppis verò vndarum fluctuúmque vi agitaretur. Quod cùm milites animaduerterent, hoc consilij cœperunt, vt vinctos

vinctos trucidarēt, ne quis nando euaderet. Sed Centurio, qui Paulum seruare vellet, eorum tale consilium impediuit, iußitque eos qui nandi periti erāt, primos ad terrā egredi, cæteros partim in tabulatis, partim in aliquo eorum, quæ è naui portari poterant. Ita factum est, vt omnes ad terram salui exierint. Seruati tum denique cognouerunt Meliten eam insulam nuncupari. Barbari verò magnam omnibus humanitatem ostenderunt. Omnis enim excitato igne propter imbrem qui impendebat, & frigus, adhibuerūt. Cùm verò Paulus sarmētorum magnam vim collegiſſet, in ignem conieciſſet, vipera calore egrediens manum eius arripuit, quam vt Barbari è manu illius pendentem viderunt, inter se dicebant, planè illum cæde se contaminaſſe, qui cùm è mari seruatus eſſet, eum tamen diuina iustitia nō sineret viuere. At ille quidem excussa in ignē bestia, nihil mali sensit omnino. Barbari autem expectabant dum tumor eum corriperet, aut repentè mortuus caderet. Quod cùm illi diu frustrà expectaſſent, mutata sententia, eum Deum eſſe dixerunt. Erat tum Publius quidam primus eius insulæ. Is Paulum vnà cū socijs in agro suo triduo perhumanè habuit, quo quidem tempore Publij pater è febre ac dysenteria laborans decumbebat, ad quem cùm Paulus acceßiſſet, eum precibus manuúmque impositione curauit. Hinc cæteri qui ægrotabant in

insula, cùm ad eum adiissent, curati sunt. Itaq; magnos ei ac sociis honores officiáque detulerunt, quãdiu in insula commorati sunt, & cùm soluerent, ea quæ ad victum pertinebãt, præbuerunt. Post trimestre, in nauem conscenderunt Alexãdrinam quæ in insula hyemauerat, soluentésque Syracusas tenuerũt, qua in vrbe cùm triduum commorati essent, Rhegium, inde Puteolos biduo venerunt, vbi cùm nostræ religionis homines inuenissent, eorum rogatu apud illos septem dies cõmorati sunt, ita Romam peruenerũt. Quod cùm Christiani qui Romæ erãt audirẽt, obuiam eis vsque ad forum Appij & Tres tabernas prodierunt, quos cũ vidisset Paulus, gratias Deo egit, melioréque animo fuit. Romam cum venissent, vinctos Centurio præfecto reliquos tradidit, Paulo verò permisit vt solus cum milite qui eum custodiebat, habitaret. Tertio quàm venissent die, primos Iudæorũ Paulus accersiuit, quibus exposuit ea omnia quæ ipsi Hierosolymæ accidissent, se cùm patriis legibus institutísque pareret & obtemperaret, Romanis deditum esse, qui cùm in ipsum inquisissent, nec pœna capitis dignum quicquam fecisse comperirent, velléntque dimittere, Iudæos intercessisse, ita coactum se, ad Cæsarem prouocare, non quòd gentem suam ipse vlla in re accusare posset. Eo se ob eam causam accessisse, vt ipsos videret & cõueniret. Se enim

catena

catena ea quam cernerent vinctum esse, propter spem populi Israëlitici. Illi responderunt, nec literas se de eo ex Iudæa accepisse, nec quenquam Iudæorum, qui eò venisset, nunciasse, aut dixisse quicquam de ipso, quod religioni repugnaret: se autem petere, vt ab illo audirent, quæ ipse sentiret, cùm satis compertum haberēt, eam sectam quam sequeretur, vbique terrarum explodi & eiici. Constituto autem ei die, cùm plures ad eum in diuersorium venissent, ipse eis regnū Dei exponebat, ad eáque quæ Christo acciderāt, probanda & persuadenda testimonia & à lege Mosaïca & à prophetis à prima luce ad vesperum, depromebat. Atque eius orationi alij assentiebātur, alij nullā fidem habebant. Cúmque inter se dissentirent, discesserunt, cùm Paulus Esaiæ verba eis conuenire dixisset, quæ sequūtur, Loquere cū populo isto, Audietis, nec intelligetis, videbitis, & nō videbitis. Cor enim istius populi tenebris offusum est, & auribus tardè audierunt, suósq; oculos obstruxerunt, nequando oculis videant, & auribus audiant, & corde intelligant, & conuertantur, eisq; medicinam afferam. Scitote ergo Gentibus Dei seruatorem missum esse, quæ audient. Quæ cū Paulus perorasset, Iudæi cum magna controuersia & disputatione discesserūt. Paulus autem biennium totum in suo diuersorio commoratus est, quo quidem tempore omnes qui eò ad ipsum

veniebant, recipiebat, libereq; ea omnia tradebat, & docebat, quæ ad Christum eiúsque fidem ac disciplinam pertinebant. Quod etsi Lucas de biennio illo tantùm dixit, quod duos annos complectitur, qui tertius & quartus imperij Neronis numerãtur, tamen decennio etiam quod posteà vixit, idem fecisse existimandus est. Vbi autẽ decennium illud consumpserit, aut vixerit, si quis requirat, mihi quidem Romæ videtur magna ex parte fuisse, quãtum quidem ex eius epistolis intelligi licet. Nam & eam quam ad Ephesios scripsit, & eam quam ad Philippẽses, & eam quam ad Collossenses, & posteriorem quam ad Timotheum, & eam quã ad Philemonem, ex vrbe misit. Nam epistola ad Galatas, nonnullorum sententia Roma, aliorũ Epheso missa esse dicitur. Eas autem nec illo biennio, nec eodem illorum decem anno, missas esse, aut scriptas, & res ipsa declarat, & epistolarum ipsarum sententia. In ea enim quã ad Timotheum posteriorem misit, mentionem
2.Timo. 1. *honorificam Onesiphori cuiusdam facit, quem cùm venisset Romam, ipsum magno studio cum quæsiuisset, tum inuenisse dicit, cùm etiam vin-*
Ibid. 4. *ctus esset. Et in extrema eadem Timotheum rogat, vt eidem eiúsque familiæ salutem dicat. Præterea eadem extrema & tẽpus mortis suæ imminere scribit, & in priore defensione sua se desertum ab omnibus. Atqui Lucas nihil de*

priore illa causæ dictione scribit, sed eum in libera custodia ita fuisse dicit, vt eos omnes qui ad ipsum adirent, docere minimè prohiberetur. Ex quo intelligitur, eum ex illa custodia toto illo biennio minimè eductum fuisse. Iam verò cùm ex priore illa causæ dictione cuius mentionem, vt dixi, facit, posteriorem intelligamus, ac tum cùm eandem epistolam scripsit, & in vinculis ipse esset, & mortis eius tempus impenderet, vt ipse ait, profectò multos annos post illud bienniũ Romæ fuit. Huc accedit, quod iubet in eadem epistola Timotheum ad se maturè venire, & in epistolis ad Philippenses, ad Coloßenses, & ad Philemonem, eum facit vnà secum scribere. Eodem pertinet, quòd Dæmam in epistola ad Philemonem adiutorem suum appellat. & in posteriore ad Timotheum se ab eo desertum eße scribit. 2. Tim. 4. *Aristarchum etiam in epistola ad Coloßenses vnà secum captiuum eße dicit, in ea autem quæ est ad Philemonem, adiutorem suum appellat, cùm Epaphram captiuitatis socium solum nominaßet.* Colloss. 4. *Eum autem non consumpsiße Romæ totum illud decennij tempus, hinc intelligitur, quòd in posteriore ad Timotheum epistola extrema eũ iubet afferre secũ penulam, quam Troade apud Carpum reliquisset, & Trophimum se Mileti ægrum reliquiße scribit, quod non factum eße, cùm vel in Græcia & Asia eßet, antequàm vinctus Romam*

duceretur, vel cùm duceretur, hinc sciri potest, quia & Timotheus ipse Romam iam venerat, & tum iam bis causam ipse dixerat, & finem vitæ suæ appropinquare scribit. Et certè
Heb.13. *amentia est existimare Paulum scribere Trophimum à se relictum ægrum Mileti illis temporibus. Epistola etiam ad Hebræos eum non semper Romæ fuisse declarat. In ea enim extrema scribit eis Christianos Italos salutē dicere, ex quo ex Italia missa esse intelligitur. Quinetiam in prouinciam Narbonēsem eum venisse reperio, & in Hispaniam, cum Paulo viro sanctißimo, quem Narbonæ pontificem præfecerit. Atque haud scio an illa ipsa sit profectio, quā*
Rom.15. *ad Romanos se in Hispaniam suscepturū esse scribit. Sunt enim multi, qui eum in Hispaniā profectum asserūt. Quæ autē de laboribus periculis, ac suppliciis quæ pro Christo pertulit, scripsi, ea omnia ex libro Lucæ, qui Acta Apostolorum inscribitur, exprompsi. Quæ præterea ipse de se scribit, ea quoniā vera sunt, iam explica-*
2.Cor.11. *bo. In posteriore quidē ad Corinthios extrema ferè, ter virgis cæsum se esse scribit, cū semel tantum eum Lucas narret verberatum esse vnà cū Sila. Nam à Cēturione verberatus nō est, cum se ciuem Romanū esse dixisset. Ter etiam naufragium se fecisse in eadē epistola scribit, & nocte ac die in profundo maris fuisse: quorū posterius si à Luca commemoratum est, certè non solum no-*

215

lum noctem & diem vnum, verum multos in maris fundo fuit. Nã nec solem, nec sidera ipsa multis diebus nauiganti ei cum cæteris visa esse commemorat. Neque enim hoc quod Paulus scribit, se nocte & die in profundo maris fuisse, ita intelligendum est, quasi ipse è naui cadens in mare præceps demersus sit, hoc enim non prætermisisset Lucas. Quod autem ad naufragium attinet, amißionem nauis Paulus sociis nauigantibus prædixit, naufragij autẽ alterius nullam Lucas mentionẽ facit. Atque hic quidem locus me admonet, vt de tẽpore ac loco quo hæc missa epistola est, aliquid dicam. Alij ex Macedonia Philippis, alij Troade missam esse scribunt. Quòd si verum est, id constare non potest, si ad illud tempus referatur, cum Paulus Romam nõdum vinctus venerat. Illud enim quod modò ex ea epistola de naufragio protuli, tum accidit, cum Paulus vna cum sociis mari in Melitem insulam, deinde Syracusas, Rhegium, ac tum Puteolos, postremò Romam peruenit. Ita si Troade missa est, aut è Macedonia, eò se retulerit, postea quã Romã vinctus venisset, necesse est. Quod satis argumẽti est, eum post biennium illud, de quo Lucas scribit, nõ semper vsq; ad extremũ vitæ diem Romæ fuisse. Quòd si quis contra proferat, id quod ipse paulò infra scribit, raptum se ante quatuordecim annos in tertium cælum: huic ego respondeo, primùm

non esse tam perspicuum, quando illud euenerit, quàm hoc quod de naufragio cōmemorat. Deinde ab eo qui hoc opponat, petā, vt illud ipsum quod de naufragio Paulus scribit, explicet. Tū enim tam difficilem hāc quaestionem cognoscet, quàm facile nobis opposuit. Praetereà si illum, vt ita dicam, raptum euenisse dicamus illo triduo, quo Paulus Damasci in via recta in adibus Iudae orasse dicitur, certè subducta & habita ratione totius temporis, ad eum diem quo alteram ad Corinthios epistolam misit, annos amplius quatuordecī intercessisse intelligemus. Sed ad alia veniamus. In eadem epistola pericula multa enumerat, quibus se obiecerit, quorū mētio à Luca nulla facta sit. In iis sunt fluminum & latronum pericula. In epistola etiam

Galat. I. *ad Galatas se in Arabiam venisse scribit. Deinde cùm rediisset Damascum, Hierosolymā Petri videndi causa, apud quem dies quindecim commoratus sit. Deinde post annos quatuordecim iterum Hierosolymam vna cū Barnaba & Tito, vt de euangelij docendi ratione cum apostolis cōmunicaret. Scribit etiam se Petro, quē Cepham vocat, cùm Antiochiam venisset, restitisse, quod se non rectè in euāgelij ve-*

I. Cor. 15. *ritate gereret. In ea etiam quam ad Corinthios priorem misit, se cum bestiis pugnasse, id est feris obiectum esse scribit: nisi fortè bestiarum nomine homines fera crudelitate praeditos intelligamus, si-*

mus, sicuti nomine leonis Neronem in posteriore ad Timotheum intellexisse dicitur. Nunc de illius morte aliquid dicendum est. Eodem non solùm die, sed etiam anno quo est Petrus apostolus in crucem actus, Romæ Neronis iussu securi percussus est. quo autem ordine, quáque de causa, exponendum videtur. Romæ cum in disciplina & religione nostra propaganda omnẽ operam & studium dicendo consumeret, plurésque in dies in fidem ditionémque Christi subigeret, fortè Patroclus adolescens qui Neroni pocula ministraret, quémque ille charum haberet, cum Pauli audiẽdi summa cupiditate duceretur, nec ad eum propius accedere propter frequentiam posset, ad locum superiorem quo eum facilius & audire & videre posset, ascenderat. Is cũ somno oppressus dormiret, cecidisse, eóque casu interisse dicitur. Quod Deo patefaciente Paulus statim cognouit. Itaque eum introferri ad se iussit, excitauitque ab inferis, cum omnes hortatus esset, vt in commune id à Deo precarentur. Excitatum ad Neronem ire iussit vna cum aliis Cæsarianis, vt cum exercitatũ cerneret, quem mortuum nõ solùm sciret, sed acerbè tulisset, ipse ad Dei cultum deduceretur. Alij priores ad Cæsarem adeunt, eique Patroclum reuixisse nunciant. Cæsar continuo eum accersiri iussit, quem vt viuum saluum & incolumem vidit, miratus est primũ, deinde ab eo quæsiuit, num viue-

ret. Cúmq; etiam respōdisset, quærere etiam institit, cuius benignitate & opera viueret, qui mortuus fuisset: ille se Iesu Christi domini sui regis seculorū omnium beneficio ac munere viuere respōdit. Cæsar cum Christum omnium seculorum regem dici audisset, conturbatus est, cúmq; illius animi terrorem auxit id quod deinceps Patroclus addidit, fore, vt Christus omnia orbis imperia deleret, eiúsque voluntati quicquid hæc vniuersitas complecteretur, obtemperaret, quod regum omnium esset & maximus & potentißimus. Tum colaphum ei infregisse dicitur, cum hac oratione, Ei ergo regi nomen dedisti? Quod cum annuisset, nonnulli qui aderant ex suis eum grauiter obiurgasse dicuntur, quod adolescentem qui tā prudenter respondisset, malè mulctasset. Itaque se etiam regi illi parêre dixerunt. Nero furore incensus eos omnes in vincula coniici quàm primùm iußit, omnésque conquiri atque interfici diuersis suppliciis, qui se illius regis imperio obedire dicerent. Producuntur multi cum vinculis, & ad Neronem adducuntur, in his Paulus, in quem ita cæteri vincti coniiciebant oculos, vt in ducem, vt hoc etiam Nero facilè intelligere posset. Itaq; ad eum vnum orationem auertit, quo ore in imperium Romanum clàm venire ausus esset, vt inde abstractum & abductum populum Christo quem regem suum p ædicaret, adiungeret.

ret. Paulus non solùm ex illo quasi orbis angulo. sed ex omnibus imperiis se Christo homines colligere & comparare dixit. Sibi enim ab illo negotium datum esse vt neminem contemneret aut abiiceret, qui in ipsius fide & imperio esse vellet. Quod si ipse & in illum credere, & eius dicto audiens esse cõstitueret, id sibi licitum esse intelligeret: quod si faceret, vitam cum sempiternam esse consecuturum. Eundémque venturum esse dixit, vt suum cuique pro dignitate reddat, túmq; hæc omnia igne deflagratura. Nero cùm mundi deflagrationem audisset, iracundia incitatus, furiáque quadam agitatus, omnes qui huic tali regi parerent, quàm primùm viuos exuri iußisse dicitur. Sed Paulus quoniam ciuem se Romanum esse prædicauerat, Longino, Megisto & Aresto traditus est, qui eũ quàm primum extra vrbem palàm & publicè securi ferirent. Cúmque nuncius eius mortis & supplicij serius quàm optaret, veniret, duos ex militibus suis, Feregam & Partemium misit, qui viderent, an securi percussus esset. Illi venientes, eum in media ferè vrbe ad populum de magnis Christi virtutibus & operibus differentem offendunt: quos vt vidit, Venite, inquit, & vos filij, credite in Deum vnum & filium eius vnigenitum dominum nostrũ Iesum Christum seruatorem omniũ, vt viuãt animi vestri. Milites se à Nerone missos dixerunt, qui vide-

rent, an eo mortis genere quod præscripsisset, affectus esset. Quòd si ab inferis cùm morte mulctatus fuisset, excitaretur, ita denique se credituros. Ad hæc ille respondens, eos admonuit, si ad sepulchrum ipsius venirent, fore, vt duos viros, Titũ & Lucam orantes inuenirent, à quibus hoc ipsum comperire possent. Vix dicẽdi finem fecerat, cùm alij duo à Nerone missi interuenientes, arreptum comprehẽsúmque cum extra vrbem in viam Ostiensem pertrahunt, & iuxta gladium crucem parare iubent. Quod vt vidit Paulus ad ortum se conuertisse, passisque in cœlum manibus, cum lachrymis diu orasse dicitur. Finem orandi cùm fecisset, Christianis omnibus qui eum secuti fuerant, salutatis, eisque pace data, genua humi defixit, totumq; se signo crucis muniens, lictori ceruicem & iugulũ præbuit. Ex ceruice cùm securi percussus esset, pro sanguine lac, quasi integritatis & innocentiæ signum fluxisse dicitur. Sepultus est autẽ eadem via, vbi postea templum ei ædificatum & dicatum est. Quatuordecim, quæ extãt, scripsit epistolas: ad Romanos vnam, ad Corinthios duas, ad Galatas vnam, ad Ephesios vnam, ad Philippenses vnam, ad Colossenses vnã, ad Thessalonicenses duas, ad Timotheum duas, ad Titum vnam, ad Philemonem vnã, ad Hebræos vnam. Eum ego ordinem iis enumerandis secutus sum, non quẽ ille mittendis tenuit, sed quem

maiores

maiores nostri ecclesiæ instituto eis describendis & attexendis iis libris qui Noui Testamenti nomine appellantur, adhibuerunt. Plenæ sunt omnes institutionis disciplinæq; Christianæ, refertæq; omnibus quæ ad bene beatéq; viuendũ pertinent præceptis & sententiis. Vehemẽti & maximè incitato dicendi genere vsus est, quod crebræ illius interrogationes vel docendi causa, vel refellendi, vel etiam obiurgandi adhibitæ, indicant. Ordinem eum quem natura & ars proponunt, secutus est. Primum enim si quid est quod obsit, tollit ac reprehendit, deinde quæ tenenda sunt docet, & ad extremum epistolam cohortatione concludit. Obscuræ sunt in eo pleræq; circũscriptiones, quod de nonnullis B. Petrus in extrema altera minimè tacuit. Hinc plerique vsque à primis disciplinæ nostræ temporibus, cum arbitratu suo difficilia loca interpretarentur, errare cœperunt, & ab ecclesia discedere. Quod etiam hac memoria nostra in plerisque animaduertimus. 2. Petri. 3.

Duas prætereà quæ non extant, se scripsisse confirmat, ad Corinthios vnam, alteram ad Laodicenses.

VITA BEATI ANDREAE APOSTOLI,

Ioachimo Perionio Benedictino Cormœriaceno auctore.

ANDREAS *Simonis Petri frater, Iona, siue Ioanne patre in vico Bethsaida prouinciae Galilaeae natus est. Is primum, vt caeteri apostoli, in Christi disciplinam se tradidit, deinde eius benignitate ex communi discipulorum numero ad Apostolatus ascẽdit dignitatem: faciamus enim hoc verbum tritum, vt alia quae in easdem syllabas exeunt, in quas, consulatus. Quod quemadmodum contigerit, nõ alienum erit ex literis sacris exponere. Bis quidem Andream & Petrum eius fratrem vocatos esse inuenio: semel cùm Ioannes eis qui Baptista (teramus enim vsu, hoc etiam vocabulum)*
Ioan. 1. *vocatus est ex eo quòd Christum potissimùm baptizauerit absente Petro, ambulantem Christum videns, discipulis duobus audientibus, in*
Matt. 9. *his Andreas, eum esse agnum dixit: iterũ, cùm ad mare Galilaeae ambulãs, Petrum & Andream fratrem eius vocauit. Sed melius est haec duo eo ordine quo gesta sunt exponere. Ioannes quidem is de quo paulò antè dixi, cum Iesum ambulantem cerneret, hoc de eo duobus discipulis audientibus & spectãtibus asseuerauit, eum esse Dei agnum. Quod cùm duo illi, in his, vt*

dixi,

dixi, Andreas, audiuissent, Christum secuti sunt. Christus qui eos se sequi cognosceret, cõuersus eos rogauit, quidnã quærerent. A quo cùm illi quæsiuissent, vbi habitaret illéque ita respõdisset, vt diceret, venirent, ac viderent, ipsi venerunt ac viderunt: eóque die, cum iam tum hora ferè decima esset, apud eum commorati sunt. Andreas autem qui vnus eorum duorum, vt dixi, erat, cum huius tãtæ charitatis & muneris Simonem fratrem socium esse vellet, eum primum diuini consilij instinctu, inuenit, eique se Christum inuenisse dixit, eúmque ad Iesum adduxit: quem cum Iesus vidisset, eum & Simonem vocari, & Ionæ filium esse dixit, pòst verò Cepham, id est Petrum eundem vocatum iri. Atque ea quidem quæ de priore: vt ita dicam, vocatione vtriusque à Ioanne exposita sunt, hactenus. Altera autem à Matthæo & Marco exposita est his verbis, Iesus cũ ad mare Galilææ ambularet, duos fratres vidit, Simonẽ qui vocatur Petrus, & Andream, qui retia in mare iacebant, eísque iussit, vt se sequerentur. Quod si facerent, fore vt ab ipso piscatores hominum fierent. Quod illi ita sibi faciundum censuerunt, vt statim eum relictis retibus sequerẽtur. Lucas verò aliquid aliud addit. ait enim Christum cum ad stagnũ Genesaret staret, duas naues ad stagnum stantes conspexisse, tum cum piscatores retia lauarẽt: eúmq; in alte-

Matth. 9.
Marc. 2.
Luca. 5.

ram quæ esset Simonis conscendisse, ab eóq; contendisse, vt eam paulum à terra reduceret. In ea verò Iesum sedentē docuisse turbas. Cum autem finem dicendi fecisset, Simoni imperasse, vt in altum duceret, & ad capiendos pisces retia laxaret, Petrum verò dixisse, cum præceptorem eum appellasset, se etsi vnà cum socijs totam noctem consumpsisset, nihilque cœpissent, tamen eius iussu ac nomine rete laxaturum: quòd cum fecisset, tantam vim captam esse piscium, vt rete rumperetur. Quæ quidem res (vt alia præter eam quæ alio loco cōmodius exponentur) Simoni socijsque eius omnibus tantæ fuerit admirationi, vt relictis omnibus eum secuti fuerint. In iis autē cum fuerit Andreas, Matthæi Marcique sententia, non est id quidem dubium, quin Lucas eundem sociorum Petri nomine & in iis qui cum eo erant, intelligat. Atque hæc quidem sunt, quæ de Andrea ab Euāgelistis tradita accepimus. Nihil enim de eo in libro qui Acta apostolorum inscriptus est, traditur, nisi quòd vna cum cæteris apostolis cum Christus iis spectātibus in cœlum cōscendisset, Hierosolymā reuerterit. Nec verò dubiū est, quin idem euangelium, Christi iussu mundo diuulgauerit atque patefecerit. Quod vbinam perfecerit, quoque modo, & quo mortis supplicijque genere in cœlum ad Christum migrauerit, in animo est ea secutus quæ ab eius discipulis tradita

dita sunt, exponere. Andreas quidem in prouinciarum diuisione ac partitione, Achaiam obtinuit, sed in vrbe eius prouinciæ clarißima quæ Patræ dicitur, ferè exhortationis legationisque munere functus est. Is cum in illa prouincia, ea quæ Christianæ religionis sunt traderet ac doceret, angeli monitu ac iussu Myrmidonem vrbem venit, vt Matthæum apostolum quem effoßis oculis incolæ in vincula coniectum paucis interiectis diebus interficere cogitabant, liberaret. Cúmque ad carcerem diuino nutu rectà obsistente nemine peruenisset, viso beati viri squalore, animaduersisq; oculis, quorum munere priuatus erat, ingemiscens, orauit Christum vt ipse qui cum morbos omnes curasset, tum cæcis aspectum restituisset, Matthæo seruo suo oculorum munus redderet, vt verbum suum annunciaret. Vix ille perorauerat, cum & carcer terræ motu commoueri, magnóque fulgore collucere illustrarique cœpit: & Matthæo aspectus restitutus est, & illius ac cæterorum qui in eodem carcere erant, vincula soluta sunt. Quæ omnia tantam admirationem omnibus qui tāto beneficio affectos se viderunt, excitauit, vt magnum Deum esse prædicarent, quem serui sui nunciarent. Tum verò educti omnes è carcere, ad sua quisque se recepit: Matthæus alio commigrasse, Andreas in vrbe aliquandiu commoratus esse dicitur, prædicandi verbi diuini gratia. Quod

220

cum facere constituisset, incolæ ex iis qui vincti fuerant, re, quæ ab eo acta erat, cognita, comprehensum eum ac vinctum per vrbem trahere cœperunt. Iámque euulsis crinibus cruor è capite defluebat, cum ipse Christum rogare cœpit vt illorum mentem animúmque lumine sancto illustraret, vt & ipsum cognoscerent, & ab illo errore peccatóque quod eis ne noxæ esset peteret, resipiscerent. Metus omnium statim animos occupauit tantus, vt dimisso apostolo se in illum magnum scelus, imprudentes admisisse faterentur. Itaque rogare eum se, vt & hanc veniam sibi daret, & viam salutis ostenderet. Ille erectis (se enim ad eius pedes abiecerant) Christi vitam, mira opera, denique pœnā crucis quam ille salutis omnium causa subijsset, exposuit. Quod illi ita libenter cupidéque audierunt, vt quàm primum salutari aqua expiarētur. Cum vero eos satis in Christi fide ac religione confirmatos cerneret, in Achaiam Patras reuersus est. In hac vrbe cum oratione sua multos iam ad Christi fidem traduxisset, Aegeas proconsul (proconsulem enim eum fuisse inuenio) hac re comperta, in eam eo consilio venit, vt eos qui Christum Deum esse credebant, idolis immolare, diuinósque honores tribuere cogeret. Andreas qui Aegeæ consilio factóque quam primum obsistēdum esse intelligeret, eum adiit, hisq; verbis est allocutus, Eum oportere,

qui ho-

qui hominum iudex esset, iudicem suum qui in cœlis versaretur, cognoscere, cognitum colere, & colendo eum qui verus esset Deus, animum à falsis diis reuocare. Quæ ille verba tam impotenti animo accepit, vt ab eo quæreret, eßétne ipse Andreas is, qui & deorum templa euerteret, & hominibus superstitiosam sectam, quam nuper Romani principes explodi eiiciq; iußissent, suaderet. Andreas Romanos principes plane cognosse negauit id quod verum esset, Dei filium cum salutis hominum causa in mundum è cœlò venisset, docuisse idola, quibus diuinitatem tribuerent, non solùm Deos non esse, sed dæmonia teterrima generi hominum inimica, quæ nihil homines docerent, nisi id quo Deus offendatur, offensus, auertatur, auersus, eos non audiat, ob eámque causam ita præcipites illi in omne peccati genus diaboli quasi imperio in omni vita ruant, vt in eis cum migrant nihil præter malè facta remaneat. Hæc ille anilia deliramenta esse, præsertim cum Iudæi Iesum quem ille prædicaret, eadem docentē, in crucem egissent. Itaque aut hæc docere atque eum prædicare desineret, aut se cruci suffigēdum quam primum intelligeret. Ille in semel suscepto consilio permanens, hoc de supplicij genere respondit, Se si crucis patibulum extimesceret, crucis honorem & gloriam non prædicaturum fuisse. Tum sententia in eum lata esse

dicitur, Andream nouam sectam quae deorum religionem tolleret, inuehentem & docentem, in crucem agendum esse. Cum autem ad locum in in quo crux fixa erat, supplicij causa duceretur, concursus factus est voce magna clamantium, innocentem eum sine causa atque adeo iniuria damnari. Ille verò cum crucem eminus intueretur, eam salutauit, hortatúsque est, vt discipulũ eius, qui ei suffixus fuisset, exciperet, eam dedicatam atque consecratam esse Christi corpori, eiúsque membris quasi margaritis ornatam, diu eam defatigari ipsum expectando, quemadmodum Christum magistrum expectasset: laetum se ad illam venire, cuius desiderio iam diu teneretur. Itaque orare, vt se exciperet ac magistro redderet: vt per illam ipsum Christus reciperet, qui per eam ipsum redemisset. Cúmque ventum esset ad crucem, primùm Christum orauit, deinde populum hortatus est, vt in ea fide ac religione quam tradidisset, permaneret. In cruce verò biduum vixit, cùm intereà nullum finem docendi populi fecit. Qua illius doctrina & maxima constantia adductus populus, ad proconsulem adiit, maximáque voce ab eo contendit, vt sibi hominem qui iustè, piè, sanctè vixisset, redderet, neque hominem Deo charum, ac clementem interficeret. Quòd si in proposito permaneret, se effracturum ipsius fores, minitari, eúmq; interfecturum. Aegeas procõsul populi tumultuantis fu-

tis fu-

tis furori cedendum ratus, egreditur, atque vnà cum eo ad crucē vt Andream eriperet ac solueret, proficiscitur. Quem vt vidit Andreas, eum rogauit, quamobrem veniret, num in animum induxisset, eis assentiri quæ doceret. Cúmque populus eum eo cōsilio venire diceret, vt illum liberaret, ille Christum orare cœpit, ne se ab ipso separari, ac de cruce deponi sineret, se enim vim crucis quam semper optasset, sentire, tempus esse vt terræ corpus ipsius cōmitteret, ac spiritum quem illi commendaret, acciperet. Itáque in cruce pridie Calendas Decembris spiritum edidit. Eius autē corpus Maximilla quædam Deo chara cū aromatibus præclarissimo, tantóque & apostolo & viro dignissimo loco sepeliuit. Eius sacrosanctas reliquias, Lucæ ac Timothei Hieronymus in libro quem in Vigilantium sanctorum eorúmque reliquiarum hostem scripsit, à Constātino imperatore Constantinopolim translatas maxima populi frequētia asserit. Gregorius verò Turonensis sanctus pontifex, scribit in Achaiæ oppido in quo Andreas Christi nomine mortem, vt dixi, perpessus est, die illius festo etiam memoria sua mannæ farinæ specie, cum odore miræ suauitatis ex illius tumulo manare solitum, ex eóque oppidanos ita anni insequētis tum vbertatem, tum caritatem & sterilitatem intelligere, vt si magna copia redūdet, vbertatem, sin exigua, sterilatem.

significari sciant: oleúmque scribit quod interdum vsque ad medium templum fluxerit, profuisse tum ægris, siue in potione adhiberetur, siue eo plagæ vel membra morbis affecta inungerentur. Idem miraculum exponit, quod prætermittendum non censui. Valet enim ad Christi, & apostoli eius laudem & gloriam. Clodomere Frãcorum rege interfecto, cùm exercitus collectus viribus Burgundiam vastaret, templum quoddam in quo beati Andreæ & Saturnini reliquiæ conditæ erant, ita iam incensum erat, vt tigna exusta caderẽt. Loci autem incolæ non tam rerum suarum quàm harum reliquiarum amißione permouebantur vt miseros se esse clamarent, quibus tantorum sanctorum præsidio carendum esset, quod si contingeret, nullam iam sibi salutis spem reliquam fore iudicabant. His ita conquerentibus & acerbè ferentibus, Turo quidam præsto fuisse dicitur, qui cum horum lachrymis ductus, tum sanctorum virtutem sentiens, non minus fide, quàm armis protectus se in medias flammas immisit, arreptásque à sancto altari reliquias saluus & incolumis foras extulit. Sed continuò ita constrictus hæsit, vt se antè mouere non posset. Itaque se indignum ratus, qui reliquias ferret, puellam quæ sacra præda se non contaminasset, delegit, eiúsque ceruici reliquias alligauit.

223

D. IACOBI APOSTOLI, IOANNIS Apostoli fratris vita, Ioachimo Perionio Benedictino Cormœriaceno auctore.

IACOBVS Zebedæi filius, Ioannis autem Apostoli & Euangelistæ frater, à Christo hoc ordine, vt Matthæus scribit, discipulus delectus est. Cùm Petrus & Andreas eius frater in naui essent, retiáque in aquam capiendis piscibus demitterent, Christus illis in disciplinam vocatis, longius progressus, Iacobum de quo dicimus, & Ioannem in naui animaduertit vnà cum Zebedæo patre retia reficientes, quos cum moneret, vt se sequerentur, illi sine mora relicto patre abiectisque retibus eum secuti sunt. quod de disciplinæ ratione intelligendum est. Neque enim Christus quenquam ex discipulis apostolum separatim delegit, sed cum magnum iam discipulorum numerum partim nouis inauditisque operibus, partim vitæ quam integerrimam ageret, opinione sibi adiunxisset, ex tanto numero duodecim modò selegit quos apostolorum appellauit nomine, quod in monte factum esse Lucas commemorat. Iacobus autem hic cuius vitã scribimus, quantum apud Christum gratia & amicitia valeret, hinc intelligi potest, quòd eum ille quandiu

Matth. 9.

hic vixit, in iis habuit semper, quos remotis cæteris quasi arbitris, ad res præcipuæ charitatis indices adhibuit. Nam & in montem, in quo tum eius facies summo splendore illustrata est, tam vestes simili candore nituerant vnà cum aliis duobus Petro & Ioanne, tantæ gloriæ suæ testem futurum duxit, & pridie quam salutis hominum causa interficeretur, eum duobus eisdem adiunctis secreuit à cæteris. Eum quidem
Act. 12. *ab Herode securi percussũ esse Lucas in Actis Apostolorum commemorat, sed quoniam ad alia properans rei ordinem prætermisit, nõ erit alienum pauca de eius & doctrina & morte dicere. Ei Samaria & Iudæa prouinciæ obtigerunt, quas cum docendæ veritatis causa peragraret, atque in publicis conuentibus palàm ac liberè Christum Dei filium esse profiteretur, Hermogenes quidam magus discipulum quendam ex suis Philetum nomine ad illum misisse dicitur eo cõsilio, vt eum refelleret. Quo cùm ille adhibitis aliquot Pharisæis venisset conaretúrque docere Iesum Christum cuius se apostolum commemoraret, nõ esse, vt ipse prædicabat, Dei filium, Iacobus ei facilè restitit, cúmq; ita scripturis refellit, vt ad Hermogenem rediens hæc magna claráq; voce victus à veritate dixerit, Iacobum, inquit Hermogenes, eum qui se Iesu Christi & seruum & apostolum esse confirmat, scito abs te vinci superarique non posse.*

Nam

Nam & cacodæmones eius appellato nomine ex hominum corporibus eÿci ac expelli, & cæcis pristinum oculorum aspectum restitui, & eos qui elephantia infecti erant, purgari vidimus. Quinetiam mortuum ab inferis eum excitasse nonnulli qui maxima mecum necessitudine coniuncti sunt, asseuerant. Quid multa? Scripta diuina omnia memoria tenet, quibus docet non alium esse Dei filium, nisi Iesum quem Iudæi in crucem egerint. Itaque si consilium quod tibi de magistro discipulus, sequare, veniénsque ad eum veniam petas, melius certè tibi rationibúsque tuis consules. Si enim hoc neglixeris, artem istam tuam scito nihil tibi deinceps prodesse posse. Nã quod ad me attinet, hoc tibi velim persuadeas, me ad illum reuerti decreuisse, petere̓que ab illo maiorem in modũ, me vt in disciplinam recipiat. Hæc cùm Hermogenes accepisset, ira percitus Philetum ita arte sua fixit, vt penitus se loco mouere non posset: túmq; per ridiculum, Iam inquit, videbimus an Iacobus tuus veniens, te posßit soluere. Philetus qui his verbis apostolum malè acceptum irrisúmq; cerneret, misit ad illum continuò puerum suum, qui ei hæc omnia exponeret. Apostolus factus certior, ei sudarium suum ad Philetum perferendum dedit, vt cum illud accepisset, hæc diceret, Dominus Iesus Christus erigit elisos, compeditósq; soluit. Puer ilicò præceptis apostoli paret,

magnísque itineribus ad herum contendit. Philetus sudario accepto, cùm verba illa pronũciasset, statim vincula quibus vinctus erat, soluta sunt. Quod cum non sine summa admiratione animaduerteret, contempta irrisáque arte Hermogenis, ad Iacobum confugit. Hermogenes hinc furiis quibusdam agitatus ad insaniam adigitur, nec quid faciat, habet. ab arte tamen sua præsidium petit. appellat cacodæmones, eísque imperat, vt se ad Iacobum Philetúmque conferant, eósque ad se, vt de illis ipse supplicium sumeret, pertrahant. sic enim fore, vt Phileti supplicio cæteri discipuli à simili audacia deterreantur. Parent illi quidem, sed vt primum ad eum locum in quo Iacobus orabat, peruenerunt, vociferari ac rogare cœperunt, vt misericordia ipse commoueretur, se enim iam ante incendij tempus ardere. Ille quamobrem venerint rogat. Causam quam paulò antè exposui, ab eis discit, eósque Iesu nomine vt Dei angelus soluat, clara voce vt omnes intelligerent, Deum precatur, eísque imperat, vt ad se Hermogenem saluum & incolumem perducant. Abeunt illi, Hermogenémque ligatum vinctis à tergo manibus ducunt ad Iacobum, ita tamen, vt hoc illi in itinere obijcerent, quòd ipsos eò misisset, vbi incendio conflagrassent. Perductum Iacobus stultissimum eum hominum appellat, quòd cum generis hominum ho-

ste rem

225

ste rem haberet, nec consideraret, se ab illo contendisse, vt angelos suos ad ipsius perniciem exitiúmque mitteret, quos ipse ne in illum impetum facerent vetaret. Clamare etiam tum cacodæmones, rogaréque Iacobum, vt Hermogenem sibi dederet, de quo ita consulerent, vt & illius iniurias, & sua incendia vlciscerentur. Iacobus eos rogat, cur Philetum qui aderat, non arriperent: cúmque illi negarent vel formicam quæ in ipsius cubiculo esset, se posse contingere, ipse Philetum docuit, disciplinæ religionisque nostræ esse, bene mereri de iis qui malè de nobis meriti sint. Itaque eum iubet Hermogenem soluere, qui ipsum vinxisset: & qui vinctum à dæmone ad ipsum pertrahere conatus esset, liberum solutúmque eum dimittere. Solutus Hermogenes primùm abiectus stare cœpit: deinde cùm ei Iacobus potestatem abeundi quo vellet, fecisset, quòd negaret disciplinæ nostræ esse, quenquam ad eam inuitum traducere, se ille dæmonum furorem nosse dicit, ob eámque causam minimè dubitare, quin arreptum se illi diuersis suppliciis necarent. Apostolus eius vicem dolens, illi scipionem, quo ipse in itinere vti solitus esset, tradidit, eúmque bono esse animo illo comite iussit. Magna vis illo in bacillo inesse visa est. Vt enim domum Hermogenes venit, illúdque & suis & discipulorum suorum ceruicibus ap-

posuit, repētè totus mutatus est, cōquisitos etiam tunc libros qui de magia scripti erant innumerabiles ad Iacobum pertulit, eósq; æquo animo exuri passus est. Hinc se ad apostoli pedes abÿcere cœpit, petens ab eo maiorem in modum, vt pœnitentem reciperet, quem inuidentem & obtrectantem adhuc tulisset. Iacobus qui ignoraret, quo id animo consilióque faceret, respondet, Si verè & ex animo ipsum actæ ad illud tempus vitæ pœniteret, veram eum misericordiam à Deo veniámque esse cōsecuturum. Ad quæ ille, Tam, inquit, veram Deo pœnitentiam offero, vt & omnes codices meos qui malis artibus referti erant, vt scis, abiecerim, & omnibus inimici artibus nuncium remiserim. Quod cum apostolus ab eo accepisset, imperauit illi, vt id iam verum esse doceret ac profiteretur, quod falsum esse asseuerasset, simulacrum quod veneraretur, & à quo oracula se accipere putaret, in partes diuideret ac comminueret, pecunias quas malis artibus quæsiuisset, in res bonas profunderet: vt quemadmodū Diaboli filius eum imitādo fuisset, Dei iam filius efficeretur, qui quotidie in ingratos beneficia conferret, & in obtrectatores clementem se præberet. Si enim tu, inquit, cum in Deum impiè tā multa feceris, ipse contrà multis te bonis affecit, quantò in te futurus est benignior; si & magus esse desieris, & benefactis ei gratus studueris esse? Hæc atque

talia

talia cum Iacobus dixiſſet, ita Hermogenes eius præceptis paruit, vt perfecta abſolutáque virtus quæ deinceps in eo fuit, ad mira inuſitatáque opera perueniret. At Iudæi cum non Hermogenem modò, quem inuictum putarent, verumetiam eius diſcipulos & amicos omneis in Christi fidem Iacobi oratione traduci recipíque animaduerterent, Lyſiæ ac Theocrito centurionibus qui tum illis locis præfuiſſe dicuntur, pecunia largitionibúſque perſuaſerunt, vt eum in custodiam traderent. Orta autem ſeditione, vt fit, in populo, eum educi è custodia, audiríq; quemadmodum lex iubebat, placuit. Eductum Pharisæi rogant, cur Ieſum Christum hominẽ quem inter latrones in crucem ſublatum eſſe cõſtaret, publicè laudibus ornaret. Ipſe cum eos Abrahæ filios appellauiſſet altè petito exordio, hoc Abrahæ à Deo promiſſum eſſe dixit, fore vt nationes omnes illius ſeminis, id eſt, posterorum hæreditatem adirent, ſeménque illius non in Iſmahele qui vnà cum Agara matre eiectus fuiſſet, ſed in Iſaco intelligi, cùm hoc Deus ipſe declarauerit his verbis, In Iſaac vocabitur tibi ſemen. Abrahamum verò amicũ Dei appellatum eſſe antè quàm præceptum de circuncidendo præputio à Deo accepiſſet, antè quàm ſabbatum coleret, antequàm legem vllã diuinitus latam cognoſceret: eúmque amicitia cum Deo coniunctum fuiſſe, non quòd præputij

ſui carnem ipſe circuncidiſſet, ſed quod Deo cre didiſſet, cum prædixiſſet, ad omnes gentes eius ſeminis venturam eſſe hæreditatem. Quòd ſi Abraham, inquit, gratiam à Deo iniit, cum ei fidem hoc pollicenti ac prædicenti habuit, certè perſpicuum eſt, eum qui illi non credat, inimicitias cum eo exercere. Cúmque Iudæi quærerent, quiſnam eſſet tam amens, qui Deo non crederet: eum reſpondit, qui non crederet ſeminis Abrahæ hæreditatem ad omnes gentes peruenturam eſſe, qui Moſi, Eſäiæ, Hieremiæ, Daniëli, Dauidi, cæteriſque prophetis, qui de Chriſti aduentu, morte, reſurrectione, aſcenſu in cœlum certiſsima clariſsimáque teſtimonia dixiſſent, fidem non haberet. Atque hæc omnia Iacobus ex prophetis memoriter cũ maxima eorum qui aderant admiratione pronunciauit: multáque præterea expoſuit, quæ à Chriſto facta eſſent & tolerata, vt prophetæ prædixerant. Quibus commemoratis omnibus, fieri poſſe negauit, quin Iudei qui hæc minus crederent, perpetui ignis ſupplicio afficiendi eſſent, ac debitas pœnas daturi, cũ præſertim ij qui eſſent ex Gentibus, in prophetarum ſcripturis ſententiiſque acquieſcerẽt. Itaque omnes qui circunſtabant, hortatus eſt, atque monuit, vt hæc ipſa tam grauia támque indigna ſcelera lachrymis obliterarent atque delerent, vt noſtram, inquit, pœnitentiam Deus pro eximia

mia sua misericordia & benignitate gratam acceptámque habeat, ne ea nobis eueniant, quæ contemptoribus euenerunt, de quibus David ita scriberet, Aperta est terra & deglutiuit Datan, & operuit super congregationẽ Abiron. Quæ cum dixisset, aliáq; permulta in eandem sententiam, omnes ad vnum clamare cœperunt, se peccasse, iniustè se egisse: itaque orare, vt ipse quid agerent, præscriberet. Ille eos bono esse animo iubet, admonétque vt tantùm credant, vitalique aqua expientur. Erat tum Hierosolymis Abiatharus pontifex, qui cùm tam magnam multitudinem ad Christi religionem fidémq; traduci molestè acerbéque ferret, pecunia Apostolum in tantam inuidiam odiúmque apud Pharisæos adduxit, vt Iosias scribarum vnus eum iniecto in collum fune ad Herodẽ statim perduxerit. perductũ Herodes securi feriri iussit, quemadmodũ ex eo libro Lucæ, qui Acta Apostolorum inscriptus est, intelligi potest, quo in libro ille missos esse milites scribit ab Herode, qui Iacobum comprehenderent: quod factum esse tum cùm primùm Iudæi ob Hermogenem infesto in eum animo esse cœperunt, intelligere debemus. Sed ad propositum reuertamur. Cùm Iacobus Herodis iussu ad locũ in quo securi eum feriri oporteret, duceretur, paralyticum in via, vt Clemens Alexandrinus teste Eusebio in historia Ecclesiastica, tradit,

vidisse dicitur, orãtem vt se curaret. Quod cùm ipse Christi nomine fecisset, Iosias scriba ille, quem eius ceruicibus funem iniecisse paulo antè dixi, eo extracto, se ad illius pedes misit, magnis precibus petens, vt & sibi ignosceret, & se sacro lauacro expiaret. Iacobus qui hæc illum diuino afflatu ductum dicere intelligeret, rogare eum cœpit, Iesúmne Christum, quem Iudæi in crucem egissent, verum Dei filium esse crederet: quod cùm ille se credere ꝯfiteretur, Abiatharus pontifex eum statim comprehendi iussit, eodémque mortis genere quo apostolum, mulctatum iri dixit, nisi quamprimùm & à Iacobo se disiungeret ac secerneret, & nomini Christi malediceret. Sed cùm, vt nostri loquuntur, maledictum illius nomen, Christi autem benedictum voce magna diceret, Abiatharus os eius pugnis cædi, eúmq; cum Iacobo securi feriri iussit. Cùm autem vẽtum esset ad locum supplicij, lictorem Iacobus rogasse dicitur, vt antè quàm feriret, aquam iuberet afferri. Allata aqua quæsiuit à Iosia apostolus, num in Christum Dei filium crederet: qui cùm se credere diceret, expiatus est ab apostolo aqua salutari, osculóq; dato cruce frons illius consignata est. Quibus ritè perfectis, vterque eadem hora eodémque loco morte mulctatus migrauit ad Christum VIII. Calendas Aprilis.

B. IOAN-

228

B. IOANNIS APOSTOLI VITA, IOACHIMO PERIONIO BENEDICTINO CORMÆRIACENO AUCTORE.

IOANNES *Iacobi Apostoli, quem Herodes gladio interficiendum curauit, frater Zebedæo patre natus est. Is à Christo vnà cum Iacobo fratre, cum in mare Galilææ piscatores retia reficerent, vocatus, statim relicto patre rebúsque omnibus, se in illius disciplinam, quemadmodum Matthæus & Marcus exponunt,* *Matt. 4.* *tradidit. Inde ex communi discipulorum nume-* *Mar. 1.* *ro ad apostolici ordinis dignitatem & honorem Christi benignitate ascendit. Eundē Christus præcipuo quodam amore prosecutus est semper, quod ex illius libro qui Euangelium inscriptus est, intelligi potest. Semper enim cum de se sermonem infert, proprio prætermisso nomine, discipulum se esse dicit eum, quem Christus charum haberet, quasi ex illa re aduentitia omnes quis esset, intellecturos arbitraretur. Quod si nefas est quenquā ab illo falsò iactatum esse existimare, nos & verum id esse credere, & qua de causa omnium charißimus Christo fuerit, exquirere debemus. Eum quidem ipse Christus cùm remotis arbitris & in monte mutata forma instar solis fulsit eius facies, & ī horto oleis consito pridie quàm mortem perferret, patrem*

orauit, ſemper adhibuit: ſed quoniam & Petrum & Iacobum eius fratrem illius gloriæ ſuæ atque conſilij participes eſſe voluit, nos ex eo ſingularem præcipuámque illius in eum charitatē intelligere aut colligere poſſumus. Alia igitur quærenda ſunt ſummi huius amoris argumenta. Duo quidem potiſſimum mihi diligenter conſideranti occurrunt. Vnum quod in extrema illa cœna, ad quam duodecim apoſtolos adhibuit, cùm perturbato more hominum animo eis ipſe prædixiſſet fore vt vnus ex eis ipſum proderet, omnéſque maximo, vt par erat, dolore affecti, quem hoc verbo intelligeret, hæſitarēt, Petrus qui omnia ſolitus eſſet audacius gerere, non à Chriſto, ſed à Ioanne quiſnam eſſet quē ſuo ſermone Chriſtus ſignificaret, quæſiuit, quòd ſcilicet tātum ſibi de Chriſti in Ioannem amore perſuaderet, vt facilè ei rem totam enunciaturū putaret. Quæ eum non fefellit opinio. Nam cùm Ioannes caput in Chriſti ſinu, quod maximæ familiaritatis amoríſq; ſingularis argumentum eſt & certiſſimum & clariſſimum, repoſuiſſet, rogatus quiſnam eſſet quem diceret, eum eſſe reſpondit, cui intinctum panem iam porrecturus eſſet. Hinc omnes diſciplinæ noſtræ auctores homineſq; clariſſimi ex Chriſti pectore eum hauſiſſe tradūt myſteria maxima, quæ initio euangelij ſui de Verbo (terendum eſt enim vſu hoc vocabulū,) id eſt de Dei filio expoſuit

Ioan. 14.

posuit & enunciauit. Sed non video cur non etiam in exilio hæc multáq; plura alia ei patefieri ostendique potuerint. Atque hoc quidem vnum argumentum est. Alterum est eiusmodi Ioan. 19.
Cùm Christus salutis omnium nostrum causa cruci suffixus, Mariã matrem Ioãnémq; discipulũ quem diligeret, ad crucem stãtes animaduertisset, matri primùm, vt ipse Ioannes auctor est, Ioannẽ eius esse filium, deinde Ioanni, Mariam eius matrẽ esse dixit. Quæ Christi cõmendatio apud Ioannem discipulum tãtum valuit, vt quandiu illa talis mater vixit, eam quibuscunq; potuit officiis sit prosecutus. Quòd si Christus in hoc mundo moriens nihil matre, quam Ioanni de quo dicimus, matrem attribuit, charius habuit, profectò vel ex hoc vno quàm eum charum habuerit, intelligere possumus. Nec mirum videri debet, si matrem Ioanni moriens cõmendauit, cùm virgo vterque permãserit. Hinc etiam plerique præcipui amoris causam ducunt, quòd & virgo tum esset, cùm à Christo vocatus accersitúsque est, & in suscepto castimoniæ seruandæ consilio propositóque permansit. Quẽadmodum autem singulari quodam ac præcipuo amore Christus in eum fuit, sic ipse Christum præ cæteris amauit. Quod hinc intelligi potest, qui cum Christus tertio quàm in crucem actus esset die excitatus ab inferis, sepulcrum in quo humatus fuerat, prima luce vacuũ reddidisset,

Ioan. 20. *quadámque mulieres, in iis Maria Magdalene, sepulcrum sine Christi corpore reperissent, Maria Magdalene ad Simonem Petrum venit & ad hūc Ioannem, eisque dixit sublatum esse è monumento dominum, nec scire se vbi collocatus esset. Quòd cùm illi audiuissent, sine mora ad sepulcrum sibi eundum esse censuerunt. Currentes autem præ desiderio magistri, non simul eodémque momento temporis peruenerunt, sed Ioannes anteuertit, priórque ad sepulcrum ingressus est. Nō est autem id quidem dubium, quin hi duo Christum charißimum habuerint. Quòd si Ioannes hoc suo officio Petro in Christi amore non concesßit, sed eum superauit, certè*

Luc. 22. *omnes facilè vicit. Hunc Christus vnà cum Petro misit, qui significarent ei quem vellet, apud illum se vnà cum discipulis agnū paschalem esse comesturum. Mira erat in eodem agno scendi Christi solertia & ratio. Nā cùm Chri-*

Ioan. 21. *stus ab inferis excitatus, Petro, Ioāni, Thomæ, aliisque discipulis piscantibus se in litore maris ostendisset, quæsissétque ab eis ipsum ignorātibus num quid cœpissent, illique se quicquam cœpisse pernegassent, atque ille auctor eis fuisset, vt rete ad nauigij dextram mitterent, missóque reti tātam vim piscium cœpissent, vt trahi præ multitudine non posset, eis etiam tum tanto edito miraculo ignotus fuisset, nisi Ioannes Petro dominum esse dixisset. Itaque Petrus cùm ille*

dominum

dominum esse dixisset, eius orationi fidem habuit, cæterique qui aderant, qui omnes à Christo in conuiuium adhibiti sunt. Eodémque die nec ita multò pòst, cùm Christus Petro vt se sequeretur imperaret, Petrúsque qui Ioãnem sequentem cerneret, à Christo quid Ioannem facere vellet, quæsiuisset, Christus ei respondit: Si eum manere in vita vellet, quoad ipse veniret, quid ad eum. Ex quo factum est, vt discipuli hoc ita acceperint, vt existimarẽt Ioannem nõ esse moriturum, quanquàm hoc Christi verba, quemadmodum ipse Ioannes ait, non significarent. Idem accepto spiritu sancto, vna cum Petro hora nona orandi causa Hierosolymitanum templum ingredi cœperat, cùm Aeneas quidã qui paralyticus & claudus ex vtero matris natus erat, ferebatur, vt ad portam Speciosam quemadmodum quotidie solitus erat, collocatus, ab introeuntibus in templum aliquid acciperet. Is cùm Petrum & Ioannem tum vidisset, rogare eos cœpit, vt sibi aliquid erogarent. Illi vt se intuerentur, cùm dixissent, continuo paruit, quod se aliquid ab eis accepturum esse speraret. Petrus autem se argento & auro carere quidem dixit, sed quod haberet, id se illi dare, id est sanitatem. Itaque cùm primũ ei imperauit vt Iesu Christi Nazareni nomine surgeret & incederet, saluus & incolumis surgere & ingredi cœpit: intránsque cum illis in tem-

Ibidem.

Act. 3.

plum, Deo cum laudibus gratias egit. Hoc autem miraculum non solum ad Petrum, verumtiam ad Ioannem pertinere, hinc sciri potest, quod cum Aeneas apostolos in templo teneret, concursúsque eo magnus populi admirantis factus esset, Petrus omnes hortatus est, ne sic ipsos intuerētur, quasi illum suá ipsorum vi & auctoritate curassent. Hoc totum esse tribuendum fidei Iesu, queˇ illi quidem tradidissent, & auctorem vitæ interfecissent, Deus autē ab inferis excitasset, cuius rei ipsi testes essent. Sibi quidem exploratū esse, id factum ab eis esse imprudentia. Itaque se illos monere, si illius sceleris eos pœniteret & conuerterentur, fore, vt eorum peccata obliterarētur. Hæc & similia eorum cùm ad populum loquerentur (Lucas enim
Act. 4. sermonē vtrique attribuit) sacerdotes magistratúsque templi & Saducæi interuenerunt, qui quòd ægrè ferrent ab eis Iesu vi ac nomine resurrectionem mortuorum doceri atque tradi, cōprehēsos eos in custodiam in crastinum tradiderunt. Eorum autem illa oratio tantum in animis populi valuit, vt quinque milia hominum ad Christi fidem religionémque deduxerint. Postridie scribæ & seniores, itémque Annas pontifex, & Caïphas, cæteriq; sacerdotes conuenerunt, vt quid in eos statuendum esset viderēt. Productósque illos, cuius vi ac nomine hoc fecissent rogauerūt. Christi nomine, Petrus respōdit,

dit, quem illi cruci ſuffixiſſent: Deus autem à mortuis excitaſſet, per eum eiúſque benignitate hominem ſanum eſſe quem cernerent. Eum eße lapidem qui ab illis ædificantibus improbatus, à Deo in capite anguli collocatus eſſet: nec in alio ſalutem conſiſtere. neque enim nomen aliud in terra hominibus datum eße, quo ſeruari nos oporteat. Illi cùm vtriuſque conſtantiam animaduerterent, quos imperitos & ignaros ſcirẽt, admirabantur, nec contradicere ac repugnare poterant, cùm hominem quem curaßent, cernerent. Secedere tamen eos pauliſper extra concilium iußerunt, vt quid agendum eßet inter ſe deliberare poßent. Nec verò quicquam ſtatuere potuerũt, cùm res ita illuſtris & clara eßet, niſi cum minis vetare eis, ne iam Chriſti nomine quicquam loquerentur aut docerent. Quod cùm eis imperatum præſcriptúmque eßet, hoc tantum reſpondiße dicuntur, Si æquum eßet apud Deum eos potius audire quam Deũ, ipſi viderent ac iudicarent. Se enim non poße non loqui quæ vidißent & audißent. Paulus in epiſtola ad Galatas ſcribit, ſeptimodecimo quã à Chriſto vocatus eßet, anno, ſe iterum Hieroſolymã vna cum Barnaba & Tito propter euangelij cauſam rationémque veniße. qua in vrbe cùm Iacobus, Petrus, & Ioãnes hic, quos dicit habitos eße columina, munus quod ipſi à Chriſto cõceßũ eßet, cognouißẽt, dextras ipſi ac Barnabæ Galat. 2.

Act. 8. societatis, ab illis datas esse, vt ipsi ad Gentes, illi autem ad Iudæos nostræ religioni instituendos infirmandósque proficiscerentur. Philippi qui ex septem diaconis vnus fuit, oratione atq; doctrina Samaritani magna ex parte Christianam religionem acceperant, cum apostoli re comperta & cognita Petrum & Ioannem eò miserunt, vt eorum manuum impositione Samaritanis Spiritus daretur. Illi ergo cum venissent, orassentque vt illi Spiritum acciperent, impositis manibus, Spiritus sanctus in eos descendit. Hoc cùm Simon qui magus dicitur, quémq; Philippus quem modò dixi, conuersum aqua salutari expiauerat, animaduertisset, ab apostolis contendit maiorem in modum, vt pecunia ad hanc ipsam vim, dignitatémque perueniret. Quod illi ita infensis animis acceperunt, vt Petrus pecuniam illi malè euenire vertique optauerit, quòd Dei munus pecunia quæri haberiq; existimaret. Eum tamẽ admonuit, vt illius sceleris ipsum pœniteret, rogarétq; Deum, vt flagitio suo ignosceret. Ille contra ab eis petiuit, vt ipsi pro se Deum precarentur, ne quid eorũ quæ dixissent, ipsi eueniret. In partitione autem prouinciarum Ioãni Asia obtigit, quemadmodũ etiam Eusebius principio tertij libri historiæ Ecclesiasticæ commemorat. Quod multò post Christi ascensum factum esse primum hinc sciri potest, quia Ioannis mentionem nullam facit

232

Lucas in libro qui Acta Apostolorum inscribitur, cum totam Asiam Paulum peragrasse scribit. Deinde quòd Paulus Timotheum pontificem Ephesinum creauit, quemadmodum ex priore ad eum epistola intelligi potest. 1. Timot. 1. *Hoc autem cũ accidit, quot anni intercessissent à Christi ascensu, cognoscere poterit, qui Acta Apostolorum cum Chronicis Eusebij conferet. Prætereà si Timotheus Paulo superfuit, sicuti superfuit, non loco suo eum Ioannes mouit. Ita eò viuo Ephesinam Ioannes ecclesiam non gubernauit. Atqui omnes qui eum Asiæ christianam religionem disciplinámque tradidisse, aut potius prouinciam totam in ea confirmasse scribunt, eum Ephesi sedisse & mansisse volunt. Fieri tamen potest, vt viuo Timotheo & ante & post mortem Pauli Asiam illustrauerit: Timotheo autem mortuo pontifex Ephesinus creatus sit, & quasi in demortui locũ suffectus. Quo autem tempore primùm in Asiam docendæ amplificandæq; Christianæ fidei religionisque causa profectus sit, etsi comperire non possumus, hoc tamẽ perspicuum est, eum totam illam obiuisse prouinciam, quod quidem mihi fecisse ante Mariæ virginis matris Christi mortem non videtur, idque mihi daturos spero omnes, qui quanta curæ ei illa fuerit considerauerint, præsertim cùm à Christo sibi commendatam fuisse meminisset. Mariæ autem mortem quin-*

decimo anno post Christi ascẽsum accidisse Eusebius in Chronicis auctor est. Sed de his hactenus. Ioannes quidem cùm Ephesi atq; adeò in tota Asia verbũ Dei prædicaret, Domitiano Vespasiani filio imperatore, ab illo quartodecimo imperij anno, qui extremus fuit, vt etiam Hieronymus tradit, Epheso Romã accersitus, & ad portam Latinã in conspectu Senatus in dolium feruentis olei plenum missus esse dicitur, ex quo saluus & incolumis sine vllo doloris sensu magna omniũ admiratione exierit. Hoc ita esse Ecclesia declarat, quæ eo ipso die, id est pridie Nonas Maij quotãnis sacrum solenne eius rei & honoris illius causa agit. Quinetiam, eo ipso loco, ei templum miro opere ædificatum consecratúmq; esse dicitur: Domitianus, quẽ Ioannis orationi tam inusitatæ rei miraculo adductum, credere, eúmque in primis colere & habere oportebat, non modò ei honorem vllum nõ habuit, verumetiam in proposito tradendæ disciplinæ nostræ permanentem, contra imperium suum, in insulam Patmos deportandum curauit.

Apoca. 1. *In ea insula eo die quem Dominicum nunc etiam dicimus, visio quædam ei oblata est, qua illi multa magnáque mysteria patefacta sunt, vt ea cùm scripsisset, ad septẽ Asiæ Ecclesias, Ephesinam, Smyrnensem, Pergamenã, Thyatiranam, Sardensem, Philadelphianam, Laodicensémque iussu Dei miserit. Illic autem an-*

233

num vnum & eo amplius fuit. Nam quartodecimo Domitiani anno eò in exilium missus est, & Ephesum Nerua imperatore qui Domitiano successit, quique biennium tantùm vixit in imperio, rescissis Domitiani actis, magna cum gloria rediit. Cùm in vrbẽ introiret, fortè Drusiana quædã mortua efferebatur, vidua & nostræ disciplinæ particeps, & magnis virtutibus prædita, quæ eadem magno Ioãnis desiderio tenebatur. Propinqui illius omnes vt eum aspexerunt, Drusianam se efferre clamauerũt, quæ & eius preceptis monitisque paruisset semper, & ipsos aluisset, & desiderio ipsius tanto flagrasset, vt ferè quotidie se ita eius videndi cupidam esse diceret, vt si illi semel eum contingeret videre, æquo animo hinc euolaret. Eum venisse, & illum eam iam videre non posse. Itaque rogare se, vt ei subueniret. Ioannes illorum precibus ac lachrymis impulsus, & quòd Drusianam ipse vicissim charam habuisset semper, ei vt surgeret, & domum ad instruendum conuiuium iret, imperauit, cùm hoc ei dixisset, Dominus Iesus te ab inferis excitet. Illa statim surgẽs domum, vt quod Apostolus iusserat faceret, properare ita cœpit, quasi non mortua, sed à somno expergefacta videretur. Craton erat philosophus illis temporibus in magno apud suos honore & precio. Is fortè cùm mundum contemnendũ esse docere vellet, duos adolescentes fratres admodum

locupletes suo sermone impulerat, vt totum patrimonium primùm venderent, deinde ea pecunia quam magnã collegissent, gemmas aliquot quæ in precio essent, emerẽt, postremò certo quodam die palàm in foro in conspectu totius populi eas frangerent. Quod cùm Ioannes illac præteriens animaduertisset, accersiuit ad se Cratonem, eiúsque illum diuitiarum contemptum & despicientiam triplici ratione damnauit. primùm quòd cùm sermone hominum laudaretur, diuino tamen iudicio vituperaretur & improbaretur. deinde quòd eiusmodi contemptio cùm eam vim non habeat, vt vitia curaret animi, vana esset & inutilis, non secus atque medicina, quæ adhibita, morbũ minimè curaret. postremò quòd tum demum diuitiarum contemptus dignus laude gloriáque sempiterna esset, cùm quis venditis suis omnibus, pretium pauperibus largiretur, quemadmodum Iesus adolescẽti cuidam dixisset, Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. Craton ad hæc respondit, Si verè Deus esset magister ipsius, & vellet, quemadmodum dixisset, vẽdi omnia & erogari pauperibus, faceret ipse Ioannes, vt gemmæ illæ quæ fractæ essent, ad pristinam formam integritatémque redirent, vt quod ipse aucupandæ auræ popularis causa fecisset, ille diuinæ gloriæ tribueret. Ioannes tum collectis gemmarum fragmentis orauit, & tam

integræ,

integræ, quàm prius fuerant, gemmæ extiterũt. Quo miraculo Craton & duo illi adolescentes obstupefacti, crediderunt, venditisque gemmis, precium egentibus erogarunt. Idem cùm totam Asiam religione nostra imbueret, à barbaris quos infideles vocamus seditione concitata, in tẽplũ Dianæ pertractus est, vt ei immolaret & sacrum faceret. Ipse autem hanc eis cõditionem proposuit, vt si illi Christi templum Dianæ fide implorata euerterẽt, ipse Dianæ sacrificaret: sin ipse appellato inuocatóque Christi nomine Dianæ templum funditus tolleret, illi Christo crederent. Quæ cùm maiori parti placuisset conditio, egreßique essent omnes è tẽplo, vt primùm Ioannes orare cœpit, & templum corruit, & Dianæ simulacrum comminutum est. Aristodemus autem quidam pontifex erat tum sacerdotum, qui re cognita ita populum cõcitauit, vt vna pars cum altera prælio decertare constitueret. Quod cùm molestè ferret Apostolus, ad Aristodemum adiit, quæsiuitque ab eo qua tandem ratione ipsius animum ita infestum placare posset. Ille ita demum se & omnem animi iracundiam ac ferociam depositurum, & Christo quem Deum prædicaret, crediturum pollicitus est, si venenũ quod daturus esset biberet, nec ei quicquam mali afferret. Accepit conditionem Apostolus, quem vt vidit Aristodemus tanta fiducia præditum, quò facilius eum à su-

ſcepto conſilio deterreret, duobus ſe daturum eſſe dixit, qui vt primùm bibiſſent, necarentur. Ne hoc quidem Ioannem deterruit. Ariſtodemus ad proconſulem veniens, duos petiuit, qui crimine capitis damnati erant. Hi cùm primùm venenum biberunt, ſpiritum ædiderunt. Ioannes autem poculo accepto cùm ſignum crucis expreßiſſet, magno fortique animo cùm totum venenum hauſiſſet, nihil mali ſenſit. Omnes mirari, Deúmque laudibus efferre. Ariſtodemus autem nondum ſibi ſatisfactum eſſe dixit, nec animo ſuo ſatis fieri poſſe, niſi eos ipſos, qui mortui eſſent, ab inferis excitaret. Tum Apoſtolus ei tunicam ſuam tradidiſſe dicitur, quam cum Ariſtodemus accipiens, quæreret, cur eam traderet, an eo pacto ipſum facilius ſibi aſſenſurum putaret, ille quo facilius ſe victum fateretur, acceptam iußit mortuis adhibere, ac dicere ſe ab Apoſtolo Chriſti miſſum, vt reuiuiſcerent. Quæ cùum dixiſſet, ſtatim ſurrexerunt. Proconſul & Ariſtodemus vnà cum ſuis omnibus tam inuſitatæ rei miraculo impulſi, ſacris diſciplinæ religioniſq; noſtræ initiati ſunt.

Non erit alienum hoc loco aliquid commemorabile quod Euſebius ex Clementis Alexãdrini libro quodam prolatum, de Ioãne ſcribit, exponere. Ioannes cũ ex inſula Patmos reuocatus eſſet, rogari ſolitus erat, vt finitimas etiã eccleſias illuſtraret. In eo munere cùm eſſet, ad quã-

Euſebius ĩ hiſt. Eccle.

dam

 235

dam vrbem venit, in qua omnibus peractis solennibus institutis, cùm adolescentem quendam bene affecto corpore formáque elegãti, sed nimis acri ingenio præditum cõspicatus esset, cum pontifici eius loci, qui paulo antè institutus fuerat, summo studio commendauit, cuius se rei testem & Deum & ecclesiam habere dixit. Ille omnẽ se curam diligentiámque adhibiturum esse promisit. Eadẽ cùm apostolus sæpe dixisset, Ephesum reuertit. Pontifex ille adolescentem sibi à tanto apostolo commendatum domi suæ educauit, erudiuit, ad extremum etiam salutari aqua expiauit. Tum vero paulo indulgentius & lenius habere adolescentem & tractare cepit. Quod ille vt intellexit, cum æqualibus versari liberius cœpit, quorum consuetudine corruptus, voluptatisq; illecebris delinitus, nihil prius habuit, quàm vt virtutes fugeret ac odisset, vitia sequeretur & amaret. Primum quidem eum conuiuiorum epulis, apparatúque alliciunt. deinde nocturnorum furtorum socium asciscunt, pòst etiam ad maiora flagitia pertrahunt. postremò eum ita illi instituunt & inficiunt, vt quasi equus fræni impatiens, nullum esset facinus tantum, nullúmque scelus, quod non & susciperet libenter, & perficeret libẽtius. Quin etiam eum se in eo genere certaminis præstitit, vt statim ei discipulo cõtigerit omnes magistros longé multúmque superare: Quid multa? Eis

auctor est, vt siue sicariorum, siue prædonum ex se manum instituerent, cuius ducem se ac antesignanum fore profiteretur. Intereà Ioannes rogatur vt ad illam ipsam vrbem veniret. Ad eam vt venit, compositis confectísque rebus omnibus, quarum causa accersitus erat, pontificem adit, ab eóque repetit pignus quod apud illum deposuisset. Ille qui pecuniam à se repeti quam non accepisset, existimaret, primùm mirari: deinde cum Ioannem eiusmodi putaret, qui nec fallere sciret, nec quærere vellet, quod nō tradidisset, stupore quodam hærere. Ioannes qui illum hærentem animaduerteret, reposcere se dicit eum adolescentem, quem non ita pridem illi maximo studio cōmendasset. Senex tum lachrymis profusis, eum mortuum esse dixit, quo autē mortis genere, cum rogaretur, Deo mortuum esse respondit, sceleratum enim & facinorosum euasisse. Eum latronum & sicariorum ducem cum illis montem quendam occupasse. Eo nuncio ita perturbatus Apostolus fuisse dicitur, vt lacerata veste, percussóque capite cum ingenti gemitu, ei dixerit, O bonum animi fratris custodem! Statímq; sibi equum sterni, & ducem itineris dari iussit. Conscenso equo, ad mōtem properare cœpit. Eo cum peruenisset, prædones qui in insidiis erant, eum occupāt. Ille cum nec elabi ex eorum manibus, nec vsquam diuertere niteretur, magna tantum voce clamare cœpit, se

de

de induſtria eo veniſſe, tantũ ad ſe ducem ſuum adducerent. Veniebat iam armatus ad certam vt ſperabat prædam, cum eminus agnito Ioanne, pudore prohibitus non eſt auſus accedere, ſed quanta potuit celeritate, fugere cœpit, quẽ Apoſtolus ſubditis equo calcaribus, fugientem ſecutus, à tergo quærebat, quid fugeret conſpectum patris filius: cur inermem ſenem armatus iuuenis. hinc bono animo eum eſſe iubet, ſpem ei magnam reliquam etiam eſſe dicit: ſe præterea rationem illius redditurum, & mortem pro illo libẽter ſubiturum, quemadmodum pro nobis eam Deus pertuliſſet. Itaque tantum inſiſteret, & crederet. ſe enim miſſum eſſe à Deo. Reſtitit ille tandem, vultúque demiſſo, primum arma abiecit, deinde ingentem vim lachrymarum profundere cœpit, poſtremo ſe ad pedes accedentis ad ſe apoſtoli miſit: magno gemitu, ſuſpiriis, lachrymis denique, veniã precatur, cum interea dextram qua multos ſe interfeciſſe reputabat, occuleret. Apoſtolus iuriſiurandi ſacramento veniam ſe à Deo impetraturum pollicetur, prouolutúſque eius pedibus, dextram quam ille cædis conſcientia quæ eum angebat & torquebat, occulebat, oſculans quaſi pœnitentia iam expiata eſſet, ad eccleſiam eum reuocat, & reducit. Tum vero crebris ieiuniis, precibúſque vnà cum eo ſuſceptis & ſeruatis, veniam quam ei pollicitus erat, à Domino impetrare conatus eſt, admixtis

236

interim crebris sermonibus consolandi causa, quibus eius efferatos mores leniebat: nec antè destitit, quàm eum omnino pœnitentia mutatum, & correctũ, ecclesiæ præficeret. Hoc Ioannes facto suo docuit, quantæ curæ sibi esset peccatoris salus. Vt autem beneuolentiam peccatoribus quanuis penè, vt ita dicam, desperatis ac comploratis præbebat, sic eis qui Christianam religionem fidémque pertinaciter oppugnabãt, ita resistebat & aduersabatur, vt rei nullius cum eis societate coniungi vellet. Id quod Irenæus libri tertij tertio capite, vna in re tradidit, ex qua de cæteris coniecturam facere possumus. Scribit enim fuisse etiam tum cum libros qui aduersus hæreses inscripti sunt, componeret, qui se à Policarpo Ioannis huius discipulo audiuisse dicerent, cùm Ioannes ipse Ephesi ad balneas lauandi causa veniens Cerinthum hæreticum animaduertisset, eum re infecta quàm primùm discessisse, quòd vereri se diceret, ne balneæ, in quibus Cerinthus veritatis hostis esset, conciderent. Idem eodem & libro & capite ecclesiam Ephesinam à Paulo fundatam esse tradit, Ioannémque in ea vrbe & ecclesia vsque ad Traiani tẽpora remansisse. Eundémque scribit eiusdem libri capite primo extremo Euangelium suum tum scripsisse, cùm Ephesi esset. Quanquam Dorotheus in ea est sentẽtia, vt dicat Euangelium ab eo in Patmo insula

Irenæus. *Doroth.*

scriptum

ſcrip'um eſſe, & per Caium Epheſi ab illo editum. Quæ autem ei cauſa Euangelij ſcribendi poſt Matthæum, Marcum, & Lucam fuerit, docet Hieronymus. Ait enim eum ſcripſiſſe, vel quòd tũ iam ortæ eſſent hæreſes Cerinthiorum, & maximè Ebionitarũ qui Ieſum ante Mariam non fuiſſe aſſererent, ob eámque cauſam à diuinitate coactũ fuiſſe capere exordiũ, vel quòd cùm trium quorum modo mentionem feci, Euangelia euoluiſſet, probarit illa quidem, ſed cum vnius tantum anni Chriſti res geſtas, in quo etiam mortẽ perpeſſus eſſet, expoſitas ab illis offendiſſet, ea ſibi quæ ille ſuperioribus duobus geſsiſſet, exponenda commemorandáque cenſuiſſet. Scripſit etiam tres epiſtolas, primam ad omnes Eccleſias, alteram ad quandam mulierem quam dominam etiam vocat, & ad eius liberos, tertiam ad Caium. Eas Eccleſia vniuerſa probauit, Ioannique apoſtolo attribuit. De vitæ quam longiſsimam ſanctiſsimámque traduxit diuturnitate, id eſt quandiu vixerit, varia traduntur. Dorotheus quidem eũ annos centũ & viginti expleuiſſe ſcribit. Communis nũc opinio eſt, eum nouem & nonaginta vixiſſe. Nam ex eo quod Hieronymus tradit, eũ octauo & ſexageſimo poſt Chriſti mortẽ anno exceſsiſſe è vita, longam eius ætatem fuiſſe intelligimus: quàm vero longa fuerit, planè non intelligimus, niſi quod minimum ad centeſimum Hierony.

ferè peruenerit. Neque enim eum Christus tum cum puer esset, delegit, sed maiorem viginti annis. De morte autem eius hoc ab ecclesia traditum accepimus. palàm enim ac publicè in templis antè mille annos, quãtum ex librorum antiquitate intelligi licet, canitur. Is ergo paulò antè diem festum pascha octauo & sexagesimo à Christi morte anno vt Hieronymo placet, Christum vnà cum condiscipulis visus est videre, aut vidit potius inuitantem ipsum ad conuiuium suum, cui iam condiscipuli adhibiti essent. Quem vt vidit & audiuit, passis manibus primùm ei gratias egit quòd ad se venisset, quem sciret maximo sui desiderio teneri. deinde eum obnixè rogauit, vt se ad epulas & conuiuium suum transferret, vt esset cum condiscipulis suis, cum quibus ipsum inuisisset. Tũ ei Christus pollicitus esse dicitur se ad diem festum paschæ qui ad paucos dies futurus esset, esse venturum. Itaque ad eum se ipse compararet, terrámque defodiendam curaret, in qua se ipse componeret & inhumaret. Itaque Dorotheus ait Ephesi eum se ipsum Dei voluntati ac præcepto parẽtem sepelisse. Hieronymus autem eum ad vrbem sepultum esse scribit. Quo autem modo, congruenter iis quæ de Ecclesia paulò antè dixi, exponam. Die igitur cõstituto præscriptóque à Christo, omnes eos qui sacerdotum ordinem explebant, conuocasse, atque in specum se

abiecisse

 238

abieciſſe dicitur, ac præcepiſſe, quemadmodum Gregorio Turonenſi pontifici qui mille ferè ab-hinc annis fuit, placet, vt ſe circunſtantes humo contegerent. Quod cùm factum eſſet, tantum ibi lumen repentè extitiſſe dicitur, vt nihil præ eo omnes qui aderant, cernere poſſent. Eo autem ſubtracto, ferunt cùm in foſſa quidnam reliqui eſſet ſcrutati eſſent, eos mannam tantùm farinæ candorem imitantem reperiſſe: eámque ex ſepulcro illius ſua etiam memoria manare ſolitam idem Gregorius ſcribit, quæ eam vim haberet, vt per vniuerſum orbem longè latéque deportata, medicinam ægrorum morbis afferret. Idémque auctor eſt, in cuiuſdam montis vrbi proximi cacumine, quatuor parietes ſua etiam memoria extitiſſe, intra quos ille ſemper populi peccatis Deum placare ſolitus eſſet. Quinetiam cùm ad euangelium ſcribendum eum delegiſſet locũ, & illum petiſſe, vt nullus eò è cœlo imber, quoad opus inſtitutum abſoluiſſet, deſcenderet, & miraculis illud ad ſuam etiam ætatem perſeueraſſe ſcribit. Auguſtinus autem explanans illius librum extremum, qui Euangelium inſcribitur, commemorat ætate ſua famam conſtantem fuiſſe, in ſepulcro eius terram ſenſim ſcaturire, & quaſi ebullire ſolitã, quod quamobrem fiat, non audet certum aliquid pronunciare.

Gregorius Turonen.

Auguſti. in Ioannẽ.

VITA BEATI

MATTHAEI APOSTOLI,
*Ioachimo Perionio Benedi-
ctino Cormœriace-
no auctore.*

Marc.1. Luc.5. MATTHAEVS *publicanus, cui & Leui, quemadmodum Marcus & Lucas commemorant, nomen fuit, Alphæi vt ait Lucas, fuit filius. Is primum ex communi disci pulorum numero fuit, deinde ex eo à Christo ad apostolicam dignitatem honorémque euectus. In numerum quidem discipulorũ ascriptus fuit* *Matt.4.* *hoc modo. Cum ipse publicanus, vt dixi, esset, publicanorúmq; munus exequeretur, eum Christus, vt se sectaretur, hortatus est, quod ille non grauate ilicò fecit, introduxítque domum suam Christum, vbi ei adhibitis multis publicanis aliísque hominibus quorum de vita Pharisæi male existimarẽt, conuiuium apparauit. Quod cùm Pharisæi, qui Christi facta calumniandi causa obseruabant, animaduertissent, illud ei vt probrum obiicere cœperunt, quòd cum publicanis peccatoribúsque vesceretur. At ille eam illorum calumniam ita vel elusit, vel diluit, vt diceret, non valentibus medico opus esse, sed ægris. Atque hoc quidem modo se Matthæus in Christi disciplinam tradidit. Apostolorum autem duodecim numerus non ita sensim*

239

ſim auctus & expletus fuit, ſed duodecim, quorum eſt Matthæus, ſimul ex communi diſcipulorũ numero delecti atque adeo ſelecti tum fuerunt, Luca teſte: cùm Chriſtus nocte in oratione in monte quodam conſumpta mane ad ſe omnes accerſiuit. Non eſt quod hoc loco dicam, Matthæum ex quo Chriſtum ſecutus ſit, nunquam ab illo diſceßiſſe, teſtémque ac ſpectatorem eius miraculorum, totius vitæ etiam imitatorem, ſocium itineris ac laborum, curarum, angorum participem fuiſſe. hæc enim ei ſunt cum cæteris communia. Itaque ad ea quæ ad eum propriè pertinent, feſtinat oratio. Cùm illud tempus veniſſet, quo Chriſtus ſuos omnes, atque in his maximè duodecim vniuerſum orbem peragrare docendi euangelij cauſa voluit, diuiſis inter ſe ex præſcripto afflatúque Spiritus prouinciis, Aethiopia Matthæo obtigiſſe dicitur. Huc ille primò quoque tempore venit, ac primum in vrbe & maxima nobiliſsima cõmoratus eſt, in qua magi duo Zaroës & Alphaxat falſis quibuſdam inanibúſq; editis operibus, in eam ſui admirationem Aegyppũ regem cum populo excitauerũt, vt eos deos eſſe crederent. Matthæus autem primò ſuo aduẽtu, eorum præſtigias fraudéſque aperuit atque refellit. Nam & eis quos illi excæcaſſe videbantur aſpectum, & ſurdis auditum, reſtituebat Angues quos in homines ita concitabant, vt Luc. 6.

grauißima vulnera infligere viderentur, expellebat, vulneráque curabat. Erat tum in eadem vrbe, Candaces Eunuchus reginæ, qui à Phi-
Act. 8. *lippo baptizatus fuisse in Actis apostolicis dicitur. Is cum Matthæum hæc omnia facere animaduertisset, prouoluit se ad eius pedes, Deúmque laudauit, qui misertus esset populi sui, quem cũ Magi in errorem induxissent, ipse per Apostolum suum ab errore ad rectam viam reuocauisset. Recepitque eum domum suam, quò amici illius ac necessarij confluere cœperunt, audit óq; vitæ verbo, crediderunt, salutaríque aqua expiati sunt. Plures enim partim miraculis nõ iis modò quæ paulò ante commemoraui, sed nouis aliis quæ maxime in ægrorum curatione versabantur, adducti, partim singulari illius eloquentia, religionem disciplinámque nostram cõprobarunt. Itaque Candaces Eunuchus ille, tot linguarum in ea cognitionẽ admiratus rogare eum cœpit, vt exponere vellet, quî fieri posset, vt ille cum Hebræus esset, tamen tam plenè linguam Græcam, Aegyptiacam, Aethiopicámque nosset, vt earum homines ipsi concederent. Tum Matthæus homines inquit, quondam principio generis sui, vno sermone omnes vsos fuisse, eorúmque arrogantiam fecisse, vt vnus in multos eósque dißimiles sit, varióśque diuisus. Arrogantiam autem fuisse eiusmodi, vt turrim communi consilio ædificarent, cuius fastigium cælũ*

pertin-

pertingeret. Quod cum Deus animaduerteret, eum tantam linguarum sermonúmque varietatem repente eis admiscuisse, vt quid quisque diceret, aut vellet, nemo homo alius nec ipse intelligeret, nec alij explicare posset. Hoc linguarum multitudinem initium habuisse, hoc quasi supplicio hominum temeritatem & audaciam tãtam retardatã ac repressam fuisse. Neque enim hanc viam esse quæ recta ad cœlum ferret sed eam quam Christus Dei filius in mundum veniens ostendisset. Eum enim decimo quàm in cœlum ascendisset die, misisse ad ipsum & condiscipulos Spiritum sanctum, quo afflati variis linguis apud homines, qui tum Hierosolymam ex omnibus penè imperiis conuenerant Christi virtutes beneficiáque in genus hominum prædicassent. Se enim & rationem qua humanam naturã ille assumpsisset, exposuisse, & eum natum ex matre virgine, ab eadem educatũ, cum triginta annos natus esset, baptizatum, inde tẽtatum à diabolo, denique in crucem actum narrasse, tertio inde die ab inferis mortuísque excitatum, quadragesimóque ipsis spectantibus vi sua cælos conscendisse, eum ibi à dextra patris sedere, vnde esset tandem aliquando venturus, vt homines pro suis quenque meritis iudicet. Non igitur se istas tantum quatuor linguas, sicuti putaret, nosse, sed omnes omnium gentium quascunq; adirent. Nunc ergo turrim ædificari,

nõ lapidibus, sed Christi virtutibus. Omnibus qui Patris, Filij & Spiritus sancti nomine baptizarentur, aditum ad turrim quam Christus ædificauisset, patere, vnde facilis in cœlum ascensus ostẽderetur. Hæc atque talia cum mystico sermone Matthæus dissereret, venit qui nunciaret magos duos aduentare cum singulis draconibus, qui ore flammas redderent, naribus auras sulphureas spargerent, quarum odor teterrimus homines enecaret. Matthæus statim signo crucis intentato, egredi cœpit: quem cum Candaces Eunuchus prohiberet, admoneretque vt sibi potius consuleret, atque è specula tutò feras conspicaretur, Tu verò, inquit, qui times, in specula cõsiste: ego qui nihil timeo, in publicum prodeo. Vix dicendi finem fecerat, cum apertis foribus dracones atque magos qui eos sequebantur, cõspicit. Feræ autẽ vt primum Matthæum animaduerterũt, ad pedes illius cubantes somno se ac quieti dederũt. Tum apostolus per ridiculũ magis, Vbi est, inquit, ars vestra? Excitate eos si potestis. Equidem si Christum dominum non rogassem, furor quem in me concitauistis in vos omnis retortus recidisset. Cúmque illi arte sua dracones expergefacere conarẽtur, diúque id tentantes nihil proficerẽt, Matthæus hoc artis eorum esse negauit, hoc se facile posse facere, dixit eósque ita præceptis suis parituros, vt deposita iracundia, eiectóque furore quàm primùm ad lustra.

lustra sua redirent. Hoc populus orare, hoc precari, vt se à bestiarum furore quem expertus esset, liberaret. Tum Matthæus Christi nomine qui ex Spiritu sancto natus esset, ac Maria virgine, quémque Iudas apostolus Pharisæorũ libidini dedidisset, quem illi postea cruci suffixissent, qui sepultus tertio die quàm mortuus esset, excitatus esset ab inferis & mortuis, qui cum discipulis quadraginta diebus versatus esset, eísque omnia quæ ante mortem dixerat, commemorasset, qui denique quadragesimo quàm excitatus fuisset à mortuis, die, ad cælos conscendisset, vnde aliquando rediret, vt viuos mortuósque iudicet, Spiritum Dei adiurasse dicitur, vt dracones excitaret, excitatos iuberet ita repetere sua lustra vt nihil cuiquam mali ac detrimenti afferrent. Cum his verbis repentè feræ discesserunt, nec ex eo tempore à quoquam visi sunt. Tum hortari eos qui circunstabant, cœpit, vt à dracone diabolo liberari vellent, se enim à Deo salutis eorum causa missum esse, vt relicta idolorum superstitione, se ad veram vnius Dei religionem conuerterent, qui omnia creasset. Deum enim, hominem quem primum condidisset, vnà cum vxore quam ex illius costa finxisset, in paradiso collocasse. Paradisum autem quæ altißimos montes superaret, cæloque vicina esset, locum amœnum esse: in eo nec senectuti, nec morbo; nec his miseriis,

calamitatibus & malis quæ sentiamus locum esse, omnia iucunda illic ostēdi, grata omnia & ex animi sententia euenire. Addidit hoc etiā, cùm primi illi homines in tam amœno loco à Deo collocati fuissent, diabolum tanta in eos statim inuidia exarsisse, propter Dei imaginē & similitudinem quam in eis cerneret, vt serpentis anguisque specie, ad mulierem accedens, nunquam eam destiterit vel diuinitatis quam illis promitteret, specie illicere, quoad persuasisset, vt fructum à Deo pœna capitis vetitum comederet, quod etiam Adamus ab vxore pellectus & deceptus fecisset. Quæ cùm Deus animaduertisset, illos primos homines ab eo ex loco perpetuæ iucundæq; vitæ, in hunc calamitatis miseriæq; plenū expulsos esse supplicij causa. Non tamen eos, eorumque posteros à Deo neglectos esse, sed tam charos habitos, vt ad extremū Dei filius pro singulari eximiáque erga nos benignitate, homo fieri diuinitate retenta, minime dubitauisset. Natum enim eum esse ex Maria virgine, cum Spiritus sancti virtute conceptus esset, sicuti angelus ei prædixerat fore, vt virginalis in ea castimonia quam Deo vouisset, salua permaneret. Idq; multò ante, à Salomone prædictum fuisse, cum diceret: Sapientiam Dei, id est Dei filium, sibi domum ædificauisse. Hoc etiam consentaneum fuisse, vt quemadmodum Adamus fictus cōpositúsque fuisset ex terra,

242

quæ virgo esset, cum nec peccato cõtaminata, nec sanguinis effusione polluta, nec mortui vllius sepultura inquinata ante fuisset, sic Dei filius qui Adamum restituere ac redimere voluisset, ex virgine nasceretur. Atque vt ille à diabolo contra Dei praeceptum vescendo victus fuisset, ita hic ieiunãdo diabolum vinceret. Quinetiam superatum eum esse ab illo patientia, quam ad flagra, ad colaphos, ad sputa, ad coronam spineam, denique ad crucem voluerit peruenire, vicisse mortem oppetendo, vt cælos nobis resurgendo aperiret cum nemini dubiũ esse deberet, quin animi sanctorum ex corporibus excedentes illuc conuolarent. Extrema eius oratio fuit, qui vellet, à morte iam ad vitam redire, & ad paradisum, vnde Adamus parẽs noster eiectus, hic nos procreauerit. Aperuisse nobis Christũ paradisi portas, vt ad patriam reuertamur, in qua mors nihil poßit, in qua nullus miseriæ locus sit, nullus mærori, sed lætitia & gaudium, quod nulla tempora nec tollere, nec obruere poßint. Cum hæc aliáque eiusdem generis Matthæus peroraret, repente tumultus quidam tristitiæ luctúsque plenus exortus est. Efferebatur enim cum gemitu omnium Regis filius, ad cuius funus cum ingenti multitudine duo quoque magi illi conuenerant. Qui cum illum ab inferis excitare frustra conati essent, suadere Regi cœperunt, vt filium qui ad deorum concilium raptus

esset, in deorũ numero reponeret, eique templum ædificandum curaret, in quo illius statua poneretur. Quod cum Candaces Eunuchus intellexisset, ad reginam adiens, ei suasit, vt magos in custodiam traderet, Matthæúmque accerseret, qui si filium mortuum à mortuis excitaret, magos quorum sceleribus mala omnia in ciuitate euenirent, viuos exuri iuberet. Accersitur Matthæus, cum honore introducitur, Euphinisia regina supplex eum rogare, vt filium suum excitaret. Se enim credere illum à Deo salutis hominũ causa missum esse, eiúsque esse discipulum, qui & mortuis vitam restituisset, & ab omnibus sub imperio morbos omnes depulisset. Itaque sibi non esse dubium, quin si illius nomen appellauisset, filius mortuus reuiuisceret, Apostolus fidẽ Reginæ admiratus hæc ei dixisse fertur, Eam profiteri se credere, quæ nõdum ex ipsius ore verbũ vllum audiuisset. Itaque hoc sibi persuaderet, excitatum iri filium ab inferis. Cúmque in cœlum manus tendisset, Deus, inquit, Abraham, Deus Isaac & Iacob, qui in mundum salutis nostræ causa filium tuum vnigenitum misisti, vt & nos ab errore abduceret, & te nobis Deum rerum ostẽderet, rogo te ac deprecor, vt hũc excites, vt hi Deum præter te præpotentem esse nullum credant, & quæ dixi vera esse intelligant. Cúmque hæc perorasset, manum mortui comprehendit, cum his ver-

243

his verbis, Domini mei Iesu Christi qui cruci suffixus est, nomine, Euphrono (erat enim hoc nomen regis filio) reuiuisce, & surge. statimque reuixit, cum summa patris regis & voluntate, & admiratione. Itaque confestim coronas & purpuram ei deferri iussit, praconésque misit, qui ex toto imperio suos accerserent, vt Deum in hominum specie ac figura latentem cernerent. Fit concursus hominum innumerabilium, qui cum cereos, & lampadas deferrent, thuráque incendere vellent, adhibito vario sacrificiorum genere, tum Matthæus ne id facerent prohibuit: se enim non Deum esse, sed domini sui Iesu Christi seruum, à quo missus esset, vt ipsi relicta simulacrorum, quæ colerent, superstitione & errore, ad veri Dei cultum religionémque reuocarentur. Qui si ipsum hominem eis similem Deum esse crederent, quantò magis eum Deum esse credere deberẽt, cuius se ipse seruum esse prædicaret? cuius etiam nomine regis filium excitasset ab inferis? Itaque cum hæc ipsi ratione atque animo vera esse perciperent, aurum & argentum coronásq; aureas è conspectu ipsius tollerent, templúmq; Deo vero ædificarent, in quod ad Dei verbum audiendum cõuenirent. Hæc illius verba vt Dei oraculum accipientes, tãtum architectorum operariorúmque numerum adhibuisse dicuntur, vt intra dies triginta opus perfectum absolutúmque sit.

Templo autem nomen, vt ita dicam, Resurrectionis imposuit, propterea quòd filij regis excitatio ei ædificando occasionem attulisset, tres & viginti annos illic præfuisse, atque presbyteros & diaconos instituisse, ciuitatibúsque episcopos præposuisse, & complura templa fundasse dicitur. Salutari etiam aqua & Aegippũ regem expiauit, & Euphinisiam reginã, & Euphronomum quem excitauit, & Iphigeniam eorum filiam, quæ, vt mox dicetur, ab eodem Christo dicata virgo permansit. Quoniam autem longũ est exponere, quot cæcis aspectũ reddiderit, quot leprosos curauerit, quot paralysi liberauerit, quot denique à mortuis excitauerit, quàm religiosus Aegippus rex fuerit, quàm proba eius vxor regina, hic quam ob causam, quoque modo mortem pro Christo obierit, narrari melius est. Aegippus quidem, cùm admodum senex in sancto proposito permanens, excessisset e vita, Hirtarchus regnum adeptus est. Is Iphigeniã Aegippi filiàm in matrimonium áccipere cupiebat, idque se facile ab Apostolo impetraturum esse sperabat: quanquam enim eam non solùm Christo consecratam videbat, verumetiam iam amplius ducentis virginibus præpositã, tamen eius animam facilè Matthæi auctoritate commoueri abducique possè existimabat. Itaq; hac spe fiduciáque fretus Apostolum adiit, eique dimidium regni pollicitus est, si hoc virgini in ani-

in animũ induxisset. Hoc illi Apostolus primùm nec planè concessit, neque denegauit, sed eum tãtùm admonuit, vt consuetudinem Aegippi seruans, qui omni sabbato eò conueniret, vbi verbũ Dei prædicaret, ipse virgines omnes quæ cum Iphigenea essent cõuocaret: tum illum auditurum, quot coniugium laudibus ornaret, ipsúmque Deo gratum acceptúmque esse doceret. Omnes cùm conuenissent, Matthæus hortatus est, vt & attentè audirent, quæ dicturus esset, & memoria, quæ iam audissent, tenerent. Hirtarchus, qui hæc Apostolum dicere arbitraretur, vt Iphigeniæ animum ad ea quæ de coniugio quod initura esset, prepararet, laudibus eum efferre cœpit, de iisque rebus cum iis quos secum adduxerat, communicabat. Facta rursus audientia, ita Apostolus exorsus est: Viderent illi, quàm longè oratio pregressa esset, vt etiam cædem rectè fieri posse doceret, cùm is occiditur, qui si ipse solus interfectus non esset, multos innocentes occideret. Sic Goliam occisum esse, sic Sisaram, sic Amanum, sic Olofernem, sic denique interfectos esse, qui eorum sedibus ac regnis insidias parassent. Itaque coniugia etiam dum inirentur, præclaris honestisque actionibus & officiis ornari, si iustè, si legitimè, si sanctè, si integrè inirentur. Quòd si sponsam regis eius seruus vsurpare audeat, is non solùm peccare, sed etiam tam graue scelus admit-

tere dicitur, vt quam primum viuus exuratur, non quòd coniugium omnino ineat, sed quia regis aut domini sui vxorem vsurpet: Sic Hirtarchus rex (ad eum autem orationem conuertisse dicitur) cùm Iphigeniam regis cui successisset filiam sciret, Regisque cælorum sponsam, & sacro velamine consecratam, quo tandem modo posset potentiori ereptam, in matrimonio ducere? Hirtarchus qui adhuc Apostoli verba omnia laudauisset, tum iracundiæ facibus concitatus, discedisse dicitur. Ipse verò multò alacrior cœptum sermonem persecutus est, cùm cæteros ad audiendum nõ minus quàm anteà paratos vidisset. Regem dixit, qui in orbe terrarum dominator alios teneret, haud diuturnum imperium tenere posse, Regis autem qui cœlis præesset, æternum esse dominatum & imperium. Eundémque vt lætitia gaudióque maximo eos qui ipsi fidem seruant, perfundit, & afficit, ita eos acerrimis suppliciis afficere, qui ab illius fide deficerent. Quòd si regis ira & furor pertimescendus esset, quid de Deo existimare deberent? præsertim cum hominis ira siue tormentis, siue ignibus, siue ferro & sanguine satietur, ad quoddam tempus duret, diuina autem vltio sempiterni ignis in scelestos supplicium statuerit? Itaque dominum nostrum Iesum Christum suis præcepisse, cùm in conspectum regum processissent, ne

eos timerent qui cum verberauissent & interfecissent, nihil quod prætereà facerent, haberent: eum metuerent potius, qui cùm occidisset, & perdere posset, & in gehennam mittere. Iphigenia tum spectante populo se ad pedes Apostoli misit, orauitque eum eius nomine cuius apostolus esset, vt sibi sociisque virginibus omnibus, quæ domino ipsius sermone consecratæ essent, manus imponeret, quò facilius minas regis possent contemnere. Ille eius precibus adductus, Christique præsidio ac spe fretus, contempto regis odio, velum omnium capitibus apposuisse dicitur, Deúmque orasse, vt illas famulas suas, quas ex omni numero bonus pastor ad seruandam ornandámque perpetuæ virginitatis castimoniam elegisset, ipse custodiret, atque tueretur, & ad omnia virtutum munera & officia duce sapientia ita excitaret atque præpararet, vt victis carnis illecebris, coniugiisque non legitimis repudiatis, vinculo quod res nulla soluere posset, cum Christo colligarentur. Hæc atq; alia eiusdem generis cùm Apostolus virginibus illis bene precatus esset, missæ sacro peracto, ad aram in qua Christi corpus confecerat, reuersus est: ibi cum passis manibus præcaretur, eum lictor ab Hirtarcho rege missus, securi percussit. Quod vt populus accepit, statim ad palatium cum igne proficisci cœpit, vt ligna & sarmen-

ta circundaret, ignémque subiiceret, quo incendio totum deflagraret. Obuiam fiunt populo furēti sacerdotes omnes ac clerici, qui hortati sunt ne id facerent, quod voluntatem diuinam offenderet. Petrū enim apostolum cum districto gladio Malchi cuiusdam auriculam præcidisset, à Christo ne par pari referre videretur, obiurgatum esse, atque auriculam suo loco integram sine vllo doloris sensu restitutam. Itaque Apostoli martyrium læti animis celebrarent, & quid Deus constitueret, expectarent. Iphigenia autem Christi virgo, quicquid auri & argenti & gemmarū habuit, id cùm ad sacerdotes attulisset, ea omnia se ita conferre dixit, vt cum dignum Christi Apostolo templum ædificassēt, quod reliquum esset, egentibus erogarent. Sibiq; dixit certamen rémque cum Hirtarcho fore. Quod non ita multò post accidit. Hirtarchus enim omniū nobilium vxores ad eam proficisci iußit, quòd earum siue precibus, siue cohortationibus illam flecti addicique posse speraret, vt ipsi in matrimonio collocaretur. Quò cum illa nullo modo deduci posset, magos conuocat, qui eam dæmonum præsidio vsi raperent. Sed nihil ars eorum potuit. Itaque alia via rem aggreditur. Incendere constituit locum in quo Iphigenia vnà cum cæteris virginibus die noctúque Deo seruiebat. Nec verò subiecti ignes nocere potuerunt, flammáque circum domum tantùm apparuit.

apparuit. Quin etiam angelus vna cum Matthæo visus esse dicitur, qui Iphigeniam bono animo esse iuberet, nec ignem timere, qui in eum à quo paratus erat, redūdaturus esset. Vix angelus finem dicēdi fecerat, cum ventus ortus est, qui suo impetu flammam à domo virginis ad regis palatium transtulit, vt consumptis omnibus ipse cum filio quem vnum habebat, ægre potuerit euadere. Quanquam multò illud supplicium leuius ei accidisset, quàm quo affectus est. Nam & in illius filium cacodæmon inuasit, atque intrauit, cuius impulsu cum ad Apostoli sepulcrum magno impetu cucurrisset, manibus à tergo vinctis, eum paterna crimina & scelera cogebat confiteri: & ipsum elephātia totum infecit, quem morbum cum medici adhibiti curare non possent, ipse vi morbi coactus, in gladium incubuit. Quod vt resciuit populus, magnam ex morte illius cepit voluptatē, fratrémq; Iphigeniæ, Beiorium nomine, qui sororis opera à Matthæo aqua salutari expiatus erat, regalem potestatem administrare voluit. Is cum quinque & viginti anno natus regnare cœpisset, ad tres & sexaginta imperium prorogauit. Duobúsque susceptis liberis, vnū exercitui præfecit, alterum regni heredem instituit. Ita pace in Ecclesia Aethiopiæ constituta, Respublica Christiana illic Matthæi meritis ac precibus amplificata est. Scripsit Euāgelium, quod eius

nomine circunfertur, Hebraico sermone. vt ait Hieronymus, quod incertum est quisnam postea in Græcum conuerterit.

BEATI BARTHOLOMAEI APOSTOLI

vita, Ioachimo Perionio Benedictino Cormœriaceno auctore.

BARTHOLOMAEVS *primum Christi discipulus, deinde apostolus fuit. Ei India (neque enim in libris qui Noui testamenti nomine inscripti sunt aliud de eo scriptum est) ei inquā India prouincia, quæ orbis finis & terminus est, obtigit, in quam vt venit, templum quoddā ingressus est, in quo Idolum & simulacrum quod incolæ Astarotum nuncupabant, erat eiusmodi, vt se homines quouis morbo afflictatos curaturū profiteretur. Sed curatio quam adhibebat, non vera erat, sed quædam eius quæ homines captabat, simulatio. Neq; enim quenquam curabat, sed cum eos quos in morbū coniecisset, torquere & excruciare desineret, hominibus hoc ipso curare videbatur. Primo autem Bartholomæi aduentu simulachrum, aut potius dæmon qui in eo latebat, nec responsa dare, nec cuiquam ex iis quos in morbum coniecisset, subuenire poterat. Itaque cum indies maior ægrorum*

rum

247

rum multitudo in templum curationis causa conflueret, quorum nemo vlla ratione remedium inueniret, coacti sunt sacerdotes ad proximum oppidum venire, atque à Deo qui ibi colebatur, quærere, cur Deus quem ipsi colerent, iam responsum nullum daret. Respondet Beritus (hoc enim Deo nomen erat) ob eam causam illum iam loqui non posse, quod ibi esset Bartholomæus Dei Apostolus. Cúmque rogarent quisnam ille esset, & qua ex re eum possent internoscere, Amicum veri Dei eum esse ait, ob eámque causam venisse in illam prouinciam, vt omnia deorum numina euerteret: eius barbam prolixam esse paucis iam canis distinctam, nigrum capillitium, carnem candidam, nares iustas staturam iustam, pallium album. Sex & viginti annis, vestem eius nec sordes contraxisse, nec sensisse vetustatis iniurias. Centies interdiu totiésque noctu flexis genibus ab eo Deum verum rogari. Se ab eis petere, vt eum cum inuenissent, rogarent, ne eo migrans eodem supplicij genere se afficeret, quo in Astarotum collegam ipsius animaduertisset. Illi cum deus conticuisset, redierunt, cúmque magna cum diligentia Apostolum quærerent inter peregrinos, fortè quidam quem dæmon agitabat, magno clamore Bartholomæũ nomine appellare cœpit, ac palam dicere, se illius precibus incendi: quod cum Apostolus audisset, imperauissétque vt

& obmutesceret, & abiret, statim & obtemperauit ille, & homo curatus est. Erat tum in ea prouincia Polimius rex, qui cum à Bartholomæo ex corpore huius hominis cacodæmonem expulsum esse auditione accepißet, filiam quam dæmon torquebat ad eum misit, rogans, vt quẽadmodum Eustium (ei enim homini quem curauerat, hoc nomen fuit) ab eo morbi genere liberaßet, sic filiæ quam clarißimã haberet, subueniret. Virgo autem ita à malo genio agitabatur, vt præ dolore omnes morderet, & quos arripere poterat, discerperet. Itaque catenis vincta ad Apostolum adducta est, quam vt vidit, eã solui iußit. Ministri hoc se facturos pernegarũt, quòd nemo ad eam accedere, nemo eam attingere auderet. Eos ille primum obiurgat quòd cum hostem qui in virgine eßet, vinctum & constrictum teneret, ipsi eam etiam tenerẽt. deinde eis imperat, vt ad eam accederent, eámque soluerent, ac abluerent, & postridie prima luce ad se introferrent. Illi cum dicto audientes fuißent, dæmon ita expulsus eiectúsque est, vt eam postea nunquam agitauerit. Rex ne tanto beneficio accepto immemor ingratúsque videretur ei camelos auro, argento, gemmis, vestibúsq; onustos muneri misit, quæ omnia cùm Apostolus diligenter quæsitus, inueniri minimè potuisset, reportata sunt in palatium. Postridie prima luce occlusis foribus Apostolus in regis cubiculum

culum cùm solus esset, introiisse dicitur, eíque dixisse, frustra se ab eo cum auro, & argẽto quæsitum esse, cùm ea omnia illi requirant, & desiderent, qui terrena sapiant & quærant, cuiusmodi nihil ipse requireret. Itaque se hoc sibi ipse persuaderet velle, Dei filium nasci voluisse ex virgine, cuius initium ante orbem conditum à Deo patre esset, quiq; naturis omnibus tam iis quæ cernerentur, quàm iis quæ aciem oculorum effugerent, principium dedisset. Virginem autem eam, ex qua natus esset, omnem viri concubitum declinasse ac repudiasse semper, primámque omnium Deo virginitatis votum nuncupasse. Ad eandem missum à Deo Gabrielem archangelum in cubiculum quod occlusum esset venisse, eúmque cùm illam metu perculsam cerneret, hortatũ esse ne timeret, quòd ipsa à Deo gratiam iniisset tantam, támque ei grata esset, vt filium & cõceptura & paritura esset, quem Iesum vocaret, quíque filius summi Dei diceretur. Illa verò iam metu deposito constanter rogasse, quî id fieret, cùm Deo virginitatem castimoniámque vouisset, ad eáque angelum respondisse, Spiritus sancti illam munere & opere nõ viri semine concepturam esse atque parituram. Itaque quod sanctum ex ea nasceretur, id Dei filij vocatum iri nomine. Hæc etiam Bartholomæus Polimio regi patefecit, hũc Dei filium cùm natus esset, se triginta annos natũ, passum

esse tentari à diabolo eo, qui primum hominem vicisset, cùm ei auctor fuisset, vt fructum quem Deus vetuisset, ederet. Itaque eum ad se accedere propterea passum esse, vt quemadmodum Adamo, id est primò homini per mulierem suasisset, vt vesceretur, & comedit ob eámque causam ex paradiso in hunc mundum exilij supplicijque causa expulsus, omne hominum genus propagauit & genuit: sic huic cùm suasisset, vt lapides quos ostenderet, in panes, si filius Dei esset, conuerteret, & ederet, victoriam qua potitus erat, ieiunantis virtute constantiáque amitteret, cùm ei respondisset. Non solo pane hominem, sed omni etiam verbo quod ex Dei ore exiret, viuere. Aequum enim fuisse, eum à virginis filio vinci, qui filium virginis antè vicisset. Hoc loco Polimius Apostolum rogat, cur primam virginem vocasset eam, ex qua homo & Deus natus esset. Ille cùm gratias Deo primùm egisset, quòd regi mẽtem ad se audiendum dedisset, ita respondit, primum hominem Adamum dictum esse, terrámque ex qua fictus compositúsque fuisset, & matrem eius, & virginem fuisse, propterea quòd nec sanguine humano adhuc polluta contaminatáque fuisset, nec ad cuiusquam mortui sepulturam aperta. Itaque consentaneum fuisse, id quod iam dixerat, vt qui filium virginis, id est terrae, vicisset, is à virginis filio vinceretur.

tur. Viciſſe autem illum, quòd arte & fraude egiſſet, vt Adamus cõtra Dei praeceptum veſceretur, ob eámque cauſam expulſum eum eſſe ex paradiſo, quò ei reditus poſtea non patuiſſet. Hunc autẽ virginis filium egiſſe, vt artem diaboli & experiretur & vinceret, vt cœlum homini victoria ſua aperiret. Nec verò eius temperãtiam ante quadrageſimum diem diabolum tentare cœpiſſe, quòd ita exiſtimaret, ac ſecum reputaret, ſi quadrageſimo die minimè eſuriret, illud certum fore diuinitatis argumẽtum: ſin intra illud tempus eſuriret, hominem eum eſſe, qui ea quae homines, pateretur. Multáq; alia Apo*ſtolus de illa triplici tẽtatione & victoria commemorauit, eáque omnia eò pertinere voluit, vt doceret ad extremum quemadmodum ij qui tyrannos vincunt, ſuos mittere ſolerent qui in omnibus locis quae illi vſurparẽt, inſignia victricia ipſorum ſtatuerent: ſic Ieſum Chriſtum qui diabolum tyrannum ſuperauiſſet, apoſtolos ſuos miſiſſe in omnes prouincias, vt & diabolum eiúſque miniſtros, qui in ſtatuis tẽplorum habitarent expellerent, & homines qui eos colerent, ex illius qui victus eſſet imperio ac poteſtate eriperent. Itaque argentum & aurum ſe contẽnere ac pro nihilo putare, ſicut Chriſtus ipſe contempſiſſet, quòd ibi diuites eſſe cuperent, vbi ſolum eius imperium dominaretur, in quo nec languori nec morbo locus eſſet, nec triſtitiae, nec*

*morti, sed contrà vitam ibi, beatitudinem, feli-
citatem, lætitiámque sempiternam vigere. Quo
factum esse dicebat, vt cùm primùm in eius tem
plum intrasset, dæmonem qui responsa dare so-
litus esset, ab eius angelis qui ipsum misisset,
vinctum & constrictum teneret. Quòd si salu-
tari lauacro expiari vellet, fore, vt quanto ma-
lo caruisset, cerneret. Quod quò facilius compre-
hendere, & intelligere posset, iubebat eum au-
dire, qua arte eos, qui in templo ægrotarent, dæ-
mon is qui primum hominẽ vicisset, curare vi-
deretur. Dicebat ergo diabolum arte & fraude
sua agere, vt homines in varios morbos incide-
rent, ac tum denique eis suadere solitum, vt si-
mulacris idolísque crederent, atque vt animos
eorum dominatu suo teneret, tum denique mor-
bos immittendi finem eum facere solitum, cùm
lapidem aut metallũ deum suum esse dixissent,
quod illi curare nuncuparent. Tum verò quo-
niam constrictum eum ipse teneret, etsi essent
qui deum suum illum esse profiterentur, eum ta-
men respõsa nulla dare posse. Quod quò facilius
re intelligere & probare posset, promisit Apo
stolus se imperaturũ dæmoni, vt & in statuam
rediret, & se vinctũ esse, nec responsa dare posse
fateretur. Rex postridie prima luce pontifices
ei sacrum facturos respondit, séque adfuturum,
vt rem tam mirabilem & inusitatam cerneret.*
ostru *Postridie conueniunt põtifices, prima luce, iiq;
vt pri-*

vt primùm sacri instituta agere cœperunt, dæmon magno clamore ne id facerẽt prohibere cœpit, se enim catenis igneis vinctum & constrictum ab angelis Iesu Christi teneri, quem Iudæi in crucem sustulißent, cùm eum à se morte mulctari existimarent: illum autem de morte eiusmodi triumphum egiße, vt & dæmonum principem catenis igneis vinxerit, & tertio die victor reuixerit, & discipulis suis crucis signum dederit, eósque in vniuersum orbem miserit, in hísque Bartholomæum qui ipsum constrictum teneret. petere se maiorem in modum, vt illum etiam atque etiam rogarent, vt ipsum aliò proficisci pateretur. Tum apostolus ea omnia eum confiteri coëgit, quæ de morbis & diuinitatis profeßione illum regi paulo antè pollicitum eße dixi. Quæ cùm omnia dæmon planè confeßus eßet, tum apostolus omnes qui aderant, hortari moneréque cœpit, vt viderent, quem ipsi Deum coluißent, & à quo se curari putaßent. Itaque eo contempto, iam Deum verum colerẽt, qui & ipsos creaßet, & in cœlis habitaret. Quod si eũ pro ipsis rogare vellent, & vt omnes ægri curarentur, impetrare, ipsi simulacrum deiicerent & confringerẽt. Sic enim fore, vt & templũ Christo consecraret, & eos aqua salutari Christi nomine expiaret. Regis iußu omnes simulacrũ funibus aliísque machinis auellendum curauerunt, quo cæterísque minoribus diaboli opera, id

iubente apostolo comminutis, omnes clamare, Vnum Deum præpotentem esse, quem Bartholomæus prædicaret. Ipse tum passus sublatisque in cælum manibus, Deus inquit, Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob, qui filium tuum Deum Dominum nostrum misisti, vt nos, qui peccati serui eramus, sanguine suo redimeret, & tibi filios quæreret, qui idem verus Deus ex hoc cognosceris, quod semper idem es, & immutabilis permanes: Vnus es Deus pater, sine origine & ortu, vnus etiam filius tuus vnigenitus, Dominus noster Iesus Christus, & vnus Spiritus sanctus illustrator & altor animorũ nostrorum, hinc Iesus Christus suo nomine hãc vim nobis dedit, vt omnis generis morbos curemus. te vehementer etiam atque etiam rogo, vt omnis hæc multitudo hominũ salutem assequatur, téque omnes Deum vnum esse cognoscant, qui per Christum salutem restituas. Quæ cùm dixisset, angelus circunuolasse dicitur, & digito in quadratis lapidibus signum crucis sculpsisse, cum hac oratione, Hoc Deum à quo missus esset, dicere, quemadmodum illi morbis curarētur, sic se templum mundare & expiare omni sorde, eóque quem apostolus in solitudinem misisset. Polimius rex tum vnà cum vxore & duobus liberis, exercitu omníque populo aqua salutari expiatus est, abiectóque ornatu regio apostolum sequi cœpit. Quod cùm Astyages eius frater

maior

maior natu pontificũ opera rescivisset, misit unà cum eis mille armatos qui eum comprehẽsum ad se adducerent. perductus autem cum ab eo rogaretur, isne esset, qui ipsius fratrem evertisset: Nõ, inquit, everti eum, sed converti: & isne esset, qui deos lares confringendos curasset: se, dæmonibus qui in eis erant imperasse respõdit, ut ipsi idola futilia comminuerẽt, ut omnes homines relicto errore Deum verum, qui in cælis esset, agnoscerent & colerẽt. Cúmq; Astyages rex apostolo dixisset quemadmodum fratri auctor fuisset, ut Deo suo cõtempto, illius Deum coleret, ita se facturum, ut ipse relicto Deo suo, ipsius deo crederet & immolaret. Apostolus deum quẽ illius frater coleret, se vinctum & constrictum ostendisse respondit, & fecisse, ut simulacrum suum confringeret. Itaque si hoc ipsum Deo quem coleret facere posset, eadem opera illum facturum, ut Deo ipsius immolaret: sin nihil tale Deo, cuius servus esset, facere posset, ipse autem Deum illius confringeret, ita denique Deo illius crederet. Hæc cùm Bartholomæus diceret, nunciatum est regi, deum suum cecidisse, atque in multas partes fractum atque distractũ: quo ille nuncio adeò cõturbatus est, ut & purpurã qua indutus erat, sciderit, & apostolum fustibus cædi excoriari primũ, deĩ de securi feriri iusserit. Rex autẽ Polimius cũ populo veniẽs, eius corpus magno cũ honore extulit. Nec vero Astiages diis

scelus hoc inultum tulit. Tricesimo enim à morte die arreptus à dæmonio, in templum apostoli venit, eúmque pontifices eodem morbi genere afflictati & correpti secuti sunt, in quo omnes intra paucos dies ex illo morbo mortui sunt. Corpus autem apostoli diu illic in summo honore fuit, maximáque veneratione, quoad Barbari, id est, qui à nostra religione abhorrerent, cùm molestè ferrent illud à nostris, vt Gregorius pontifex Turonum scribit, coli, inuidia, odióque impulsi, clam è sepulcro sublatum, in aliud quod plumbeum esset, conclusum, in mare eiecerunt cum hac oratione, Populum nostrũ iam non decipies. Sed prouidentia diuina factum est, quemadmodum idem scribit, vt aquis conuehentibus delatum sit ad insulam Siciliæ quæ Lipara dicitur: Quo cùm peruenisset, patefactum esse Christianis & imperatum dicit, vt illud colligerent, ac conderent, ab eísque templum eo loco quo situm sit magnificum miróque opere ædificatum esse, in quo tum cùm hæc ipsa proderet, coleretur cum maxima eorum vtilitate, qui eius fidem implorarent.

VITA BEATI
THOMAE APOSTOLI,
Ioachimo Perionio Benedictino Cormæriaceno auctore.

*THomas quidem qui à Ioanne in Euan- Ioan. 20.
gelio Didymus appellatur, quo primùm
tempore se ipse in Christi disciplinam tradide-
rit, aut à Christo vocatus sit, diuinis literis mã-
datum non est. Hoc autem ex iisdem intelligi
licet, cum ex communi Discipulorum ordine ac
numero ad apostolatus dignitatem vna cum a-
liis vndecim euectum & elatũ fuisse. Is quan-
to in magistrum amore flagraret, tum declara-
uit, cum, languente Lazaro Mariæ Marthæ-
q; fratre, earum rogatu ad illum curandum Ioan. II.
Christus se ire velle discipulis exposuit. Nam
cum cæteri eum à suscepto propositóque consilio
deterrerent, quod in Iudæam venire constitue-
ret, vnde vix saluus & incolumis è Iudæorum
manibus elapsus esset, multáque alia ipse de
Lazari morte primum obscurè, deinde apertè
dixisset, vnus Thomas condiscipulis, vt Ioan-
nes cõmemorat, hæc dixit: Eamus & nos, cum
eóque moriamur. Hoc quidem vnum de Tho-
ma ante Christi mortem scripta diuina comme
morant. Cum autem tertio quàm in crucẽ actus
esset, die, à mortuis inferisque Christus excita-
tus fuisset, idem penè amoris singularis in eun-*

dem documentũ vt mihi quidem videtur, dedit. Cum enim eo ipso die quo excitatus est, vesperi Christus eo in loco in quem eius discipuli habitandi gratia cõuenissent. & vnde Thomas abesset, cæteris se ostendisset, eique redeunti condiscipuli se dominum vidisse narrarent, eis se ille habiturum fidem antè negauit, quàm vulnera, & plagarum cicatrices & vestigia non solum vidisset, verum etiã tractasset. Amantis enim etiam, non solum diffidentis aut dubitantis hæc videtur oratio. Nam eodem nos animo esse solemus, cum rem quæ nobis chara esset, amisimus. Tum enim si recuperatam in luctu inuentámque audiamus, aut nos rideri putamus, aut certè id fieri posse vix tandem aliquando, aut ne vix quidem credimus. Quod si aliqua ex parte culpandus est, accusandúsque diffidentiæ, quippe qui toties à magistro in spem vocatus esset, fore vt tertio die excitaretur, hanc talem siue dubitationem, siue diffidẽtiam, clarißima illa eius profeßio quam octauo inde die Christum plagas ei tractandas, manúsque videndas dantem, & Dominum, & Deum suum agnouit, non solum compensare, sed multum etiam superare debet. Atque hæc tantum literis diuinis de illo scripta inueni. Quæ autem sequũtur, etsi ex libro cuius author non nominatur, deprompta sunt, tamen quia paßim ab Ecclesiis legũtur, comprobare debemus. Igitur cùm misso

sancto

253

ſancto Spiritu, apoſtoli prouincias inſtinctu diuino docẽdæ religionis veritatiſque cauſa ſortirentur, Thomæ India diuinitus hoc modo obtigit. Gundaphorus Indiæ rex cùm palatiũ ædificare miro eóque Romano opere inſtituiſſet, Abanem qui ad id opus architectum præſtantiſsimum conquireret, Romã miſit. Is cùm Cæſaream veniſſet, à Chriſto rogatus eſſe dicitur, quid veniſſet quæve eum illò cauſa adduxiſſet. Cùm reſpondiſſet, miſſum ſe à domino Indiæ rege, vt architectum peritiſsimum locaret: Eſt, inquit ille, mihi ſeruus, qui ea in arte excellit. Credit primùm Abanes, Thomámq; ſibi tradi aſciſcit, deinde eum rogat, num ſeruus eius eſſet, à quo eſſet traditus. Ad hæc Thomas, Ego, inquit, ſi eius ſeruus non eſſem, cùm me tibi tradidit, reſtitiſſem. Nũc quia ſeruus illius ſum, nõ quod mihi libet facio, ſed domini voluntati morem gero, eiúſq; præceptis pareo. Nec verò vnus ego ſeruus eius ſum, ſed vnus ex millibus, qui omnes illius cõmodis ita inſeruimus, eiúſque rem ſic pcuramus, vt ex artibus quas quiſq; multas variáſq; nouit, prouincias omnes obeũtes quicquid lucri fecerimus, id illi ſine fraude paremus atq; afferamus. Dum hæc inter ſe ambulantes agunt, ad nauem perueniũt, qua cõſcenſa rurſus ſermonẽ vltro citróq; conferunt. Abanes prior, quid ille in arte præcipui teneret, rogat, quòd eum dominus ſuus cæteris prætuliſſet. Tum ſe

Thomas iacere fundamenta, quae nunquam vetustas consumeret, dixit, parietes construere & erigere quae nunquam collaberentur, facere exedras & speculas eiusmodi, quae lumẽ deesse aut deficere nunquam paterentur, fabricam totius aedificij ita erigere, vt excelleret. Aedificia autem etsi extrinsecus non magnam speciem pulchritudinémque praeferrent, at intrinsecus mira specie praestare. Quid pluribus, inquit, tibi artẽ meam praedicem efferámque laudibus? Quicquid marmore aut structura effici potest, in eo me genere excellere & praestare profiteor: & si quos mihi discipulos trades, diligenter erudiam. Cúmque Abanes & magnum dominum esse qui huiusmodi seruos haberet, dixisset, & quouis rege praestantiorem atque sapientiorem, Est, inquit Thomas, ita vt ais. Est enim vnicus patris filius, qui regnum tenet atq; imperat in excelsis montibus, quo nec hostis vllus, nec morbus, nec paupertas egestásve potest accedere. Hac atque his similia cùm Thomas narraret, secundis ventis vsi contento cursu Andranopolin vrbem appellunt. Tum fortè rex eius loci, quòd filiam suam nuptui tradebat, quò magnificentior celebriórque apparatus esset, per praecones omnes omnium ordinum conditionúmque homines ad nuptiarum solenne conuiuium conuocabat, hac lege vt si quis abfuisset, ipsum offenderet. Itaq; Thomas & Abanes cum caeteris

teris peregrinis conueniunt. Mensæ omni genere ciborum instruuntur, coniiciunt ciues oculos in peregrinos quos nunquam viderant. Tibicinistria interim quæ Iudæa erat, circũcursabat, vt tibiæ modis singulos conuiuas oblectaret. Cúmque ad Thomam veniens, hominem nec edentẽ, nec bibentem animaduerteret, diutius aduersa stetit, ex eóque illius habitu statim Hebræum esse intellexit. Quod suum de illo iudiciũ aperto testimonio declarauit. nam Hebraicè canere cœpit, Vnum esse Deum Hebræorum, qui omnia creauit, mariáque effuderit. Thomas hæc audiens, vehementius orare, admoneréque puellam, vt hæc eadem verba, quæ vera essent repeteret. Tum verò is qui pocula ministrabat, cernens Thomam nec vescentem, nec bibentem, colaphum ei infregit. Thomas autem Hebraico sermone dixit, satius esse, vt ei in futura vita, in qua nullus esset supplicij finis, ignosceretur, & in hac pœnas quæ ad tempus durarent, eiusmodi penderet, vt & ipse interiret, & manus quæ colaphũ infregisset, derosa à canibus in medium cõuiuium inferretur. Hanc Thomas Hebraïco, vt dixi, sermone vocem misit, quo factũ est, vt præter psaltriam nemo intelligeret. Itaq; cũ pincerna vt aquam deferret, egressus, & à leone interfectus esset, canísque manum illius in medium cõuiuium intulisset, virgo quæ rem ita vt ab apostolo prædicta erat euenisse animad-

uerteret, conuiuis rem admirantibus, ipſa pedibus illius prouoluta, Hic, inquit, propheta eſt. Nam cum pincerna ei colaphum infregit, id fore prædixit, quod eueniſſe cernitis. Tũ clamor ac ſtrepitus hominum primùm à proximo quoque, deinde à rege etiam exauditus eſt. Rex quid rei eſſet, rogare cœpit. Re comperta, Thomam ad ſe venire iubet, atque ſponſo & ſponſæ bene precari. Sic enim mihi videtur Latinè hoc loco dici quod noſtri dicunt benedicere. Introductus autem in thalamum apoſtolus hac vſus oratione dicitur, Deus Abrahã, Deus Iſaac, Deus Iacob, benedic his adoleſcentibus, eorúmque in mẽtibus vitæ æternæ ſemen conſere, vt quicquid ad ſalutem ſuam pertinere didicerint, id perficere & exequi velint. Hæc cùm apoſtolus dixiſſet, ſalutato rege, abire cœpit, eúmque ſponſus deducere: quo in officio cùm eſſet, repẽtè palmæ ramus ei viſus eſt, quem manu arreptũ lætus ad ſponſam detulit. Cúmq; vterque eius fructum deguſtaſſet, ſomno oppreſſus eſt. In ſomno viſus eſt rex præpotens, gemmis fulgẽs, eos amplecti, cum hac oratione, Apoſtolus meus vobis tãtum precatus eſt, vt ſempiterna vita perfruamini. Experrecti dũ quæ viſi erant videre, vterque alteri exponit, ecce Thomas in cubiculum introit, eóſque his verbis alloquitur, A domino magiſtróque ſuo qui eis viſus eſſet foribus obſtructis introductum eſſe ait, vt id omne quo

vſus

vsus esset in eos, benè eis procederet. Eos virginitate præditos esse, quæ omnium regina virtutum esset, soror angelorum, libidinum victrix, fidei trophæum, quæ de hoste triũpharet, & ad vitam homines æternam tutò perduceret. Tum stupri corruptionísque mala eis exponit, in iisq; mortem sempiternam, quam si effugere vellent, castimoniam colerent, quæ facilem ad vitam sempiternam aditum patefaceret. Vterque eius pedibus prouoluitur, orátq; vt se in veritate confirmet, ne quid de doctrina diuina eis desit. Thomas eis se proxima nocte rediturum pollicetur, eáque plenius traditurum, quæ ad vitam rectè & ex religione degendam pertinerent. Quod cùm ille diligenter officioséque præstitisset, tum denique prospero cursu in Indiam contendit. Nec ita multò pòst, Dionysium quendam è discipulis suis Andranopolin misit, qui institutis sacerdotibus, fundatáque Ecclesia, multos in ea vrbe ab idolorum cultu ad Christi fidem religionémq; deduxit. Ipse verò Dionysius adolescens ab illo pontifex creatus, spõsam suã Pelagiam nomine virginũ sacris initiauit atque consecrauit. Hæc spõso mortuo duplex martyrium pertulisse dicitur, vnum quòd nubere, alterum quòd idolis sacra facere noluit. His enim duabus de causis, securi feriri iussa est. In eius autem sepulcro Græcis literis hoc incisum esse dicitur, Hic sita est sponsa Dionysii pontificis, Thomæ

apoſtoli filia. Sed ad rem reuertēdum eſt. Cum Thomas vnà cũ Abane in Indiam perueniſſet, Gundaphorus rex eum accerſiuit, rogauitq; primùm quo opere exædificare ædes ipſe sciret. deinde cum ille ad ſingula ita prudenter reſpondiſſet, vt ſummam de eius arte opinionem rex conciperet, numerata ingenti vi pecuniæ ad futurum ædificium, ipſe ad aliam regni partem profectus eſt. Thomas autem toto illo biennio, quo rex abfuit, nullum finem fecit docēdæ Chriſtianæ religionis, largiendæq; egentibus pecuniæ regiæ. Quo quidem factum eſt vt innumerabilem multitudinem ad profitendum Chriſti nomen perduxerit. Rex verò Gundaphorus cùm perfecta re qua eum abeſſe coëgerat rediens, hoc totum comperiſſet, quod feciſſet apoſtolus, eum ſtatim in vincula vnà cum Abane coniecit, vt eos paucis pòſt diebus interficeret. Tũ Gaudius regis frater grauiter ægrotàbat, nec ita multò pòſt vi morbi interiit. Quæ apoſtoli mortem in aliud tempus differre coëgerũt. Dum autem in magnifico funeris ſumptu atq; apparatu rex occupatus eſt, quatriduo quàm mortuus erat, Gaudius ab inferis excitatus, reuixiſſe dicitur, qui cùm ad Gundaphorum regem fratrem veniſſet, ei quæ vidiſſet ordine narrauit. Sibi ab Angelis in cælo palatium quod ei Thomas miro magnificóque opere extruxiſſet, oſtenſum eſſe, illius cùm pulchritudinem cõſideraret, eáq; laudata

laudata & suspecta, angelis qui ostendebant, dixisset, se hoc vnum optare, vt dignus esset, qui vel ianitor eius palatij deligeretur: tum angelos respōdisse, indignum eo se fratrem fecisse, itaque si in eo habitare vellet, se rogasse Dominum Iesum Christum vt reuiuisceret, adirétque regem fratrem qui illud venderet, accepta pecunia quā se profudisse existimaret. Legi Thomæ vitam descriptam in eodem libro, in qua scriptum est, non excitatum esse Gaudium, sed cùm grauissimè ægrotaret, hæc illi in somnis visa esse omnia. Gaudius cū hæc fratri exposuisset, in carcerem venit, prouolutúsque Apostoli pedibus, eum primum rogare cœpit, vt fratri qui imprudens tam graue scelus admisisset, ignosceret, deinde vt vestimenta elegantiora sumeret. Tum apostolus respondit, illum etiam ignorare, eos qui ad cœlum aspirarent, re nulla vti quæ terrā carnémque attingeret. Itaque sibi satis esse sciret, colobium quo in humeris vteretur, & pallium atq; sandalia, quæ nunquam omnino antè abiiceret, quàm excederet è vita. Iam vterque è carcere egrediebatur, cùm Gundaphorus ipse se mittens ad pedes Apostoli, veniā precatur. Ad vtrunque autem orationem conuertens. Apostolus, Magna, inquit vobis concessit dominus meus Iesus Christus, qui vobis mysteria sua patefecit. Prouinciæ iam vestræ nomen Christo dederunt, facite etiam vos vt expiemini, expiatique

lauacro sacrosancto, regnum sempiternum consequamini. Cúmq; Gaudius Apostolo dixisset, visum à se esse palatiũ, quod regi fratri ædificasset, idque vt ab eo emeret, se ab angelo impetrasse, respondißétque Thomas, hoc in fratris situm esse potestate, Gundaphorúsque dixisset, id sperare se consecuturum, quod iam ipsi ædificatum esset, illi vero alterum ab Apostolo extrueretur: tum hac Thomas oratione vsus est: Hoc vobis persuadeatis velim, innumerabilia iam in cœlo constructa esse palatia, eáque à prima mundi origine præparata, quæ fidei precio emantur. Itaque si cœlestium diuitiarum, si regnorum & palatiorum cupiditate ducimini, diuitiæ vestræ vos antecedere moriẽtes possunt, sequi migrãtes ab hac vita omnino nõ poßunt. Eas igitur egẽtibus, peregrinis viduis, pupillis, aliísque indigẽtibus largimini, freti hac spe, eas vos ibi multo maiores, vbi nullus est finis, cõsecuturos. His ita gestis, cùm iam locus eßet nullus in India, quo nõ fama & sanctißimæ vitæ quam ageret beatus Thomas, & mirabilium operum quæ in quouis morbi genere depellendo ederet, peruaderet, vndiq; ad eum cõcursus fiebat hominum, qui ad eum coronas ex auro & gemmis deferebant, vestésque regias, eo consilio, vt ei tanquam Deo cultum honorémque præstarent, vitulósque & arietes immolarent. Quod cũ Apostolus animaduerteret, Gunda-

phorum

phorum regem rogauit, vt res ad tricesimũ diem differretur, dum tota prouincia conuenisset. Fit igitur maior indies populi concursus, tantúsque tricesimo demum die numerus apparuit, vt coactus fuerit Apostolus in campum homines cõuocare. Quo in cœtu quoniã ægroti, sine delectu cum valẽtibus permixti, confusiq; erant, omnibus vnum in locum conuocatis, seiunctisq; à valentibus, ipse medius passis in cœlum manibus, precari supplex patrem cœpit, his verbis: Te sanctißime Deus, prępotẽs rerũ omnium pater, nomine vnigeniti tui quẽ ad nos tenebrarũ vitiorúmq; expulsorem, luminisq; tui largitorem misisti, precor, vt nunc verba eius cõfirmes, quibus ipse pollicitus est nos laturos esse quicquid à te suo nomine peteremus. Hic populus quẽ vides, aliqua opinione mirabilium tuorũ operum excitus conuenit, hic surdi sunt, hic muti, claudi, hic mille morborũ generibus afflictati sunt, vt tua benignitate sani & incolumes redire possint. Hæc illorum spes eos ne fallat, vehemẽter te etiam atq; etiam rogo, vt ex mirabilibus tuis operibus te cognoscãt esse solum verũ Deum & domini nostri Iesu Christi patrẽ, per quẽ omnia condidisti, & vnum spiritum sanctum qui animos illustret, sanctósque efficiat, & hoc tẽpore, & futuris seculis. Cũq; ij omnes qui sacro lauacro expiati erãt, respõdißent, Amẽ, tantũ repẽte fulgur in eos visum est cadere, vt tactos se de

cælo interituros putarent. Cúmque horam ferè dimidiatam prostrati solo iacuissent, primúsque Apostolus surgens illis vt consurgerent imperasset, quod dominus Iesus vt fulgur veniens eos morbis liberasset, illíque valentes Deo eiúsque Apostolo egissent gratias: tum demum è superiore loco ita ad eos locutus est, se à Iesu Christo, cuius seruus esset, missum esse, qui omnes ægros eorum paulò antè curasset, se enim hominem quemadmodum ipsi omnes essent, esse, ac missum à Deo, vt eos à cultu vano & falso simulacrorum ad vnius veri Dei omnium conditoris, qui in cælis esset, cultum religionémque traduceret. Itaque si vitam gloriámque sempiternam consequi vellent, primùm omnium in vnum Deum patrem, qui videri non posset, nec comprehendi, quíque immensus esset, crederent: deinde in vnigenitum eius filium dominum Iesum Christum, per quem effecta essent omnia voluntate patris, & quæ sub aspectũ caderent, & quæ aciem oculorum effugerent, tam terrena quàm cælestia. postremo in spiritum sanctũ consolatorem, qui sub cernendi sensum non cadens, & initio careret, quemadmodum & pater, & dominus Iesus Christus eius filius, cum quibus ita essent futuri, si syncerè & integrè in Deum crederent, & veterem hominẽ vnà cum ipsius operibus abiicerẽt: si omnia simulacra, & eorum dies festos delerent atque conculcarent, si

tenebras

tenebras abiicerent, vt æternam lucem inuenirent, si mortem refugerent, vt vita æterna digni essent. Quod ita denique perficere possent, si duodecim virtutibus, quas enumerasset, præditi essent. Primum omnium hortabatur eos, vt rectè crederent, deinde, vt credẽtes salutari aqua expiarentur, tum vt se à stupro abstinerẽt, tum vt ab auaritia, tum vt gulæ & edacitati imperarent, sexto loco, vt patientes essent rebus aduersis, septimo, vt perseuerarẽt in bonis actionibus, octauo, vt hospitalitati studerent, nono, vt quid Deus vellet, ac iuberet exquirerent, & cùm inuenissent, id diligenter efficerẽt: decimo, vt quid idem prohiberet ac vetaret exquirerent, quod cum inuenissent, id omnino declinarent: vndecimo, vt non solum amicos, verumetiam inimicos charos haberent. Postremò, vt diu noctúque in custodiendis conseruandísque virtutum diuitiis omnem operam, studium, diligentiámque ponerent. In his enim duodecim integram absolutámque æquitatis cognitionem cõsistere dicebat. Tum eos monuit, vt ea dona quæ contulissent, ipsi pauperibus & egentibus erogarent, (neque enim se Deum esse, sed Dei seruum) & se ipsi compararẽt, vt propediem salutari aqua expiarentur. His eos verbis dimisit Apostolus. Illi autem cum is dies, quem nos Dominicum dicimus venisset, expiati sunt aqua salutari, numero nouem milia, præter pueros & mulieres. His

ita gestis, diuino instinctu in Indiã superiorem profectus est. Ibi magnus ad eum concursus fiebat populorũ, cum orationem illius multa inusitata opera sequerentur. Nam & dæmones eyciebat, & cæcis aspectum restituebat, omniáq; morborum genera curabat. Interea accidit, vt Syntiche quædam quæ Migdoniæ Carisii propinqui regis vxori charissima erat, cùm cæca esset, à Thoma aspectũ recuperaret. Quod cum Migdonia animaduertisset, nec vestigium vllum pristini morbi notaret, magna voce clamare cœpit, eum vel Deum esse, vel Dei angelum, qui nulla adhibita medicina ita illam curasset. Illa vero hoc ita Migdoniam mirari dixit, quasi præter ipsam curasset neminem, cum innumerabilium morbos Iesu Christi dei sui nomine profligasset. Migdoniæ autem summa Thomæ videndi cupiditate teneri se dicenti, eum postera die, loqui ad populum constituisse dixit. Itaque si eum videre & audire illi in animo esset, vestem mutaret, ne fortè agnosceretur. Quid multa? Syntiches consilio vtitur, mutat vestem, famulari habitu ad constitutum locum inter ancillas suas venit. Thomas tum fortè causam cur Christus Dei filius in mundum venisset, exponebat his verbis: Quoniam vita hæc quam agimus, tot miseriis casibúsque oportuna est, vt cùm eam se tenere homines putant, ipsa effugiat, atque labatur, repen-

repentinóque casu ita effluit, vt iam inueniri non posit, idcirco veram lucem Dei filium è cælo ad nos descendisse, vt nos alteram vitã esse doceret, quæ omnino immortalis esset, omnisque doloris, gemitus, miseriæ, & calamitatis expers, contráque, cum summa voluptate, gaudio, lætitiáq; degeretur. Fecisse autem hoc eum, vt omnes qui ea conditione nascerentur, vt tandem aliquando morerentur, ad vitam quasi renati peruenirent, Deíque filij Apostolorum doctrina ij efficerentur, qui essent peccatores, peccatorúmque filij. Neque enim mortalium hominum filios immortales fieri potuisse, nisi aqua & spiritu sancto iterum nati, Dei filij fierent. Atq; eundem, ne forte ea quæ traderent approbarentur, eam vim dedisse omnibus Apostolis, vt ipsius appellato nomine, cæcis oculorũ, surdis auditus vsum munúsque redderẽt, dæmones expellerent mortuos denique excitarent, vt homo qui rationis est particeps, hoc secum reputaret, si vera ea non essent quæ docerent, tam inusitata opera & portenta consecutura non fuisse. Quapropter cũ superiore biduo eò accersiti fuissent, vt eorum corpora prius curarentur, eo ipso die se de animorum salute decreuisse dicere. Quemadmodum oculi malè affecti à medicis nisi collyrio inuncti non curantur, sic animos ab Apostolis & doctoribus nisi verbis & veritati quæ docerẽt, assentirẽtur, castimoniámq; amplecterẽtur,

& ab auaritia, intemperãtiáque, omnibúsque vitiis se continuerint, non posse curari. Multáque alia Thomas apostolus cũ docuisset, omnes qui aderant, religionem nostrã approbauerunt, septémq; dierum ieiunio aqua salutari vicißim expiati sunt. Migdonia autem cum Carisio viro regis, vt dixi, propinquo, coniungi, misceríque iam noluit. Quod cùm ille propterea euenisse intelligeret, quòd illa Thomam concionantem audiuisset, statim à Misdeo rege impetrauit, vt ipse in carcerem coniiceretur. Ad eum Syntyche Migdoniam in carcerem adduxit, quæ statim ad pedes eius se mittens, orare cœpit, ne se cuius causa & culpa ipse tantum mali sentiret, pœnas diuinas vellet pendere. Apostolus eam domum suam redire iußit, quò ipse venturus esset, quò facilius ipsum spõte hæc ipsa perpeti intelligeret. Illa occluso ostio, in cubiculo humi iacens orabat Deum quem Apostolus prædicaret, vt se illius doctrinæ participem facere vellet. Nocte autem intempesta ad eam Apostolus venisse dicitur, admonuißéque vt constans esset atque bono animo, quod quemadmodũ illa ipsius opera & præsidio vitã & gloriam sempiternam consecuta esset, sic ipse per eam cum martyrij corona ad Christum esset euolaturus. Cúmque Migdonia ab eo maiorem in modum peteret, vt quemadmodum cæcorum oculos aperuisset, ita animi sui oculos aperiret, vt rectam

vitæ

vitæ viam cerneret, nec in errorem incideret. Apostolus eam septem dierũ ieiunium explere iussit, octauóque se ad eam rediturum esse pollicitus est, eámque aqua salutari expiaturum, omnésque qui illius opera essent credituri. Dum hæc geruntur, Carisius Misdeum regẽ qui eius sororem vxorem habebat, rogat, vt illa vxorem suam adeat, si fortè eam de sentẽtia deiicere, & à suscepto propositóque consilio abducere posset, quam omnes quos adhibuisset, nec precibus ab ea, nec vlla ratione impetrare potuissent, vt ad viri thorum rediret, vel vnà cibum caperet, aut etiam eum illa intueretur. Impetrat, Treptia (hoc enim reginæ nomen erat) proficiscitur, omnibus modis Migdoniam abstrahere conatur, sed frustra. Quinetiam hãc Migdonia hortatur, vt ad Thomam cuius de virtutibus diceret, cognoscendi experiendique causa secum adiret. Thomam in carcere multos ægros curantem offendunt: quod cùm regina cerneret, misit se ad pedes Apostoli petens supplex, vt se vitæ æternæ participem faceret. Ipse primũ omnium eam aqua salutari expiauit, cum illi ea omnia quæ ad religionem pertinent tradidisset: deinde cum aliis dimisit. Treptia cum ad domum regiam se recepisset, Misdeus eam rogauit, cur tãdiu abfuisset. Illa ob eam causam id contigisse dixit, quòd Migdoniam quam anteà stultam existimasset, summa sapientia præditam inuenisset.

Quinetiam se Apostolum Dei, qui omnibus salubre consilium daret vidisse. Itaque si ipse qui rex esset, nec immortalis fieri posset, eum au dire vellet, fore, vt nunquam morte occumberet. Ad hãc Treptiæ reginæ orationem regis animus non solũ immutatus est, sed planè obriguit, accersitóque Carisio, Dum tuã, inquit, vxorem recuperare volo, amisi meã. Treptia enim mea multò est in me iniquior, quàm in te tua Migdonia. His quasi furiis agitatus Misdeus, Thomã ad se vinctis manibus pertrahi iubet. Ab eo quærit quisnam Deus illius esset, qui eius opera coniuges ipsius & Carisii ab eis separaret: Thomas eum Regem esse respõdit, qui indigna seruitia habere nollet. quod si ipse qui homo & rex esset, nitidos mundósque seruos ha bere vellet, quanto magis eum credere debere à Deo sancta castáq; cõiugia diligi? Quæ nã culpa ipsius esset, si ea Deo chara esse prædicaret, quæ ille in famulis requireret? Cúmq; Misdeus vxorem suam quam ad Migdoniam proficisci voluisset vt eam à præcipitio liberaret, in præcipitium ab eo missam diceret, Apostolus nõ esse ruinã dixit, nisi deficere à castimonia & ruere in libidinẽ. Eos enim qui se & à libidine subtraherent, & ad virtutem referrẽt, à ruina quæ & oppressi fuissent, ad salutem reuocari, & ex tenebris ad lumen egredi. Cúmque rex ei imperaret, vt quemadmodum verbis artibúsque ma

gicis suis vxores à coniugum consuetudine separasset, sic eas eodē reuocaret: imperium edictúmque eius iniquum esse dixit, propterea quòd arcem quam ipse ædificasset, vt destrueret, imperaret, & fontem obrueret, quem alia terræ fossione eduxisset. Itaque se Christi verbis ad eas vsurum esse potius, Qui amat patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios plus quàm me, Deo dignus non est. Eum quidem cùm rex sit ad quoddam tempus, tamen si quis eius voluntati non paruerit, pœna aliqua quæ ad quoddā tempus duret, afficere illum solere. Nec posse tamen cùm corpus occiderit, animum occidere. Deum autem qui rex sit æternus, si eius voluntas contemnatur, æterno supplicio in contemptores ita animaduertere, vt occiso corpore, animū etiā interficere posit. Hæc omnia Carisius audiebat inuitus. Itaque ira & furore concitatus, regem admonet, si seruus Thomam quem magū appellaret, interficiendum curaret, fore, vt se ac illum malè perderet. Itaque rex lanceas ferreas totas igne incendi iussit, Thomámque apostolum nudis pedibus eis appositum ita vita priuari. Quod vt factum est, aquæ effusione diuinitus ignus restinctus est, idque factum esse apostolus dixit non causa sua, sed illius, vt ita tandem aliquando crederet. Quanquam Deus hanc fortitudinem ipsi dare posset, vt sine aqua ipse ignem timere non posset. Hinc eundem in

fornacem ardentem Carisii consilio adductus coniiciendum curat, sed vbi flamma talem hostiam sensit, vim suam ita repressit, vt postridie incolumus sit inuentus. Tum Carisius auctor regi fuit, vt eum simulacrum solis colere venerarique cogeret. Apostolum ergo virgines eo ritu quo solitæ erant, in tēplum cum tibiis lyris, tympanis canentes, deducunt. Apostolus vt ingressus est, primū regem obiurgauit & irrisit, quod cum statuam suam sibi postponendam intelligeret, tamen simulacro solis quàm ipsi soli plus honoris tribueret, præsertim qui relicto sole eius imaginem ipsi aliisque colendam cēseret. Deinde Christi nomine dæmoni qui in simulacro lateret, imperauit, vt sine vllius damno & iniuria abiret, solisque simulacrum confringeret. Quam Apostoli orationem mirātibus omnibus & obstupescentibus, vtraque res subsecuta est. Nam & dæmon abiit, & simulacrum solis instar ceræ liquefactum solutúmque est. Quare cōmoti cum sacerdotes omnes tum vel maximè pontifex, arrepto gladio Apostolum interfecit, cum hac oratione, Ego deorum iniuriam vlciscar: cuius corpus magno cum honore ibi primū sepultum est, deinde Edissam translatum esse dicitur imperatore Alexandro, quam in vrbem idem Apostolus Taddæum vnum ex duobus & septuaginta discipulis ad Abagarum regem, vt scriptum est apud Eusebium, misit.

Euseb. in hist. Eccle.

VITA

VITA BEATI PHILIPPI APOSTOLI,

Ioachimo Perionio Benedictino Cormœriaceno auctore.

PHILIPPVS *Galilæus è vico Bethsaïda, quæ patria Petri & Andreæ fratrũ fuit, originem duxit, quemadmodum Ioannes principio ferè Euangelij sui commemorat. Is se Christo postridie quàm Petrus vocatus est, in* Ioan. 1. *disciplinam tradidit, cùm eum Iesus admonuisset, vt se ille sequeretur. Sic autem eum secutus est, vt ipsum, nõ hominem solùm, sed Christum, quem Moses & prophetæ venturum prædixissent, esse profiteretur. Neque verò eam quam de Iesu opinionem habebat, dißimulauit, aut celauit, sed eius Nathanaëlem qui ei primus factus est obuiam, participẽ sociúmque fecit. Nathanaël enim cùm Christum à Philippo Nazarenum esse audiuisset, & ex eo quæsiuisset, num quid boni ex eo oppido proficisci & prodire posset, Philippus ita ei respondit, vt illi experiendi causa veniendum esse censeret. Ad Iesum ergo vna profecti sunt, qui cum Nathanaëlem vnà cum Philippo ad se venientem videret, eum esse professus est Israëlitam in quo dolus nullus esset, nulla fraus. Nathanaël qui miraretur quòd hæc de ipso Christus quẽ nunquam vidisset, prædicaret, eum, qui ipsum nosset*

rogauit. Eum se ille vidisse dixit sub ficu, antè quam à Philippo vocaretur. Hic autem Philippus postea ex communi discipulorum numero ad summam Apostolicæ dignitatis gradum Christi benignitate euectus est, id quod ex Matthai, Marci, & Lucæ Euangeliis perspici licet. Paucis ante Christi mortem diebus nõnulli eorum qui Gentiles à Iudæis quasi Barbari appellabantur, Hierosolymam fortè venerant, vt die festo qui pascha dicitur, sacrum solenne agerent. Ii ad Philippum venientes, ei exposuerũt, quanta Christi videndi cupiditate ducerentur. Philippus hoc primum Andreæ condiscipulo enunciauit, deinde vterque Iesu narrauit. Ille verò cum multis verbis omnes qui aderant hortatus esset, vt & hãc quam agimus vitam præ æterna contemnerent, ac pro nihilo putarent, & sibi ministrarent, quod ita futurum esset, vt in cœlo eis à patre honos tribueretur; patrem rogare cœpit, vt sibi gloriam tribueret. Quam illius orationem vox è cœlo subsecuta est dicentis se & gloriam ei tribuisse, & rursus tributurum. Omnes qui aderant non planè vocem exaudierunt. Itaque alij tonitru illud fuisse, alij angelum cum Christo locutum esse dixerunt. Ipse autem eam vocem non sua, sed illorum causa fusam esse dixit, causámque exposuit multis verbis, quæ enumerare lõgum esset. Idem cum è Christo à cœna pridie quàm mortẽ perferret,

ferret, audiret, neminem ad patrem nisi eius beneficio venire posse, eum rogauit, vt sibi ac condiscipulis patrẽ ostenderet: sic enim fore, vt nihil prætereà requireret. Qua oratione ostẽdit, quanto sempiternæ gloriæ studio traheretur, etsi nondũ plane intelligebat quid diceret, nec de Christo ita vt æquum erat, sentiebat. Itaque eum ille obiurgauit, quod cum tandiu cum ipso versatus esset, tamen nondum eum qui esset cognosceret: præsertim cum videndi patris se cupiditate duci exponeret, quem videret cum ipsum cerneret. Atque hæc quidem tantum literarum sanctarum monimentis de hoc Philippo mandata sunt. Nunc de eius doctrina & morte aliquid dicẽdum est. Ei Scythiam in partitione prouinciarum obtigisse inuenio, in qua cum annos fere viginti Christianæ religionis institutis animos populi imbuisset, innumerabilémque multitudinem à falso cultu ad verum traduxisset, à nonnullis qui à religione nostra abhorrebant, comprehensus est primum, deinde ad statuam Martis ductus, vt ei diuinum honorem & cultum tribueret. Eo vt ventum est, draco insitatæ magnitudinis ex basi statuæ erupisse dicitur, pontificisque filium qui ignem ad sacrificium ministraret, duósq; tribunos qui prouintiæ præessent, cuius satellites Philippum comprehẽsum habebant, certo quodam impetu vulnerauisse, multósque flatu oris in grauem morbum præ-

Ioan. 14.

cipit auisse. Philippus autem qui omnia lamentationum, gemitus, morborúmque plena cerneret, omnibus tum exposuit, si consilium ipsius sequi vellent, fore, vt non solum ij qui draconis flatu in morbum incidissent, conualescerent, verumetiam ij qui iam extincti essent & occidissent, ab inferis excitarentur. Quinetiam se Dei sui nomine draconem qui eis tam pestifer esset, fusurum atque fugaturum esse promisit. Omnes eum tum orare vt consilium daret, quo quam primum vteretur. Ille Martis statuã deiiciendam esse dixit, & in eius loco Iesu Christi crucem figendam quam ipsi venerarentur & colerent. Cúmque ægri sibi vires deesse clamarent, ostenderéntq; lachrymis se si possent quàm primum deiecturos esse statuam, Philippus draconi Christi nomine vt eo abiret, vbi nocere nemini posset, imperauit: atque ita eius iussu euasit. Tum autem & pontificis filium, & duos tribunos quos paulò antè dixi, ab inferis excitauit, & omnes qui flatu draconis in morbum inciderant, curauit. Quo factum est, vt omnes qui anteà Philippo infesti erãt, pœniteret scelerum suorum, ipsiq; eum vt Deum hominis specie & figura adorarent. Ipse autem annum ibi prætereà commoratus est, totúmque illud tempus in tradendis docendísque religionis nostræ mysteriis institutísque consumpsit. Christum enim docebat mundo qui in maximum discrimen salu-

264

tis deductus esset, aduentu suo remedium attulisse, eúmque liberasse: eundem natum ex Maria virgine, mortem salutis hominũ causa perpessum, sepultum, ac tertio die excitatum à mortuis quæ ante mortem docuisset, eadem docuisse cùm reuixisset: quadragesimo die, in cœlum discipulis spectantibus ascendisse, vnde Spiritũ sanctũ sicuti pollicitus erat, ad suos misisset, à quo specie ignis in singulis insidente, omnium populorum atque nationum sermone & linguis fuissent eruditi. Se ex eorum numero vnum eò missum, docuisse simulacra vana & futilia esse, generique hominũ aduersa. Hæc atque alia eiusdem generis cùm Philippus doceret, innumerabiles homines ad Christi cultum & religionem traducti baptizatiq; sunt. Institutis autem eorum hominum ordinibus & gradibus, qui rem diuinam procúrarent, delectóque pontifice, multísque templis ædificatis, ipse oraculo diuino admonitus, in Asiam reuersus est. Ibi in vrbe Hierapoli sectam Ebionitanorum qui Dei filium veram hominis naturam ex Maria virgine sumpsisse negabant, euertisse ac sustulisse, eorúmq; inuidia & scelere in crucem actus & lapidibus obrutus esse dicitur. Quanquam in peruetusto bibliotheca Cormæriacenæ volumine non cruci suffixum eum reperio, sed septimo quàm excederet è vita die, omnes clericos ad se

accersisse, eisque exposuisse, septem dies sibi à Deo concessos esse, vt eos hortaretur, vt in Christi doctrina & cultu permanerent: eúmque annos natum septem & octoginta in cælum ad Christum migrasse, duásque eius filias virgines post aliquot annos mortuas à dextra læuáque eius sepultas fuisse. Quarum etiam mentionem apud Eusebium facit Polycrates in epistola quam ad Victorem Romanum pontificem misit. Sed ne errore labamur, quemadmodum Eusebius, diligenter videndum est. Neque enim Philippus is, quem in actis Apostolorum Cæsareæ visum à Paulo & eius quatuor filias virgines Lucas scribit, apostolus, sed tantùm diaconus fuit.

D. IACOBI, IVDAE

APOSTOLI FRATRIS vita, Ioachimo Perionio Benedictino Cormæriaceno auctore.

IACOBVS *Iudæ ac Simonis frater, Alphæum patrem habuit, & Mariam matrē, quæ interdum in sanctis scripturis, Maria Iacobi, interdum Ioseph mater, interdum etiam Maria Cleophæ f. filia dicitur. Hic quidem quando à Christo vocatus fuerit, incertum est,*

265

vocatum autem eum esse hinc intelligi potest, quòd apostolatus dignitatem ab eo consecutus est, cum nemo ad eum honoris gradũ ascenderit, qui nõ se ante in Christi disciplinã tradidisset. De eo priuatim ac propriè nihil prorsus ij quatuor sanctissimi viri, qui libros quatuor q̃ Euãgelia inscripti sunt, scripserũt, literis mandarũt. Paulus autem eius mentionẽ facit multis locis, & Lucas in eo libro quẽ Acta Apostolorũ inscripsit. Ac Paulus quidem in priore epistola ad Corinthios, Christum cùm excitatus esset ab inferis, ei se ostendisse scribit, Deinde, inquit, visus est Iacobo. Quod quemadmodum gestum sit, Hieronymus in Euangelio quod Hebræorum diceretur, quódque ipse, vt ait, ex Hebræo in Græcum & Latinum conuertit, se reperisse commemorat. Iurauerat ipse, vt Euangelium illud exponit, nunquam se cibum esse capturum ex ea hora qua cruci Christus suffixus fuerat, quoad excitatum eum à mortuis cerneret. Itaque Christus qui quãto ille sui desiderio moueretur, consideraret, venit ad eum, instructáque mensa, panem ei porrexit, admonens eum vt ederet, quòd ipse ab inferis excitatus esset. Idémque Paulus in principio epistolæ quam ad Galatas scripsit, anno tertio quàm à Christo delectus esset, Hierosolymam se profectum esse dicit, vt Petrum videret, apud quem etiam dies

1. Cor. 15.

Hierony. de scrip. Eccles.

Galat. 2.

quindecim sit commoratus. Alium autem apostolorū se vidisse negat, præter Iacobum domini fratrem. Ibid. 2. *Anno inde quartodecimo eandem in vrbem se venisse scribit, vnà cum Barnaba & Tito, afflatu diuino incitatum, vt de Euangelio cum iis qui in honore erant & precio communicaret. Ibi autem cùm Iacobus hic, Petrus & Ioannes qui columina disciplinæ nostræ esse viderentur, munus ac beneficium quo ipsum Deus affecisset, cognouissent, illos ipsi ac Barnabæ dextras societatis dedisse, vt illi Gentibus, ipsi Iudæis mysteria religionis nostræ enunciarent & traderēt. Atque hæc quidem Paulus de eo scribit. Lucas autem in eo libro quem modò nominaui, scribit, cùm Antiochiæ factione quorundam Iudæorū inter religionis nostræ homines, magna quædam de circuncisione Mosaïcæ legis orta esset dissensio, nonnullique ei legi hac in parte parendum esse necessario censerent, alij contrà, in iis Paulus & Barnabas, negarent, omnibus tandem placuisse, mitti Paulum & Barnabam cum quibusdam aliis alterius factionis Hierosolymam consultum apostolos maioresque natu, quæ nam eorum de hac re esset sententia. Eósque cùm eò ventum esset, curasse conuocandos apostolos & maiores natu, quorum Petrus exposuerit sibi à Deo patefactum esse, barbaros quos Gentes vocarent, ad religio-*

religionem disciplinámque nostram pertinere. Itaque non esse, quod conarentur iugum imponere ceruicibus omnium, quod neque ipsi, neque maiores eorum ferre pati que potuissent. Fide enim eos quemadmodum & Iudæos salutẽ posse consequi. Quæ cum Petrus dixisset, indicto paulisper silentio, Iacobum censuisse, quoniam Simon vt omnes audiuerant, diceret, sibi à Deo significatum, barbaros quos Gentes appellarẽt, ab ipso electos esse, cui etiam cum aliorum prophetarum, tum verò Amos verba & testimonia congruerent, barbaros nõ esse ex ordine & loco mouendos, scribendúmque ad eos esse, vt se ab iis cibus qui idolis immolati essent, à stupro & fornicatione, à suffocatis animalibus & sanguine abstinerent. Hanc verò Iacobi sententiam adeò comprobatam esse omnibus & apostolis & maioribus natu, vt epistolam ad Gentes quæ nostræ religionis institutis parerent, in eandem sentẽtiam scribẽdam censuerint. Atq; hæc de Iacobo in scriptis diuinis sola reperiuntur. In quibus quanquam non est scriptum, eum ab Apostolis statim post ascẽsum Christi Ecclesiæ Hierosolymitanæ præfectum esse pontificem, tamẽ & Egesippus & Clemẽs Alexandrinus & Eusebius & Hieronymus hoc asserunt, idémque Eccl sia ita comprobat, vt eam sententiam, cuius paulò ante mentionem feci, ab

eo vt Hierosolymitano pontifice dictam existimet. Quæ sequuntur ex Egesippi commentariis Eusebius conquisita & collecta, vt ipse ait, exposuit: neque enim in iis quinque libris eius qui extant, ea reperire potui. Iacobus hic ex vtero matris suæ sanctus fuit, vino nũquam vsus est, neque vlla alia potione quæ ebrios reddit nec animalium carnibus vnquam vesci voluit, ferro & nouacula nunquam rasum est eius caput, oleo corpus nunquam perfudit aut vnxit. Ei vni in templum interius quod Sancta sanctorum dicitur, ingredi licebat, neque enim laneis, sed tantũ lineis vestibus vtebatur. Solus in templum venire solitus erat, ibique diu genubus humi harẽtibus Deum vt populo suo propitius esset, orabat, in eóq; tãdiu perstitit, vt genua eius quasi callo quodam obduruerint. Itaque ex hac opinione quam de incredibili eius abstinentia & sanctitate omnes habebant, Iusti cognomen inuenit. Cùm autem multos annos cum hac tali opinione Ecclesiam Hierosolymitanã sibi traditam & commẽdatam, rexisset, tricesimo anno nonnulli qui Pharisæorum, Scribarum & Saducæorum sectas sequebãtur, eum rogarũt quídnam de Iesu sentiret. Ille cum eum seruatorem esse prædicaret, multi de populo orationi eius fidem habuerunt, illorum nemo eum nec excitatum ab inferis, nec venturum vt pro suis cuique meritis

Egesip.

 267

meritis reddat, credidit. Itaque illi cum in suo errore perstarent, concitare in Iacobum odia populi, miscere sermones, clamare ac vociferari, nihil restare, nisi vt omnes Iesu religionem disciplinámq; approbarent. Quod etsi Iacobi maximè opera & crebris concionibus fieri animaduertebant, hoc tamen non sibi ostendendum sed simulata quadam fronte tegendum censuerunt. Hinc ad eum conuenerunt, petitum, vt populum qui de Iesu ita sentiret, vt Christum, id est, eum quem expectandum seruatorem prophetæ prædixissent, illum esse prædicaret, ab ea tanquam falsa sententia abduceret. Se ac populum de illius probitate ac virtute ita existimare, eique tantum tribuere, vt nullius rationem eum habiturum existimarēt, potius quam veritatis. Diem festum instare qui pascha diceretur, ad quem in vrbe infinitam hominum multitudinem affuturam intelligeret: eo die ipse de loco superiore verba de Iesu ad populum faceret, ne deinceps in eum errorem induceretur. Ipse qui nihil eos fraude agere existimaret, tantam de Iesu dicendi occasionem nactus, cum dies venisset, templi pinnam eorum rogatu conscendit, quò vt venit, eum magno clamore sublato orare cœperunt, vt ipse quem omnium iustissimum & optimum scirent, cuique parere omnes deberent, quid de Iesu sentiret, quem

plebs vt Christũ coleret, palàm ac publicè profiteretur. Iacobus magna tum voce, vt omnes intelligerent, ita exorsus est, Quid? méne de Iesu rogatis? en in cælo à dextra Dei sedet, venturúsque est vt inter omnes diiudicet. Hoc Iacobi de Iesu testimonio variè affecti sunt ij qui aderant. Ii enim qui disciplinæ religionísq; nostræ institutis imbuti erant, magna ex eo lætitia affecti, Deum laudibus in cœlum ferre cœperunt. Scribæ autem & Pharisæi tantis iracundiæ inuidiæq; facibus inflammati sunt, se vt peccasse in eo faterentur, quod eiusmodi testimonium Iesu ipsorum opera dictum esset. Itaque alij alios hortari, vt ascenderent, & ex pinna Iacobum præcipitem darent, cuius supplicio & morte cæteri à fide & professione Christianæ religionis deterrerẽtur, & abducerẽtur: Iustum etiam errasse dicebant, Iustum lapidibus obrui oportere. Quod etiam perfecerunt: nam cum ad pinnam ventum esset, non solum præcipitem vi magna & impetu dederunt, verumetiam lapidatione. Nec támen eo supplicio extingui potuit, sed conuersus atque in genua erectus, rogare Deũ cœpit, ne tale facinus eis noxæ ac fraudi esse vellet, eos enim ignorare quid facerent. Cúmque talia orantem ex superiore loco lapidibus obruerent, Rechabius quidam sacerdos Rechabimi filius, orare eos cœpit vt ignoscerẽt, ac desi-

268

ac desineret eum lapidibus obruere, qui pro ipsis precaretur. Illi nec tanta viri in ipsos charitate, nec Rechabij consilio & precibus ducti, finem eum interficiendi fecerunt, quoad vnus eorum arreptum fustem fullonum, cerebro eius illisit. Talique morte Iacobus ad Christū migrauit. Eam autem de eius sanctitate omnium Iudæorum opinionem etiam Iosephus qui à nostra disciplina abhorruit, fuisse scribit, vt morte eius causam datam Hierosolymitanæ oppugnationi atque adeò euersioni & cladi sapientissimus quisque & optimus iudicauerit.

D. SIMONIS ET IVDAE APOSTOLOrum vita, Ioachimo Perionio Benedictino Cormæriaceno auctore.

Simonis & Iudæ Christi Apostolorū vitam vno sermone concludere constitui, propterea quod eodem in loco & religionis nostræ mysteria tradidisse, & mortem pro Christo eodem etiam die pertulisse reperiuntur. Ii quidem Alphæo patre, & Maria matre nati sunt. Maria autem eorum mater in Euangeliis modo Maria Cleophæ. s. filia dicitur, modo Iosephi mater qui fuit Christi discipulorū vnus,

alias Maria Iacobi ſ. mater, alias Maria Iacobi & Ioſephi mater. Quod ſi Iudas hic de cuius rebus geſtis ſcribimus, principio Epiſtolæ quam vnam eámque perbreuem ſcripſit, Iacobi ſe fratrem nominat, profectò iam tres illos, Iacobum, Iudam & Ioſephum fratres fuiſſe intelligimus. Reſtat vt Simonem de quo ſermo eſt, eorum fratrem fuiſſe doceamus, quod niſi Eccleſiæ auctoritate quæ hos duos de quibus loquimur, ſemper vt fratres venerata eſt, non poſſumus. Iacobum autem horum fratrem eum intelligimus, qui poſt aſcenſum Chriſti ab Apoſtolis Hieroſolimitanus pontifex præfectus eſt. Alter enim Iacobus qui Zebedæi filius fuit, Ioannem fratrem habuit. Atque hi quidem quo tempore ſe in Chriſti diſciplinam tradiderint, literarum ſanctarum monumẽtis proditum non eſt. Apoſtolos autem eos delectos eſſe aut potius ſelectos ex communi diſcipulorũ numero Matthæus, Marcus & Lucas docẽt. Eos verò in Galileæ oppido quod Cana dicitur, natos eſſe, hinc ſciri poteſt, quòd Simon hic interdum Cananæus, interdum Zelotes nũcupatur. Quoniam enim Cana Zelus ab Hebræis appellatur, duo eorum qui Euangelia ſcripſerunt, Cananæum, Lucas verò Zelotem eum nominant, illi verbũ Hebraicum ſecuti, hic Græcam interpretationem. Nihil de eis in diuinis literis

ſcriptum

ſcriptum reperio duntaxat quod ad illos priuatim pertineat, niſi quod in illo prolixo ſermone, quē à cœna extrema Chriſtus ad apoſtolos habuerit, cum ipſe Chriſtus dixiſſet, Qui præcepta ipſius haberet, eiſq; pareret, eum eſſe qui ipſum diligeret, eum autem qui ipſum diligeret, Patri charum futurū, ſeq; ipſum ac Patrem illi oſtenſurum: Ioannes ſcribit tum Iudam hunc quæſiuiſſe à Chriſto quamobrem ipſi atq; cōdiſcipulis ſe oſtenſurum eſſe, non mundo diceret, Chriſtúmque ei reſpōdentem facit, Si quis ipſum diligeret, fore, vt ipſius præceptis obediret, eiúſque Pater illum charum haberet, & ad illum venirent, & apud eum manerent atque habitarent, & quæ apud illum ſequuntur. Iis autem in partitione prouinciarum Perſis obtigit, ad quā vt venerūt, magos duos Zaroen & Arphaxatium qui Matthæi apoſtoli conſpectū fugerāt, inuenerūt. Horū doctrina ita falſa erat, vt Deum verum qui Abrahami & cæterorū veterum Deus diceretur, tenebrarū Deum vocarent, Moſen veneficum eſſe dicerent, prophetas omnes à Deo tenebrarū miſſos dicerēt, homines animos à Deo delibatos habere, corpora à Deo præpoſterè facta. Itaque contrariis diuerſiſq; rebus corpus gaudere, iiſdemque animū offendi ſolitum. contráq; quibus ex rebus animus voluptatem caperet, eas corpori dolorem afferre

& molestiam. Solem etiam, lunam & aquam in deorum numero reponebant. Dei autem filium Iesum Christum dominum nostrum, nec verum hominem ex vera virgine natum, nec verè tentatum, passum, nec vere ab inferis excitatum esse tradebant. Ac Magorum quidem talis disciplina & doctrina erat, eáque Persarum animos magna ex parte imbuerant, aut potius infecerant. Simon autem & Iudas tum Persidis fines attigerūt, cùm Xerxis regis Babyloniorū exercitus, cui Varada dux praeerat, contra Indos qui Persidis fines inuaserant, educebatur. Habebat autem in comitatu suo Varada dux aruspices, ariolos & magos, quorum opera & artibus deos consulebat, vt quidnam agendum esset, eorum oracula patefacerēt. Cùm verò eo ipso die, quo apostoli venerant, nulla responsa dare possent, coacti sunt ad fanum finitimi oppidi consulēdi causa proficisci, vbi daemon respondit deos qui se illis ad prelium properantibus comites praeberent, nihil omnino responsi dare posse, propterea quòd Dei apostoli ibi essent, quorum vnus Simon, alter Iudas diceretur. Eos tantam vim à Deo consecutos esse, vt nullus Deus illis praesentibus loqui audeat. Varada dux diligenter conquisitos apostolos ad se adducendos curauit, praesentésque rogauit, vnde, & qui essent, quaéq; eorum aduētus causa esset.

Simon

Simō si genus quæreret, Hebræos se ac fratrem esse respondet: si cōditionem, Iesu Christi seruos: si causam tanti itineris, illius omniúmque salutis causa venisse, vt relicto simulacrorum errore, Deum qui in cœlis esset, possent cognoscere. Negat ille sibi tū ocium esse plura ab eis de his rebus audiendi, quòd Indi ascitis sociis Mediis in Persidem impetū fecissent. Itaque eos se cùm victor redisset, studiosius auditurum esse dixit. Iudas contrà confirmabat consentaneum esse iam in animo ipsius notitiam aliquā illius imprimi, cuius ope & auxilio vel victoriam obtineret, vel certè eos qui defecissent, pacatissimos redderet. Quæ Iudæ oratio fecit, vt Varadæ duci veniret in mentem quod dij respōdissent. Itaque eos rogauit, vt quoniam dij patrij nihil illis præsentibus respondere ausi essent, ipsi quē belli euentum & exitum habiturus esset, prædiceret. Simon se ac fratrem illis pristinam facultatem respondendi dare dixerunt, quò facilius eorum errorem quos futura prædicere putaret, coarguere posset. Cúmque ille vnum hoc se optare, vt loquerentur, dixisset, apostoli eis potestatem Christi nomine fecerunt. Illi autem graue ac diuturnum bellum futurum esse dixerunt, & ex vtraque parte magnum militum numerum interfectum iri. Quæ illorum oratio risum Apostolis mouit tātum, vt Varada eos accusarit, quòd in-

tanto metu suo ipsi tamen riderent. Apostoli metum illius depulsum esse dixerũt, quòd secum in eam prouinciam pacem inuexissent. Itaque si eo die longius minimè progrederetur, postridie eos quos præmisisset redituros esse cum Indorum legatis, qui & loca capta redderent, & ad conditiones pacis quas vellet, Indos descensuros nunciarent. Pontifices eodem modo in risum soluti, ducem admonuerũt, vt ne ignotorum & externorũ hominum plus apud eum, quàm deorum valeret auctoritas. Illos enim fallendo loqui aliquid, ne speculatores esse videantur, & illum bono esse animo iubere, vt dum minus cautus esset, posset nec opinato circunueniri, & opprimi. Deos autem veros esse, dedisséque responsum eiusmodi, quod ipsum admoneret vt prouideret. Simon externos, ignotos & egentes se ac fratrem fateri: sed tamen cùm ipsi non mensem vnum expectandum esse censuerint, verùm vnum diem, eúmque posterum quo euentura ea essent quæ ipsi prædixissent, non id longum aut molestum videri debere. Pontifices tum furere, ac dicere, Quid? inter aureas & gemmis distinctas vestes, inter purpuram & auro textas tunicas, deos patrios mentiri posse? quamprimum eam deorum iniuriam omni supplicio vindicari oportere. Varada cùm hoc mirum videri dixisset, quòd externi & ignoti homines

mines tam constanter asseuerarēt quod ab oraculis deorum discreparet, illique eum hortarentur, vt Apostolos in custodiam traderet, ne fugerent. At verò, inquit non ij solum, sed vos etiam in custodia eritis, vt rerum exitus doceat, vtrorum testimonium sit verius. Tum videbitur, vtri honoribus merito affici, vtri suppliciis debeant. Postero die hora tertia ea omnia acciderunt quæ Apostoli prædixerāt. Itaque dux ignem excitari iussit, in quem viui pontifices coniicerentur: quod cùm Apostolis nunciatum esset, se ad illius pedes miserunt, ab eo petentes ne id faceret, ne ipsi qui salutis hominum causa venissent, vt mortuos ab inferis excitarent, viuos occidere viderētur. Mirari se tū dixit dux, quod pro illis precatores accederent, qui nihil aliud egissent per præfectos & tribunos pretio etiam adiecto, nisi vt ipsi viui exurerētur. Apostoli autē cùm disciplinæ nostræ instituta postulare dicerent, vt nō solùm malum pro malo non referrent, sed etiam bonum pro malo, hoc ille ab eis contendit, vt vel hoc paterētur, omnes eorum facultates sibi tribui. Tum censa sunt bona omnium, quorum quisque quoque mense de fisco libram vnam capiebat, cùm centū viginti pontifices templorum essent præter eum qui principatum obtinebat, cui quadruplum pendebatur. Adduxit posteà dux ad regem Apostolos,

eósque deos esse dixit, specie ac figura hominum, eique exposuit ea omnia quæ accidissent, victoriam, pontificum insaniam, eorum in pontifices misericordiam & charitatem singularem. quãta in eis esset diuitiarum despicientia & contemptio, quòd cùm facultates põtificum eis vellet tradere, ipsi sibi quicquam possidere in terra nefas dicerent: esse enim eorum possessionem æternam in cœlo, vbi regnaret immortalitas. Itaq; eos dicere se non posse vlla ratione aurum accipere, vel argentum, vel domos, vel prædia, vel seruos, vel ancillas, quippe cùm hæc omnia terrena sint, & morientem hominem non sequantur. Hoc etiam addidit, cùm eos admoneret, vt vel pauxillum acciperent, quòd essent exteri & egentes, se egentes esse negasse, quòd diuitias cœlestes haberent. Quinetiam eos ipsi hoc consilij dedisse exposuit, si censum sibi saluti esse vellet, erogaret debilibus, largiretur viduis & pupillis, conferret in egentes & ægrotos: multáq; alia quæ ab eis didicerat, regi exposuit. Intereà Zaroës & Arphaxatius magi, de quibus initio multa dixi, quia aderant cùm hæc Varada de Apostolis regi narraret, coniurasse eos contra deos & regnum illius dixerunt, quod vt verum esse intelligeret, prohiberet eos loqui, nisi antè deos adorassent. Cùmque Varada Apostolorum patrocinium suscepisset, magísque diceret vt fa-

vt facerent, si auderent, artibus suis, vt deos Babyloniorum adorarent: illi contenderunt ab eo, vt si quid possent experiri vellet, accersiri iuberet homines qui plurimum dicendo possent: tum fore, vt omnino muti redderentur. Placuit conditio, homines accersuntur, qui & copia dicendi, & disputandi acumine præstabāt. Cúmque magi illi (huic autem spectaculo rex, dux, clarissimique Babylonij interfuerunt) primi verba fecissent, repente illi disertissimi homines ita muti effecti sunt, vt ne nutu quidem quod verbis non poterant, significare possent. Quod cùm regi mirum videretur, magi paulò pòst ei exponunt, se tam disertis viris illius ita loquendi potestatem facere, vt tamen se ipsi penitus loco mouere non possent. Quò facilius nos, inquit, ex numero deorum esse intelligas. Nec verò hoc vnū se facturos, sed hoc etiam vt iterum illis mouendi se loco facultate ipsorum nutu & voluntate concessa, apertis oculis nihil cernerent: vtrunque horū regis, ducísque animis terrorem stuporémque tantum iniecit, vt & ipsi quod contrà dicerent, non haberent, & amici eorū asseuerarent, non essè illorum vim tantam, quantam cernerent, contemnendam, ne ipsis idem quod iis quos viderent, magorum artibus contingeret. Dux qui Apostolos charos haberet, hæc omnia eis exposuit, quæ cùm audissent, ab eo contenderūt,

vt eloquentes illos homines, ad se prius adducerent, quàm ad magos, vt eodem certaminis genere dimicarent. Sic enim perspecturum eum, quàm imbecillia sint vanitatis arma si cum veritate congrediantur. Dux hac Apostolorum oratione adductus, viros illos qui summa dicendi facultate præditi erant, adit, eisque narrat quanta molestia affectus esset ex ea ignominia & infamia quam superiore certamine suscepissent. Itaque ex eo tempore nihil aliud à se actum esse, nisi quemadmodum maculam illam obliterare & delere possent. Neque verò se antè destitisse, quàm excogitarit quod huic malo remedium afferret. Esse enim homines à se inuentos, quorum præceptis instructi, facilè magos vincerent. Gratias illi maximas Varadæ cùm se ad illius pedes abiecissent, egerunt, eúmque rogarunt, vt rem maturare vellet. Producit ille Apostolos; quos cùm illi sordidis vestibus indutos aspexissent, eos ferè contempserunt, ac pro nihilo putarunt. Simon qui hoc ex vultu eorum intelligeret, ferè dixit fieri, vt in aureis & argenteis thecis res minimi pretij recondantur. contráque, vt in ligneis pateræ, scyphi, candelabráque aurea gemmisque distincta reponantur. Solere etiam vasa pulcherrima in quibus acetum sit, contemni, dolia vero vini præstantissimi plena, quanquam aspectui in-

grata.

grata essent, tamen homines odoris & saporis sensu ita afficere, vt degustare velint, nec eos de aspectu qui offendit, sed de sapore tantùm cogitare. Itaque omnes qui alicuius rei cupiditate ducantur, non magnopere de eo in quo inclusa sit laborare, dummodo re ipsa perfruantur. Nihil ergo esse quod eos habitus ipsorum seruilis offenderet, cùm intus laterent ea, quæ facere possent, vt & gloriam & vitam consequerentur sempiternam. Omnes enim homines iisdem parentibus natos esse, eos cùm à Deo in loco amœno, in quo tantum vitæ, nullus morti locus erat, collocati essent, consilio impulsúque angeli qui hominis felicitati tantæ inuideret, legem quam à Deo acceperant, violasse ob eámq; causam seruos eius effectos esse, cui parere voluissent. Hinc factum esse, vt ex illo tam amœno fortunatóque loco in hanc terram tanquam in exilium quoddam expulsi sint. Ipsos autem atque eorum posteros, quãquam in hoc quasi exilium missi essent, tamẽ nõ neglectos esse à Deo, sed tam charos habitos, vt si Deum effectorem solum colere venerarique velint, nihil eis angelus ille nocere & obesse posit. Egisse tamen hoc inimicum illum angelum, vt homo à conditore suo desciscens, idola coleret, elemẽta adoraret, lignúmque quod ipse dolauerat deum suum appellaret. Hunc autem errorem illum in homi-

nibus ob eam causam souere, vt eos imperio suo dominatúq; cohibeat, eisque arbitratu suo abutatur. Itaque illum fecisse magorum suorum artibus, vt ipsi quandiu voluisset, primùm tacerent, deinde oculorum munere non fungerentur, postremo vt moueri loco non possent. Quod si idolorum cultum repudiaturos se esse promitterent, & eum qui solus esset Deus veneraturos atque adoraturos, fore vt ipsi manus capitibus eorum imponerent, & Christi signum in eorum frõtibus imprimerẽt, quibus illi rebus & quasi armis instructi, nisi magos refellerẽt, ac superarent, falsa omnia & futilia quæ ab ipsis asserentur, crederent. Omnes tum se ad Apostolorum pedes miserunt, pollicitíque sunt si impedirẽt quò minus magi nihil ipsis obesse possent, fore, vt ab idolis discederent. Apostoli cùm Deum orassent, vt magis quanta posset ostenderet, quemadmodum Zambri & Mambri ostendisset, illósque qui religionem fidémque ipsius se accepturos pollicerentur, tanta constantia & fortitudine armaret, vt omnes præpotentem eum cognoscerent, eos ad reg ̄ abire permisit. Magi eodem venerunt: qui cum maximè conarentur, idem quod antè à facere non potuerũt. Prouocabant etiam illi, quos pridie vicerant, vt si possent eadem agerent, illi cùm nihil aliud possent, serpentum ingentem vim excitarunt.

Accer-

Accersendos omnes Apostolos censent. Ii primo aduentu suo congesserunt in pallia sua serpentes, quas in magos concitarunt, ita tamen, vt morderi illos ab eis tantum sinerent, non morsibus etiam interfici. Itaque rex cæterique omnes agebant cum Apostolis, vt serpentum morsibus eos necari sinerent. Illi verò missos se esse, nō vt à vita quenquam in mortem præcipitem darent, sed vt omnes ad vitam à morte reuocarēt. Proinde Christi nomine serpentibus imperarunt, vt veneno quod in corpore magorum diffuderant collecto, loca sua repeterent. Iussu autem eorum ita abierunt, vt maiorem cruciatum sugendo veneno, quàm infundendo, magi sentirēt. Liberatos Apostoli monuerūt, vt scripturam audirent, quæ diceret, eum qui alteri foueam pararet, in eam priorem casurū. Eos quidem ipsis mortem parauisse, se contra, Christum rogasse, vt eos à morte seruaret: neq; hoc solum, sed cùm id sceleribus eorum deberetur, vt multos annos ex serpentum morsu ac vulneribus laborarent, se tamen impetrasse, vt tertio die pristinam valetudinem recuperarent. Eos fortassis ab impietate discessuros, cùm Dei voluntatem in se experirentur. Se enim illos triduum illud ob eam causam excruciari velle, vt eos errorū scelerūmque suorum pœniteret. Ita admonitos domum duci iusserunt. Illi autem triduo illo nec cibum,

nec somnum capere potuerunt, sed sensu doloris coacti, nullum finem vociferandi clamandique fecerunt. Iámq; spes salutis omnis propè adempta erat cùm Apostoli venientes, ita eos allocuti sunt Deum coacta seruitia respuere, itaque salui & incolumes ita surgerent, vt si vellent, se à malo ad bonum conuerterent, tenebrisque relictis, lucem sequerentur. Illi autem in perfidia erroréque perstãtes, quemadmodum Matthæi Apostoli, sic horum conspectum fugerũt, vniuersámque Persidem peragrantes, omnium qui idola colebãt, inuidiam & odium in eos concitarunt. Apostoli regis aliorúmq; rogatu Babyloniæ diu commorati sunt, cùm intereà miris operibus editis, curandis morbis omnium innumerabiles ad Christi religionem traduxerunt. Pòst autem peragrata vniuersa Perside ad vrbem quandam, Sunirum nomine peruenerunt. In ea magi pontifices admonuerũt, venturos esse duos Hebræos, qui illorum deos & ipsi contemnerent, & aliis contẽnendos relinquendósq; censerent, quod si obtinerent, fore vt ipsi sine honore, sine gloria, sine re viuerent. Apostoli cùm eo venissent, à ciue quodam cui nomen Semni erat, quémq; primo suo aduentu Christi religione ac fide imbuerãt, hospitio accepti sunt. Quod vt primum pontifices resciuerunt, omnes eò cum populo quem concitassent, venerunt, Semníque

impera-

imperarunt, vt inimicos deorum suorum produceret, ac si cum eis non sacrificaret, deósque coleret, se illum ac domum ipsius cum eis incensuros esse minati sunt. Comprehenduntur Apostoli, & ad templum Solis deducuntur. Illi cùm in primo etiã templi aditu essent, dæmones per eos homines in quibus erant, clamare cœperunt, quid eis cum ipsis rei esset, cùm Apostolos Dei viui eos appellassent, se enim aduentu eorũ exuri. Erat in ea tẽpli parte quæ ad orientem pertinebat, currus fusilis ex auro, in quo sol cũ radiis fusilis ex auro, erat collocatus. Ex altera parte stabat luna fusilis ex argento cum curru boum fusili ex argento. Eos vt colerẽt Apostoli, põtifices cum magis duobus quos fugisse dixi, & populo cogebant. Intereà Apostoli inter se Hebraico sermone colloquebantur: prior Iudas cernere se Iesum dixit, à quo vocarentur. Simon eundem se etiam iamdiu videre dixit, angelum enim sibi cùm oraret, hoc prædixisse, se vtrũque emissurum è templo, ac tum denique templum casurum, cuius ruina illi omnes opprimerẽtur. Se tamẽ orasse, ne ita fieret, quòd nonnulli fortasse Deũ relictis idolis secuturi essent. Hæc dum illi Hebraïco, vt dixi, sermone inter se colloquuntur, angelus eis se ostendit, eísque potestatem alterutrum eligendi fecit, vt vel vnus aliquis eorum qui aderant interiret, vel ipsi

martyres ad Christum migrarent. Illi Deum se orare responderunt, vt pro sua misericordia eximiáque bonitate & illis ignosceret, & se ad coronam martyrij perduceret, Hæc cùm soli Apostoli & vidissent & audissent, eos pontifices Solem & Lunam colere cogebant. Ipsi verò indicto silentio, Solem & Lunam seruos Dei esse scire se professi sunt, qui tamen in cælo essent collocati. Itaque eos non sine iniuria, in templo includi, quos in cælo collucere ab orbe condito constaret. Atque vt intelligerent non Solem & Lunam in simulacris inesse, sed dæmonia, ipsi imperaturos se dæmonibus professi sunt, vt ex simulacris exirent, atque ea comminuerent. Hæc inter eos officia diuisa sunt, vt vno eodémque puncto temporis Simon dæmoni qui in Solis, Iudas ei qui in Lunæ simulacro inclusus erat, imperaret. Quod cum ab eis factũ esset, statim duo Aethiopes nigri, nudi, horribilique specie visi sunt egredi, qui simulacris in frusta concisis, cum magno clamore abierunt. Hoc cùm molestè acerbéque ferrent pontifices, impetu facto Apostolos interfecerũt. Ea ipsa hora cum summa esset serenitas, & tranquillitas, repēte templum illud de cælo tactum tres in partes discissum est, magi autem etiam de cælo tacti sunt, cùm nullam speciem nisi prunarum eorum corpora gererent. Xerxes autem rex non

ita

ita multò pòst de pontificibus suppliciũ sumpsit, Apostolorum verò corpora Babyloniam trãsferenda curauit, eisque templum miro magnificóque opere exædificauit. Hæc ex veteri quodam Cormœriacenæ bibliothecæ volumine descripsi, quæ auctor vacãs nomine ex Africani veteris scriptoris libris se excerpsisse confirmat.

BEATI MATHIÆ APOSTOLI VITA,

Ioachimo Perionio Benedictino Cormœriaceno auctore.

MAthias Christi Apostolus, Bethleemitanus ex tribu Iuda originem habuisse dicitur. Is quemadmodum ex libro Lucæ, qui Acta Apostolorum inscriptus est, intelligi potest, Christum ab initio doctrinæ, ac prædicationis secutus, nunquam ab eo postea discessit: nec tamen vnà cum cæteris ex communi discipulorum numero ad apostolicæ dignitatis arcem elatus est, sed in locum Iudæ qui magistrum discipulus prodidit ac vendidit, post Christi ascẽsum successit. Quod quemadmodum euenerit aut factum sit, quoniam ad eius laudem pertinet, non erit alienum exponere. Cum Christus Apostolis spectantibus in cælum ascendisset, apostolique & alij qui vnà aderant Act. I.

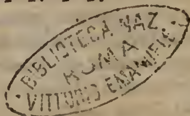
Hierosolymam domum in qua habitabant, rediissent, non ita multò pòst Petrus Apostolus surgens, omnes qui circunstabant numero ferè centum & viginti condiscipulos conuenit, his verbis, Scripturam impleri oportere, quam spiritus sanctus ore Dauidis prædixisset de Iuda, qui dux fuisset eorum qui Iesum Christum comprehenderant. Eum quidem eundem gradum honeris adeptum esse, quem ipsi cõsecuti essent, sed præmium scelere dignißimum consecutum esse eiusmodi, vt suspensus medius crepuerit, diffusis intestinis omnibus. Idq; omnibus Hierosolymitanis ita compertum exploratúmque fuisse, vt ager lingua eorum Ager sanguinis nominaretur. Scriptum enim esse in libro Psalmorum: Fiat domicilium eorum desertum, nec sit qui in eo habitet: episcopatúmq; eius alter accipiat. Proinde in eius locum sufficiẽdum cooptandúmque esse vnum ex iis qui semper Christum vnà cum ipsis iam ex eo tempore secuti essent, cum à Ioanne baptizatus esset, ad eum quò in cœlum ascendisset, qui vnà cum eis palam ac publicè Christum à mortuis excitatum esse testificaretur. Hac Petri oratione cæteri adducti duos constituerũt ac proposuerunt, Iosephum qui Barsabas diceretur, & Mathiam de quo dicimus: orauerúntque Deum in commune vt doceret ac patefaceret, vtrum eorum

rum

rum vellet in Iudæ locum succedere. Cúmque eis sortes dedissent. Mathias sorte Apostolus delectus est. Nec vero hoc gradu honoris indignum hoc præstitit. Nam cum in partitione prouinciarum Iudæa è nutu diuino obtigisset, multos partim doctrina, partim vita quam integerrimam ageret, partim miris inusitatisque operibus quæ in ægrotorum morbis profligandis ederet, ad Christianam religionem fidémque traduxit. Quod cum Iudæi quos ad sanam mentem à praua deducere non potuit, acerbè ferrent, eum ad Pontificem pertraxerunt, doctrinámque ac religionem ei vt crimen obiicere cœperunt. Ille magna fiducia præsentique animo fretus, hoc statim respondisse dicitur, ea quæ ipsi vt probra & crimina obiectarent, non longam desiderare orationem. Christianum enim esse non criminosum esse, sed gloriosum. Cúmque Pontifex ex eo quæsiuisset, si tempus pœnitentiæ daretur, mutaréne consilium vellet? Deus, inquit, prohibeat, ne à veritate quam semel inueni ac secutus sum, aliquando quasi transfuga deficiam. Tum concitati populi furore Pontifex præter priuatum odium impulsus, eum sententia sua lapidibus primo obruendum, deinde securi feriendum esse pronunciauit. Duo autem testes quos subornauerant, primi in eum lapides iaculati sunt.

Ille vero lapides testimonij causa vt secum sepelirentur, rogauit: sic beatus Apostolus ad Christum migrauit VII. Calend. Martij. Eius autem corpus ex Iudæa Romam primùm, deinde Roma Treuires translatum esse dicitur.

FINIS.

FINE